MED-KOM YETKİLİSİ ANLATTI

'Ulusal kuruma sosyalist bakış'

Kürt kurumlarıyla yaptığımız söyleşinin bu haftaki konuğu MED-KOM. S.9'da

Nûroj

BİR DESTAN BİR MASAL

Kawa ile Şehrazat

Yazarımız Ali Biçer, mitolojik Kürt kahramanı Kawa ile Şehrazat'ı karşılaştırıyor, iki öykü arasında ilginç paralelikler kuruyor. S.12'de

Yıl: 1 Sayı: 4 31 Ağustos - 6 Eylül 1996 | Haber yorum gazetesi / Rojnameya nûçeyî û şiroveyî | 100.000.TL 3 DM (KDV. Dahil)

Barış Günü ve Barış Haftası'nın gündeminde, Kürt halkına karşı sürdürülen savaşın derhal sona erdirilmesi var

Adil ve onurlu barış!

DÜNYA BARIŞ GÜNÜ

Nûroj diyor ki...

- Evet; barış, hemen, şimdi!.. Ancak kalıcı, güvenceleri sağlam ve Kürdün bedeline saygı duyan bir barış!..
- "Kürdü susturmak" için değil; tüm dünya halklarının yararlandığı en doğal haklarının kabulü için barış!
- Emeği ve kanı egemenlerin çıkarı doğrultusunda gasbedilen Türk halkının da mutluluğu için barış!
- Her zaman bölgede savaş kışkırtıcılığı yapan TC rejiminin savaşçı mekanizmalarını felç etmek için barış!
- Barışa, savaşçı yapısı ayyuka çıkmış rejime karşı ortak mücadeleyle ulaşacağız; barış, birliğimizle gelecek!
- Ulusal birlik sağlanmadan, barış mücadelesinde etkili olmak mümkün değil; "roj, roja yekîtî û aşîtiyê ye!"
- Güney Kürdistan'da, intihara dönüşen kardeş kavgasına son verilmesi, bu barış haftasının ik adımı olmalıdır!
- Kuzey'deki halkımız ise en kısa zamanda samimi ulusal birlik zeminlerinin yaratılmasını bekliyor, özlüyor.
- Gün, barış güçlerinin enerjisiyle, halkımızın meşru istemlerini buluşturma günüdür. Gün, ayağa kalkma günüdür!

Savaşı Sona Erdirmek
Cemal ÖZÇELİK S.4'te

Öncelik Muhatap mı, Olanak mı?
Mehmet MÜFİT S.10'da

BARIŞ İÇİN NE DEDİLER?

İHD, Mazlum-Der, HADEP, DBP, SİP, ÖDP ve aralarında Tomris Özden'in de bulunduğu çok sayıda barışsever gazetemize düşüncelerini aktardı. S.4'te

FEHMİ KÖFTEOĞLU İLE SÖYLEŞİ

'Savaş burjuvazinin pazarını da vuruyor'

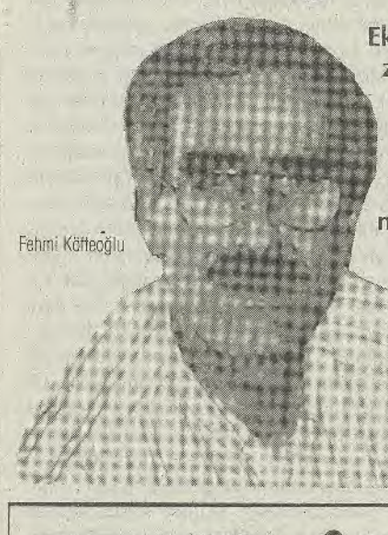

Fehmi Köfteoğlu

Ekonomik analizleriyle tanınmış yazar Fehmi Köfteoğlu, ekonomideki son durumu ve bunun siyasete etkilerini gazetemize anlattı. Refahyol'un diğer iktidarlardan farklı bir yörüngeye girmeyeceğinin altını çizen Köfteoğlu, Kürt coğrafyasında süren savaşın büyük burjuvazinin pazar sıkıntısını da arttırdığını ifade etti ve burjuvazinin, savaşa giden kaynağın kendisine aktarılmasını talep ettiğini söyledi. S.5'te

Bırakuji değil ama xwekuji devam ediyor

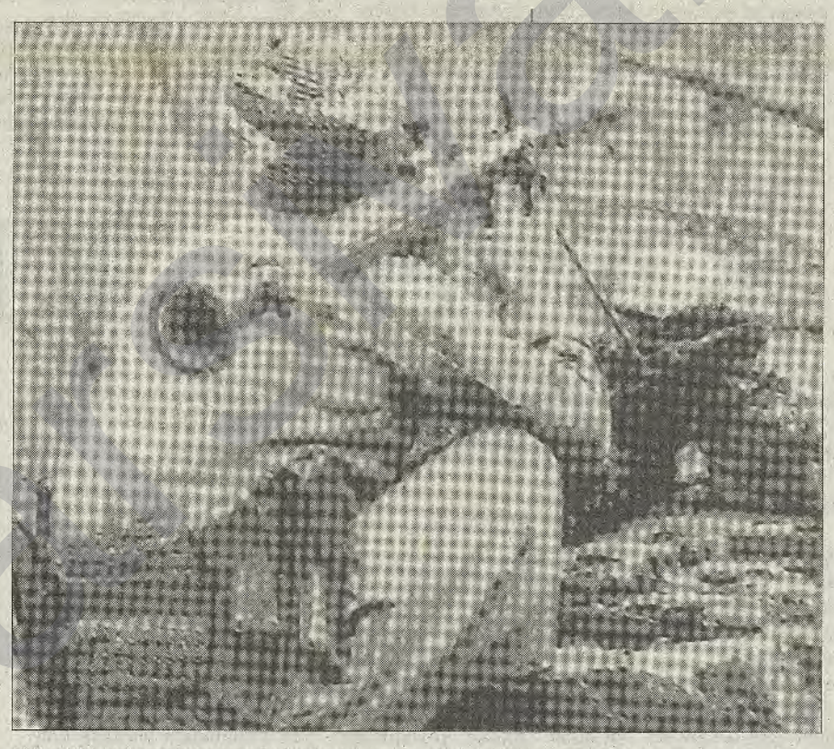

YNK ve KDP, kanlı savaşlardan sonra Berê de (cephe) yanyana gelmek ve birbirlerine tahammül etmek zorunda kalmışlardı.

Hatice YAŞAR

19. yüzyılın ilk yarısında Osmanlıya zor günler yaşatan Rewanduz Miri Kor Mihemed'ın önderliğindeki ulusal kurtuluş hareketi başarısının olduğu kadar hatta daha çok başarısızlığa uğramasının başlıca nedeni ile de Kürt halkının ve siyasi sınıfının hafızasında baş köşeye yerleştirilmeliydi.

Mir Mihemed hareketinde; yüzyıllardan bu yana iki büyük imparatorluk ve onların yayılma emelleri arasına sıkışmış Kürt halkı ilk kez kendisi üzerinde hiçbir tahakküm emeli olmayan bir müttefik bulmuştu. Mir Mihemed ile Mısırdaki kurtuluş hareketi Osmanlıya karşı aynı süreçte atağa geçtiler ve birbirlerine doğal müttefik oldular. Mısırlılar Nizip'e kadar ilerlemişken Kürtler de memleketimizin büyük bir bölümünde üstünlük sağlamışlardı.

Aynı derecede önemli bir konu ise, savaş araçları konusunda da Kürtler hiç bir yere muhtaç değillerdi. Bölgede ünü yayılmış olan Rewanduz topları eşliğinde Kürt milli güçleri kendi silahları ile savaşabilecek konumda idiler.

Ama ne olduysa oldu ve Osmanlı ile savaşında önemli bir üstünlüğü olan Mîr'imiz Kürt halkının bir kesimine karşı savaş ilan etti. Bunun için artık tüm diğer çağdaşlarının yaptığı gibi; önce kendini Kürt halkı ile özdeşleştirdi ardından da bu halkın sadece müslüman olduğuna hatta müslüman olması gerektiğine karar verdi. Gerek Kürt olma da gerek dini inanışta kendisini tek ve başlıca örnek gördüğünden; Kürtlüğü ve dini inanışı kendisi gibi yorumlamayanlar "kafir" (şimdi hain veya bir yerlerin işbirlikçisi deniyor) ilan edip temizlik harekatına başladı.

Bu kafirlerin başında da yüzlerce yıldır yabancı ideolojilere göğüs germiş ve kurtuluş hareketinde de aktif yer alan Yezidi Kürtler geliyordu. Ne Araplar halifeleri ne de ünlü Osmanlı fermanlarının yüzyıllar boyunca beceremediğini Mîr Mihemed bir kaç yıla sığdırmaya çalıştı. Büyük bir Yezidi katliamı başlatıldı. (Devamı s.11'de)

Roj

1 Eylül Dünya Barış Günü, savaştan büyük acılar çekmiş insanlığın özeleştirisidir, ancak yaşamakta olduğumuz savaş ortamına baktığımızda, bu özeleştirinin sağlam temeller üzerinde yükseldiğini söyleyemiyoruz. Çünkü sürmekte olan haksız savaşların neden olduğu açlık, sefalet ve yokluk hergün biraz daha büyüyor.

Dünya Barış Günü, savaşı tercih ederek amacına ulaşmaya çalışan kapitalist-emperyalist devletlerin, emekçi ve sosyalist cephenin muazzam direnişi karşısında aldıkları ağır yenilginin ürünüdür; estirilen savaş fırtınası ise, insanlık adına barışı kazanan işçi sınıfı ve ezilen halkların, yeryüzünü kapitalizmin cenneti haline getirmeye azmetmiş emperyalist devletler karşısında savaşamayacak denli güçsüz düşmesinin sonucudur. Savaşı kazanmak gibi barışı korumak da güç işidir.En çarpıcı örnek, ülkemizde büyük acılara malolarak sürüp gitmekte olan haksız savaştır. Yıllardır Türk ve Kürt halkını barış çağrılarına aldırmadan bu kural tanımaz savaşın girdabında tutan TC'nin en önemli dayanağı, kendisini güçlü hissetmesi ve Kürt halkını yeniden ölüm sessizliğine gömeceğini sanmasıdır.

Bu, çok büyük bir hesap hatasıdır. Haklı bir davanın takipçisi olan mazlum Kürt halkı ödediği ağır faturaya karşın dimdik ayaktayken, kirli savaşı sürdürmede kararlı görünen savaş cephesi hergün biraz daha çözülmekte ve çürümektedir. Sorunları çözmek için savaşı tercih etmek bir çare olabilir ama biricik çare değildir. Silahların gölgesinden sıyrılarak karşılıklı konuşup anlaşmak da bir yoldur. Bu yolun sorunların çözümü için bir çare olabileceğini anlamak için daha büyük acıların yaratıcısı olmakta ısrar etmek anlamsızdır; Dünya Barış Günü'ne nasıl gelindiğini hatırlamak yeterlidir. Barış için henüz bütün imkanlar tükenmiş değil. Muhatap kaldığı insanlık dışı katliam operasyonlarına rağmen metanetini yitirmeden barışta ısrar eden Kürt halkı yanıtsız bırakılmamalıdır. Kürt halkı her zaman barışçıl oldu ve onun bugünkü mücadelesinin özü de karşılıklı eşitlik temelinde bütün dünyada hüküm sürecek olan bir barış ve kardeşlik ortamının yaratılmasıdır.

Barışın egemen olduğu bir ortamın yaratılması Kürt halkının en önemli taleplerinden biridir fakat bu talebin gerçekleşmesi, Kürt halkının çabası dışında başka inisiyatiflerin çabasını da gerektirmektedir. Savaş cephesini geriletmek ve daha büyük yaraların açılmasını önlemek istiyorsak, bütün barışseverler Kürt halkının talebini sahiplenmeli, hayat bulması için çaba sarfetmelidirler.

Irkçı karşıtı konserde ırkçılık

❑ **Almanya'nın Biberach kentinde Uluslararası Dostluk Günleri çerçevesinde yapılacak olan "Irkçılığa Karşı Rock" konserine bir Kürt sanatçısının davet edilmesi Türk ırkçılarını harekete geçirdi. Kürt şarkıcısı Nûzan'ın konsere çıkmasını istemeyen ırkçılar, organizasyondan çekilme tehdidinde bulunduar.**

❑ **Frankfurter Rundschau gazetesi ise Kürt şarkıcı Nûzan'ın konsere katılmaması için organizasyon düzenleyicilerine TC yetkililerince baskı yapıldığını açıkladı. Bunun üzerine PDS ve Yeşiller, Türk Büyükeçiliği kanalıyla yürütülen bu girişimi protesto etti. Almanya'da geniş yankı uyandıran olay, Kürter'in tepkisine neden oldu.** S. 3'te

OHAL'in hali aynı

Hükümetin "olağanüstü hali kaldırıyoruz" sözlerinin altında yatan gerçek, geçtiğimiz hafta TBMM İçişleri ve Milli Savunma komisyonlarında görüşülerek kabul edilen yasa tasarılarıyla ortaya çıktı: OHAL bölgesinde 'iş'ler değişmeyecek, tersine OHAL'deki devlet yetkileri diğer illere de yayılacak. Kısacası OHAL, yine aynı.

Refahyol'un "OHAL'i kaldırma" vaadiyle gündeme getirdiği ve bir dizi kanunda değişiklik öngören tasarılarda OHAL'in sadece adı ortadan kaldırılırken, OHAL uygulamaları tüm illere götürüüyor. 5 OHAL ili "mücavir il" olarak tarif edilirken, vali ile askeri birlik komutanının 'koordine içinde olması' hükmü getiriliyor. S.5'te

Yoksulluk öldürüyor

Araştırmalar, hortlayan salgın hastalıklar ile 'yeni çağ' hastalıklarının fakirleşmeyle paralel ilerlediğini ortaya koydu. 1950-60'lı yıllarda salgınlar ve veba çağının artık bittiği inancı çok yaygındı. Ne varki, bulaşıcı hastalıklar çağı hiç de kapanmak üzere değildi. Geçmişte kontrol altına alınan bazı hastalıklar eskisinden daha öldürücü olarak sahnede. S. 6'da

www.ozgurluk.org

Ulusal kimlik, ulusal kültür ve bir tartışma

H. YALÇIN

Şimdi S.Ciya'nın değinmediği ya da değinmeyi unuttuğu Zaza ve Goran lehçesini konuşanlar arasındaki ilişki üzerinde duralım.

Konuya girmeden önce belirtmek gerekir ki; bu konuda yapılmış olan araştırma ve incelemeler metodolojik açıdan bazı zaaflar taşımaktadır. Mc Kenzie ve V.Minorsky gibi araştırmacılar bu konuda önemli örneklerdir. Bu nedenle bunların üzerinde durmak gerekiyor. Bilimsel araştırmanın metodolojisi dört bölümden oluşur. Bu bölümler şöyledir.

Birincisi; Araştırmanın amacı

İkincisi ; Araştırmanın varsayımı

Üçüncüsü; Araştırmada kullanılan yöntem ve teknikler

Dördüncüsü; Değerlendirme

V. Minorsky'ye göre; Goran sözcüğü Gavborakan'dan gelmektedir. M.V Bruinessen'e göre; bu sözcüğün temelinde Zerdüştlük olayı vardır. İstilacı müslüman orduları yöredeki halka bu ismi vermiştir. Bu sözcük Gebran- Gevran- Goran diye bir evrimleşme göstermiştir. Bu konuda M.Kenzie sadece V.Minorsky'den genel olarak bahseder. Yukarıda adı geçen araştırmacı yazarların görüşlerini değerlendirdiğimizde onlarda sadece gözlemci (etik) yaklaşım görüyoruz. Araştırma yapılan kesimin nasıl düşündüğü dikkate alınmamıştır. Başka bir değişik gözlemci ile araştırma yapılan (gözlemlenen) kesim arasında diyalektik bir ilişki ağı kurulamamış. Çünkü araştırma konusu yapılan kesim bu sözcüğün kökenini Sasani Kralı Behram Gor ile ilişkili görüyorlar ve kendilerinin Pers kralı Darius zamanında buraya Hazar Denizi'nin doğusundan göç ettirildiklerini yöreye Oram ile Karduktün geldiği zamanla çoğalarak bu günkü yöre halkını oluşturduklarını söylüyorlar. Dil açısından Gorani lehçesi Orami Hewrami ve Şehirizori diye de tanımlanmaktadır. Orami-Hevrami-lehçesi (Gorani) içerisinde başka bir lehçe de var ki o da Kanduki diye biliniyor. Kanduki sözcüğü Şehrizar'da Ahret Kandil diye bilinen Zagros dağlarının bir kesimidir. Kandulak sözcüğü'nün doğrusu kanaatimce kandildir. Kandil ise, bir aydınlatma aracıdır. Başka bir değişik ışık (Aydınlık) ile ilgilidir. Zerdüştlük felsefesi aydınlık ile karanlık, iyilikle kötülük arasında bir mücadele temeline oturtulmuş bir felsefi inanç biçimidir. Dolayısıyla denilebilirki bu sözcüğün temelinde bir Zerdüştlük olayı vardır. Öte yandan bu sözcüğün Ahret-Kandil diye tanımlanması vardır ki; bu da kanaatimce Herat şehri ile ilgilidir. Partlar ve Sasani devletlerinin idari ve siyasi coğrafyası adlı bazı İranologların kollektif çalışmasında Herat şehri Asurestan eyaletinde gösterilmektedir. Yine Goranların oturmuş olduğu yörede Gor adlı bir şehir vardır. Bu şehirlerle ilgili bulgular o yöreye ait mühürlerin çözülmesinden (deşifre) elde edilmiştir. Yine Partlar ve Sasani devletleri ile ilgili başka bir araştırmada Gor şehrinin Partlar döneminde inşa edildiği ve bu şehirin Hamedan çevresinde olduğu belirtilmektedir. Bu şehir adlarına bugün Afganistan'da da rastlıyoruz. Denilebilir ki bu bulgular yöre halkının iddialarına bir gerçeklik kazandırmakla olur. Behram Gor'un Gor sözcüğü ile ilgili konusu onun Gor şehri ile ilgisini açıklamaktadır. Çünkü ondan önce Gor diye bir şehir adı vardır. Ayrıca bu dönemlerle ilgili bir eyalet adı geçmektedir ki o da Şehri- zor'dur. Bu iki olgunun çalışması tesadüfi olamaz. Bu nedenle V. Mimorsky ile M.V. Bruinessen'in iddiaları soyuttur. Yanlız Minorski ile M.V. Bruinessen arasında şu fark vardır. O da bu sözcüğün evrimleşmesi ile ilgilidir. M.V. Bruinessen'in bu sözcüğün evrimleşmesi ile ilgili söyledikleri kanaatimce yanlıştır. Bu sözcükte evrimleşme (dönüşüm) Gor-Gebr Gavr yönündedir. Bu evrimleşmeye ilgili M.V. Bruinessen'in iddiasına Asya ve Afrika'da seyahat (1325-1354) adlı İbni Batuta'nın Seyahatnamesindeki harita olamaz. Çünkü bu seyahatnamede İbni Batu'ta Goranların yerleştiği bölgeyi Gavnastan diye gösteriyor, öte yandan Oram sözcüğü Hevraman sözcüğü ile bağlantılı duruma gelmiş. Biz Gavrastan sözcüğünü incelersek bu sözcüğün Gavr ve Astan sözcüklerinin birleşiminden oluşan bir sözcük olduğunu görürüz. Astan sözcüğü İrani dillerde ülke anlamında kullanılmaktadır. Gavr sözcüğü bir evrimleşme göstererek Havr veya Hewr'a dönüşmektedir. Bu da değişik diller ve fonetikle ilgilidir.

Zaza-Goran lehçesinin Avesta dili ile bağlantısı inkar edilemez ayrıca bu dile yakınlığı diğer İrani dillerden de Kürtçenin diğer lehçelerinden de daha fazladır.

Gavrastan sözcüğü Hevraman veya Hewraman'a dönüşmektedir. Bu bağlamda Havramanlar Goran kökenlidir. Goran sözcüğündeki bu dönüşümler bize bir tarihi dönüşüm sürecini göstermektedir. Bu tarihsel dönüşüm sürecinin ilk evresi kanaatime göre Goron Medusa ile ilgilidir. Yunan efsanesine göre; Gorgon Medusa yılan saçlı üç kadından biridir. Persaus onu öldürür Hazar Denizi'nin doğusunda Hurkania denilen eyaletin başşehri ise Gorgania'dır. Pers kralı Darius I Bisutun kitabelerinç yazdırdığı eyaletlerden biri de Hurkamia'dır. Bu bağlamda Şehrizor dahi Goran'lar ile Hurcania arasında bir tarihsel bağlantının varlığı ortaya çıkmakta, yöre halkının anlatımlarına bir anlam kazandırır. Yukarıdaki efsanede geçen Medusa ve Persans sözcükleri bu efsanenin Med ve Perslerle ilgili olduğunu göstermektedir.

Şimdi soruna dil açısından bakalım : Mc Kenzie Kürdistan'a gitmeden Londra'da yaptığı araştırmaya göre; Gorani lehçesi diğer İrani dillere göre merkezde durmaktadır. Ve bu dil Gutiler veya Zikertenlerin dili olabilir. Çünkü bu dil Arkaik bir dildir. Minorsky'e göre; diğer İrani diller Med dilinin etkisi altındadır. Bu dil Hazar Denizi'nin batısından doğuya doğru yayılma göstermiş. Şimdi ortaya tarih ve coğrafya olgusu gündeme gelmektedir. V.Minorsky neden Med dilinin Hazar Denizi'nin doğusundan batısına ve İran'ın güneğu bağlıyor? Bilimsel bir araştırmada o dilin yaşının belirlenmesinde kullanılan kelimelerin hangi döneme ait olduğunun belirlenmesi esastır. Neden araştırmasında kullandığı kelimeleri Avesta diliyle karşılaştırmıyor; sorunu belirsizliğe itiyor. Eğer biz Mc. Kenziemin dilbilimciliğine bakarak karar verirsek o zaman Türk dilinin de Arkaik döneme ait olduğunu söylememiz gerekir. Çünkü onlar bütün dillerin Türklerden türediğini iddia etmiş bunu güçlendirmek için bir sürü dile ait kelimeyi Türkçe'ye sokmuşlar. Görünen odur ki S. Çiya'nın Zazaca ile ilgili söyledikleri kendine ait değil, Mc Kenzie'ye aittir. Bu aidiyetlik olayını belirtmemesi onun soruna yaklaşımındaki önyargısı mıdır, yoksa kişilik olayı mıdır?

Zaza-Goran lehçesinin Avesta dili ile bağlantısı inkar edilemez ayrıca bu dile yakınlığı diğer İrani dillerden de Kürtçenin diğer lehçelerinden de daha fazladır. Bu iddiaya iki sözcük destek vermektedir. Bu sözcükler Homa ile Şid sözcükleridir. Avesta üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler Yasna, Gata ve Olumsuz Azizlerdir. Yasna bölümü ise Homa Yast-Mihr-Yast-Horsid ve Cemşid'dir. Horsid ve Cemşid sözcüklerindeki son üç harf yani Sid Hor ve Cem sözcüklerinin ekidir. Avesta üzerinde araştırma yapanlar bu araştırmalarında Dil olarak Sanskritçe'den kitle olarak Hindistan'daki Zerdüştilerden Din kitabı olarak da Hindistan'ın kuzey doğusunda M.Ö. 2300 yıllarında yaşamış olan Rig-Vedalıların Veda adlı dinsel kitabından yaralanıyorlar. Bu din ise çok tanrılıdır. Sanskritçe Budin ve Rignede topluluğunun dilinden türemiştir. Dil ve din karşılaştırılması Avesta ile yapıldığında yanlışlıklar ortaya çıkmaktadır. Araştırmacılar Homa sözcüğünün karşılığı olarak Soma'yı karşılığı olarak Asuriyi almaktadırlar. Homa sözcüğünün karşılığı olarak Soma'yı aldıklarında Homa'nın karşılığı olarak kutsanmış yiyecek ve içecekler alınmakta Ahura ise Asura'nın karşılığı olarak tanrı anlamında yorumlanmaktadır. Avesta'daki Ahura Mazda sözcüğü ise tanrı anlamında kullanıldığını belirtmektedirler. Zerdüştlük tek tanrılı bir dindir Vede dini ise çok tanrılıdır. Bu ayrım görülmeden yapılan değerlendirmeler yanlış çıkmaktadır.

Bugün Zaza lehçesinde Homa tanrının karşılığı olarak kullanılmaktadır. Tanrı sözcüğünün Farsçadaki karşılığı Hoda, Kürtçenin Kırmancı lehçesinde ise Xudê dir.

Avesta'nın Homyast bölümünde Zerdüşt ile Homa arasında sorulu cevaplı bir konuşma geçmektedir denilmektedir, ki Zerdüşt ateşte yıkanırken Homay'a sordu? İlk kutsallık kazanan kimdir? Ardından cevabı verilmekte sırasıyla isimler açıklanmaktadır yine aynı bölümde kutsal şehirler sorulmakta cevap olarak da kutsal şehirler belirtilmektedir.

Burada açıktır ki Homa tanrı anlamındadır. Ahura Mazda ise Bilge Beg anlamına gelmektedir. Hazar Denizinin eteğinde bulunan Kazvin şehrinde bulunan bir kitabede Med kralı Kyaxerek kendini Kar-Kasi ve Mamiti-Avsu şehirlerinin begi olarak ifade etmektedir. Açıktır ki Homa sözcüğü Ahura-Mazda sözcüğü ile yer değiştirmiş oluyor.

Bugün Zaza lehçesinde Homa tanrının karşılığı olarak kullanılmaktadır. Tanrı sözcüğünün Farsçadaki karşılığı Hoda, Kürtçenin Kırmancı lehçelerinde ise Hude dir. Yine Kırmanci lehçesinde Süt'ün karşılığı Şir Zazaca da ise Sid'dir.

Yeni dönem Kürtler ve KESK

Rojen GERNAS

12 Eylül sömürgeci faşist darbesinden sonra emekçi hareketinde, bir dönem sessizlik yaşandı. Hayat şartlarının her geçen gün ağırlaşması, ulusal bağımsızlık mücadelesinin etkisi ve işçi sınıfının 89 bahar eylemlilikleri ile önemli bir gelişme sağlandı.

Kamu çalışanları, 12 Eylül Anayasası'nın boşluklarını da iyi değerlendirerek fiili ve meşru bir temelde "hak verilmez alınır" şiarı ile hareket ederek örgütlenip sendikalarını birer birer kurdular.

Fiili ve meşru bir temelde gelişen mücadele kısa zamanda kitleselleşerek büyüdü. Osmanlıdan bu yana süregelen "memur zihniyetini" önemli oranda geriletti.

Sonraki süreçlerde; önceleri Kamu çalışanları sendikalar platformu (KÇSP) oluştu. Ardından bu platform ileri bir adım atarak; Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonlaşma Kurulu (KÇSKK) na ulaşıldı. Ardından; program, tüzük ve örgütlenme tarzı, mücadele anlayışı üzerinde yoğun tartışmalar yaşandı. Mücadelenin genişleyip, yoğunlaşması, devlet saldırılarının sistemli olarak uygulanması sonucu merkezi ve güçlü bir karşı duruşu zorunlu kılıyordu. Bu da Kamu Emekçileri Sendikalar Konfederasyonu'nu (KESK) oluşturdu.

Kurultayın Düştüğü Yanlışlıklar

Süreç içerisinde; KESK meşru ve fiili bir temelde yol alması gerekirken, işçi hareketi ile bütünleşip, ulusal özgürlük mücadelesi ile ittifak oluşturacağına bunlardan kaçınmaya başladı.

Buradan hareketle musallat olan bir çok etken vardır. "Hak verilmez alınır" şiarı ile fiili ve meşru temelde yürütülen mücadele yerini meclisten çıkarılacak yasaları beklemeye bıraktı. Öte yandan emekçi hareketin başına sağcı ve şoven anlayışın çöreklenmesi, duraganlığa ve eylemsizliğe yol açarken, halkların kardeşliği ve hak eşitliği konusunda tabanı eğitmedi. Devletin etkisinden kurtulamadı.

Dar grupçu, sekter anlayışların çıkarlarını, genel çıkarların önüne koyması diğer bir handikapı oluşturdu. İşyeri örgütlülüğünün oluşturulamaması, "tabanın söz ve karar" sahibi kılınamaması diğer Konfederasyonlarda olduğu gibi KESK'in de başlıca handikaplarını oluşturdu.

Yukarıda kısaca ortaya koyduğum koşullar içerisinde KESK 16-17-18 Ağustos günlerinde Genel Kurultayı'nı yaptı. Genel Kurultay, Başta KESK ve önüne koyduğu hedeflerin tartışılıp, çözüm yollarının oluşturulması gereken bir yer olmaktan çok merkez organlarının seçimi gölgesinde kaldı.

Yukarıda sıraladığım yanlış tutum ve durumlar Kurultay'da da devam etti. KESK'in mücadele dinamiklerinin temsilinden çok grupların sandalye paylaşımı şekline dönüştü. Bu da genel bir rahatsızlığın devam ettiğini gösterdi.

Kürtler ve KESK

1980'lerin sonunda başlayan mücadele ve örgütlenme faaliyetleri içinde Kürt emekçileri her zaman en önde olduğunu görüyoruz. Kürt emekçilerinin mücadele birliği ve Halkların Kardeşliğini esas alarak öne atıldılar. Ancak şovenizmin Türk toplumunda köklü olması, Kürt coğrafyasındaki çalışma ve örgütlenmenin önündeki engel ve zorluklar Kürt emekçilerinin verdikleri mücadeleye orantılı olarak temsil edilmesini engelledi.

Kürt emekçileri KESK başta olmak üzere diğer Konfederasyon'larda da Barış, demokrasi ve ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını ısrarla vurgulamalı ve bunların Türk İşçi-emekçilerinin yararına olduğunu dile getirmelidir. Temsiliyet sorunu diğer önemli bir problemi oluşturmaktadır. KESK'in içinde Kürtler; herhangi bir grup temsilinden çok ulusal çapta temsili dayatmalıdırlar. Çünkü iki coğrafya ve ulusun birlikteliği söz konusudur.

Bazı Çözüm Önerileri

- KESK çıkış çizgisi olan fiili ve meşru temelde yürümeli, "hak verilmez alınır" ilkesini şiar edinmelidir.
- KESK önüne koyduğu işyeri örgütlülüğü hedefini mutlaka yakalamalıdır. Böylece, en küçük bir işyerinden merkeze kadar bir koordinasyon sağlamalı bu büyük ve atıl gücü harekete geçirmelidir.
- Söz yetkisi ve kararın çalışanlara verilmesi sloganının içini önce kendisi doldurmalı, bunu devletten talep edebilmelidir.
- Dar grupçu ve sekter tutumların mücadeleye yarar değil zarar getireceği bilinci ile hareket edilmesi, nisbi seçim sisteminin tüzüğe konulması sağlanmalıdır. Böylece mücadele eden dinamiklerin temsil olanağı sağlanmalıdır.
- KESK ülkemizde uygulanan Ekonomi Politikalara karşı öneriler sunabilmeli üyelerinin siyaset yasağına karşı aktif mücadele etmelidir.
- Başta tasarruf teşvik fonu, konut edindirme yardım kesintilerinin, ana para ve nemalarının birlikte verilmesi için üç işçi konfederasyonu ile ortak mücadeleyi örgütlemelidir.
- 1 Eylül Dünya Barış günü için yoğun panel, toplantı, seminer ve mümkünse miting düzenlemelidir.
- Sendikalar içinde eğitim çalışmaları ve seminerler mutlaka düzenlenmelidir.
- Üyeleri, aktif üye haline getirebilmesi için komisyonlar kurulmalı, üyelere burada insiyatif tanınmalıdır.

Evet sorunlar çok. Ama her sorunun çözümüde kendi içindedir. Yeter ki çözüm için çaba harcansın. Başarılmayacak hiçbir şey yoktur.

PYSK'nin Siyasal Kültürel Farklılığı

Lokman POLAT

Kültürel gelişme, sosyal ilişkilerin ve toplumsal gelişmenin eriştiği seviyeyi belirler. Kültürel normlar, toplumun birer aynasıdırlar. Her toplumun -halkların, ulusların- kendine özgü kültür birikimi vardır. Bazı toplumlarda geri kültürel yapı egemenliğini sürdürürken, diğer toplumlarda ileri kültürel anlayış hızlı bir gelişim göstermiştir. Kültür, değişmez, statik bir olgu değildir. Toplumsal gelişim ve kültürel değişim nesneldir. Halkların sosyal gelişim süreci, kültürel değişim ile birlikte siyasal, toplumsal yaşamda yansımasını bulur.

Değişik halklar arasındaki dil farklılığının yanı sıra, en belirgin farklılaşma özellikleri kültürel farklılıklardır. Toplumların birer parçası olan siyasal yapılanmalarda da farklı kültürel anlayışlar mevcuttur. Kültür çok geniş bir kavramdır. Her siyasal yapılanma kendine özgü bir kültürel farklılığı toplum içersine yansıtmaya çalışır.

Toplumların gelişim süreci içersinde edindikleri ulusal, siyasal ve kültürel anlayışlar, etkisini siyasal yapılanmalar üzerinde de hissettiriyor. Özellikle bağımlı ve sömürge ülkelerdeki politik hareketler şu veya bu düzeyde toplum içersinde varolagelen geri feodal, aşiretçi kültür anlayışlarının etkisinde kalıyorlar. Feodal, aşiretçi kültür anlayışı etkisini siyasal örgütlerin sosyal ilişkileri ve politik uygulamaları üzerinde gösteriyor, göstermiştir.

Her siyasal hareket oluşumuyla birlikte kendine özgü bir kültür anlayışını geliştirerek, kadro ve militanlarına o kültürel anlayışı doğrultusunda siyasal bir şekil vermektedir. Farklı siyasal şekillenmeler farklı kültürel anlayış zeminleri üzerinde yükselerek kendine özgü somut bir şekillenmeye varır. Her siyasal harekette farklı siyasal ve kültürel anlayış ve farklı kişilikler oluşturuldu.

1960-70'lerden sonra oluşturulan Kürt siyasal hareketlerinin kadroları birbirlerinden farklı kişiliklere, farklı siyasal ve kültürel anlayışlara sahiptirler. Örgütler arası ilişkiler ve örgüt içi uygulamalar kültürel anlayışlarından kaynaklanıyordu. Feodal, aşiretçi kültür değerleri doğrultusunda bazı yaptırımlar, uygulamalar yapılıyordu. O dönem -ve biraz da günümüzde- bazı siyasal yapılanmalar demokrasi kültüründen yoksun, çağdaş bir kültür anlayışına varamamış bir tavır ve davranış içerisindeydiler. Örgüt içi ve örgütler arası ilişkilerde demokratik, sosyalist kültür normları gerçek anlamı ile işletilmiyordu. Örgütsel ve siyasal yaşamda buna birçok örnek verilebilir. Fakat herkesin Roj ve Nûroj'da yayınlanan uzun yazılardan rahatsız olduğu bir süreçte, ben yazımı uzatmak istemiyorum. Onun için konuya bağlı olarak birçok şeye değinmedim.

PYSK'nin siyasal, kültürel farklılığı somuttur. Siyasal ve örgütsel yaşamın her alanında kendisini gösteriyor. PYSK'de var olan ve ileriye doğru gelişen çağdaş bir siyasal ve kültürel anlayış var. Bu çağdaş kültürel ve siyasal anlayış farklılığı diğer birçok Kürt hareketinden somut bir ayrım arz etmektedir. PYSK dar kalıpçı, sekter, anti-demokrat, doğmatik ve bürokratik bir örgütsel yapılanma değildir. PYSK'de kişi putlaştırılması yok. Tabu yok. PYSK'de modern sosyal ilişkiler, hak ve hukuk kurallarına dayalı eşit yoldaşlık ilişkileri var. Örgüt içi demokrası var. İç örgütsel işleyişte tüzük normlarına dayalı, her organın görev ve sorumlulukları belirleyen demokratik yasama kuralları var. PYSK'de klasik "ideolojik birlik" anlayışı yok. Proğramsal birlik anlayışı var. PYSK'de farklı görüşleri mahkum etme, cezalandırma anlayışı yok, farklı görüşlere hoşgörü ile yaklaşım anlayışı var. PYSK'de sosyalist, sosyal demokrat ve salt yurtsever demokrat olan insanlar var, ama bunlar arasında ayrım yok. PYSK'de bir sosyalist ile bir yurtsever aynı komite içersinde birlikte rahatça çalışıp, görevlerini yerine getiriyorlar. Pratik çalışmalarda PYSK bünyesindeki yurtsever ve sosyalistler uyum içersinde hareket ederek, pratik politik çalışmalarını sürdürüyorlar. Tüm bu yapılanlar ve uygulamalar çağdaş bir kültür anlayışı çerçevesinde yapılıyor. Geçmişteki dar kalıpçı, geri siyasal kültürel anlayış çerçevesine göre hareket edilseydi, yukarda kısa ve öz bir şekilde, sadece ana başlıklarıyla belirtiğim şeyler günümüzde yapılamazdı. Çağdaş bir kültür anlayışına sahip olmayan kadrolar, birbirlerine karşı ideolojik rekabet içersine girerek, birbirlerini tasfiye ederek, partiyi adeta ekipler arası savaş arenasına dönüştürürler. Farklı görüşlere karşı tahammül gösteremezler, onlara hoşgörülü yaklaşamazlar. Bunun sonucudur ki geçmişte birçok parti ve örgütler birçok kez bölündüler, parçalandılar. Geçmişteki bu tür örgütlenmelerde ve günümüzde de bazı siyasal hareketlerde her yıl birileri birbirlerini günah keçisi ilan ederek örgüt içi bölünmelere neden oluyorlar. Bu tür bölünmelerin önünün alınmasında uygulanılacak temel bilimsel yöntem, çağdaş kültür anlayışının geliştirilmesidir ve örgüt içi demokrasinin uygulanmasıdır. Bu anlayışın örgüt içi yaşamda hayata geçirilmesidir. Geçmişteki doğmatik sosyalizm anlayışından ve onun kültürel yansımasından farklı, çağdaş bir sosyalist kültür anlayışını geliştirmek ve bunu pratikte hayata geçirmek hem sosyalist siyasal örgütsel yapı için, hem de toplum için gerekli ve yararlıdır.

OKUR MEKTUBU...OKUR MEKTUBU...OKUR MEKTUBU...OKUR MEKTUBU...OKUR MEKTUBU...OKUR MEKTUBU...

Dewleta Tırku Qefelıy' e, Sıma Neqefelay, Sıma Xêr Amê:

İlk önce tüm baskılara rağmen; NûROJ gazetesini çıkarmada emeği geçen herkese saygılarımı sunuyor, başarılar diliyorum.

Ben ilk sayıda çıkan Hasan Yalçın imzalı yazı hakkında bazı şeyler söylemek istiyorum. Her ne kadar kişi imzalı yazılar gazeteyi değil yazarı bağlıyorsa da yine de gazetenin yazılardaki uslup ve yöntemlere dikkat etmesi gerektiğine inanıyorum. Gazetede çıkacak yazılar objektif, aydınlatıcı ve ikna edici olmalıdır. Bazı şeyleri bilmeden ezbere söylemek yakıştırmalar yapmak bir NûROJ yazarının izlemesi gereken yol olmamalıdır. Bizde bir laf vardır "hêr çi hurenda xodê gırano" (her şey yerinde ağırdır). Bazı terimler vardır bunların birbirine karıştırılmaması gerekiyor. Örneğin; "KURMANCI" ile "KIRMANCI" H.Yalçın yazıları okumadan veya ezbere alıntı yaparken güya S. Çiya Dersimliler konuştukları dile KIRMANCI değil KIRMANCKI diyorlarmış ve KIRMANC yerine KIRDAŞKI diyorlarmış.

Herkes şunu iyi bilsin;

1) Dersimliler kendi konuştukları dile KIRMANCI

2) Kırmanci konuşana KIRMANC

3) Kirmanci konuşanlara, dışardan; ZAZA, DIMILI, DERSİMCE vs. diyorlar.

4) EZ KIRMANC U KIRMANCKI QESEYKEN.

Şu anda bir çok şey tartılışıyor eğer tartışmalarda bilimsel yöntemlere başvurulursa davamıza hizmet etmiş oluruz.

Ben NûROJ redaksiyonundan bundan sonra çıkacak yazıların dikkatle incelenmesi ve dil, uslup, yöntem ve bilimsel araştırmaya sahip olmayan yazılara yer vermemelerini öneriyorum, çünkü bir gazeteyi gazete eden onun bilimsel, araştırmacı, birleştirici ve objektif yazılara sahip olmasıdır.

Son olarak konuya ilişkin yazılar yazmak isteyenlere önerim;

YAZILARINIZI ZAZACA YAZIN çünkü daha iyi anlaşılır.

En içten devrimci selamlarımla başarılar diliyorum.

9 Ağustos 96
Asmen İMAM/ FRANSA

Kardeş Türk Gençliği

Yurtlarından sürgün edilmiş milyonları aşan Kürt halkının genç evlatları olarak size sesleniyoruz.

TC kurulduğu günden (1923) bu yana, Kürt halkının insani ve milli haklarını elde etme taleplerini tam 29 kez kitle katliamları yaparak bastırdı. Milyonları vatanlarından sürgün etti, 3000'den fazla Kürt köyünü yaktı. Devlet bu katliamlarda hep silah altına alınmış siz Türk gençlerini kullandı. TC bugün de Kürt halkına karşı giriştiği soykırım savaşında 100 binleri aşan Türk gençlerini kullanıyor. TC'nin yürüttüğü bu sonu görülmeyen çılgın savaşta hem Kürt, hem de Türk annelerinin, babalarının yüreği yaşamını yitiren evlatlarının acısı ile yanıyor. Sebep ; ulusal kimliğinin tanınmasını isteyen Kürt halkının doğal taleplerine TC'nin kitle imha politikası ile cevap vermesi. Biz yakınlarımızı bu haksız savaşta kaybeden gençler olarak kardeş kanının akıtılmasına ortak olmak istemiyoruz ve askere gitmemeye, dolayısı ile bu haksız savaş sürdüğü sürece Türkiye'ye ve Kürdistan'a dönmemeye karar verdik. Ne Kürt gençlerinin ne de Türk gençlerinin kanının akıtılmasını istemiyoruz. Onun için size de bu konuda çağrı yapıp dostluk elini uzatıyoruz. Size uzattığımız dostluk elini sıkınız ve bizim gibi adım atınız. Gelin hep birlikte haykıracağımız barış çığlığıyla TC'nin savaş kurmaylarına geri adım attırıp gerçek barışın yolunu açalım.

Kürt halkına karşı yürütülen soykırım savaşına son.

Kürt ve Türk gençleri TC'nin savaş kurumu olan askere gitme.

Yaşasın Kürt ve Türk halkının dostluk ve gerçek bir barış mücadelesi

Hamburg'daki demokrat
Kürt gençleri adına
Nevzat Dağdelen

Düşenler ki
Paylaşmayı
Kardeşliği
Dostluğu
Aşkı
Sevmeyi
Sevişmeyi
Bitimsiz kılmak için düştüler.

Bedenlerini bizlere yarınları armağan etmek için ortaya koyan özgürlük savaşçılarının süresiz açlık grevi ve ölüm orucunu destekliyor, sömürgeci faşist Türk devletinin tutsaklara karşı giriştiği baskıları ve ölüme terketmesini nefretle kınıyor, anılarını mücadelemizde yaşatacağımıza söz veriyoruz.

Kahrolsun sömürgeci faşist TC.
Yaşasın halkların kerdişliği
Şehitler ölümsüzdür!

Almanya Nahnburg'tan Turan ailesi adına
Şükrü Turan-Yıldız Turan-Yılmaz Turan

Irkçı karşıtı konserde ırkçılık

Türk ırkçıları ile TC yetkilileri Almanya'da düzenlenen "Irkçılığa Karşı Rock" konserine Kürt şarkıcı Nûzan'ın katılmasını istemediler ve tehditlerde bulundular

ALMANYA- Almanya'nın Biberach kentinde Uluslararası Dostluk Günleri çerçevesinde yapılacak olan "Irkçılığa Karşı Rock" konserine bir Kürt sanatçısının davet edilmesi Türk ırkçılarını harekete geçirdi. Frankfurter Rundschau gazetesi ise Kürt şarkıcı Nûzan'ın konsere katılmaması için organizasyon düzenleyicilerine TC yetkililerince baskı yapıldığını açıkladı.

27 Eylül'de yapılmak üzere planlanan "Irkçılığa Karşı Rock" konserine, başka uluslardan sanatçıların yanısıra Kürt sanatçısı Nûzan da Caritas (Hıristiyan Yardım Kuruluşu) tarafından davet edildi. Ancak Yabancılar Komisyonu'nda bulunan Türkler, bir Kürt sanatçısının konserde yer alacak olmasına tepki göstererek, Uluslararası Dostluk Günleri'ni boykot tehdidinde bulundular. Organizasyonun düzenleyicisi Caritas yöneticileri, yabancı düşmanlığına ve ırkçılığa karşıtlık parolası ile düzenlenen bir etkinlikte, Türklerin böylesine bir tutum takınmalarını anlamsız bulduklarını açıkladılar.

Frankfurter Rundschau'nun şok iddiası

Amanya'da yayınlanan günlük Frankfurter Rundschau gazetesi ise konuya ilgili verdiği geniş bir haberde, Türk yetkililerinin TC Almanya Büyükelçisi kanalıyla organizatör Caritas üzerinde Nûzan'ın konser dışı tutulması için baskıda bulunduğunu açıkladı. Haber üzerine açıklamalar yapan PDS (Demokratik Sosyalizm Partisi) ile Yeşiller partisi, olayın üzerine gidecekerini vurgualdılar ve protestocu faşistler ile TC makamllarını kınamak için gösteriler düzenleyeceklerini bidirdiler.

Konu ile ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz Kürt çevreleri; sözkonusu Türkler'in tutumunu tam bir ırkçılık olarak değerlendirdiklerini, ırkçı-faşist Türkler'in yer yer benzer tavırlar takındıklarını ama her keresinde Kürtler'in ve Kürt dostlarının kararlı tutumları karşısında geri adım attıklarını, Kürt düşmanlığının Türkleri bir yere götürmeyeceğini ve gerekli girişimlerde bulunacaklarını belirttiler.

Her yıl, hümanist bir kuruluş olan Caritas tarafından düzenlenen, Uluslararası Dostluk Günleri, değişik uluslardan halk gruplarının kaynaşmalarını, birbirlerini kültürleri ile daha yakından tanımalarını, var olan önyargıların aşılmasını amaçlıyor.

1980'li yıllarda Almanya'dan gelen bir arkadaşım, valizini açtığında, valizde bir short ve tee-shirt duruyordu. Birden tartışma açıldı, bunlarla sokağa çıkılır mı çıkılmaz mı diye. Ben de bunları giyip sokağa çıkarım, ancak bir şartla, manavdan getireceğim 2 kilo kirazın parasını siz ödersiniz dedim. Onlar da kabul ettiler.

Sıcak bir yaz günü idi, short ve tee-shirtleri giyinip sırt çantamı alarak doğru Laleli'ye gittim. Girdiğim ilk manav dükkanında, tezgahtaki kirazları gösterip, Fransızca kilosunun kaç lira olduğunu sordum. Kağıt üzerine 80 yazdı.

Yaşasın Şeyh Osman

Yakup KAYA

Ben de el ayak işaretleri ile iki kilo kiraz istediğimi anlatmaya çalıştım, Manav bir yandan kirazları tartarken, bir yandan da yanında bulunan, arkadaşı ile sohbet ediyordu. Yanındaki arkadaşı kirazları tartan manava şöyle dedi: "Kuro Ahmo, te niha dêya merik, kiraz ê bi 30 pağnote da 80 pağnotê". İsminin o anda Ahmet olduğunu öğrendiğim manav da yanındaki arkadaşına dönerek: "Tiştek nabe kuro, quze dêya wî nim, qey pere wan tineye" dedikten sonra, tarttığı kirazları bana uzattı. Ben de parayı vermeden önce Ahmet Beye "Xalo tu ji kuderyî" dediğimde Xalo utancından yerin onkat dibine çoktan girip mos-mor olmuştu. Xalê Ahmed tefalarca özür dileyip bana sarıldıktan sonra jest olarak 2 kilo kirazın parasını almadı. Bana dönerek dedi di: "Ma bave mın, min turist di lêbelê turisten Kurd qet tu caran nedî bu."

Ben de dünyada Türk devletinden hariç kirli, katliamcı, barbar geçmişe sahip olup bu geçmişinden utanç duyan devlet gördüm ama, bu geçmişle övünüp buna sahip çıkan devlet hiç görmedim. Geçenler de TRT'nin haber programında batı Trakya eski Milletvekili: "ne yazık ki biz batı Trakyalılar Yunan kimliği taşıyoruz dediğinde, spiker üzgün bir vaziyette Yunanlılar utansın diyordu. Ama aynı lafı bir HADEP li Milletvekili ya da başka bir Kürt dese idi eminim bu acayip devlet hiç gecikmeden, bayrak kampanyası gibi anında gögüse kimlik asma kampanyası başlatacaktı. Ben anlayış olarak "düşmanın yaptığı her şeyin tersi doğrudur." mantığını taşımamakla birlikte, Türk devletinin ve Türk basınının yaptığı ve söylediği her şeyin tersinin doğru olduğunu düşünüyorum. Gelelim Talabani'yi bir kilometre öteden gördüğünde, cin çarpmışa dönen, Kürt davasının büyük kurtarıcısı! Şeyh Osman'a 26 Ağustos 1996 tarihli Türkiye Türklerindir, gazetesinin ilk sayfasında şeyh Osman'ın, güney Kürdistan'ın 3. güçlü kişisi olduğu yazılı. Gerçi ben şeyh Osman'ın yaşı ile (74) kaç kilo ağırlığında halter kaldırdığını bilmediğim için, gücünü okuyucuya bırakıyorum.

Bu devlet her halde, kendisinden başka herkesi aptal sanıyor. Ve bunun içindirki dün büyük kurtarıcı diye ilan ettiği Şeyh Osman'ı bugün "ben hiç bir Kürde karşı değilim" dediği için hain ilan ediyor. Behey acayip Türk devleti! Örneğin sizin Fetullah Hocanız (Fetullah GÜLEN) "ben ve cemaatim sadece İranın dostuyuz, diğer Türkler bizim düşmanımızdır" diyor mu ki, Kürt Şeyh Osman da desin. Şeyh Osman seni hiç sevmiyorum ama bu Adana'da ki minnacık Kürt yavruları BERİVAN ve DİLAN'ın katili sömürgeci Türk devleti, seni kötüledikçe içimden sana çok yaşa demek geliyor.

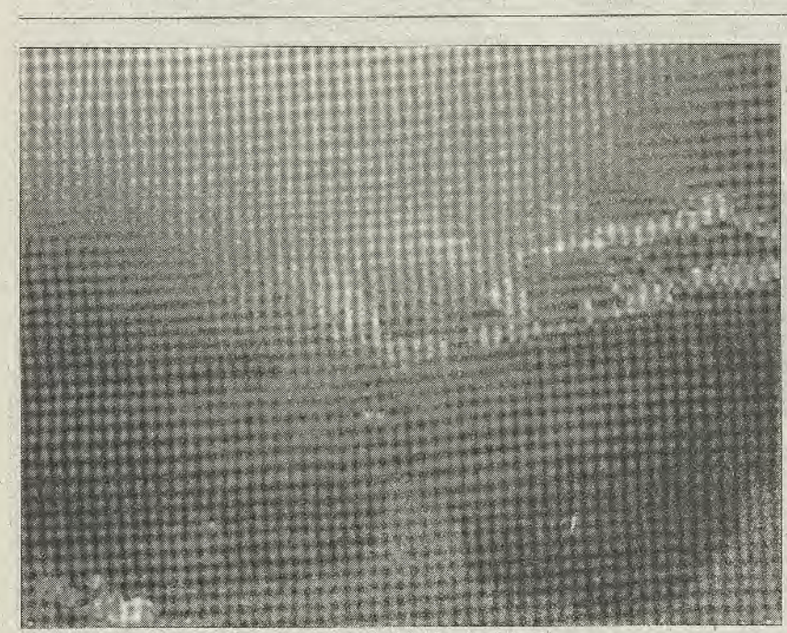

Muradiye Şelalesi'ni ihmal eden devlet, Nevala Çori'yi sular altında bıraktı. (Yukarda, Nevala Çori'nin sular atında kalmadan önceki görüntüsü.)

Şelale akar, devlet bakar

Kürt illerindeki turizm potansiyelini yok olmaya iten sadece yıllardır süren savaş değil. Devletin ve belediyelerin korkunç ilgisizliği de turizmi yıkıma götürüyor. Muradiye Şelalesi bunun tipik bir örneği.

Mehmet ÇİFTÇİ

VAN-Bölgede süren savaş turizmi olumsuz etkilerken, var olan turistik yerler de devlet tarafından gözden çıkarılmış durumda. Van'da en çok turist çeken yerlerden biri olan Muradiye Şelalesi ne devletin, ne de belediyenin umurunda.

Yerli ve yabancı turistlerin önemli uğrak yerlerinden biri olan Muradiye Şelalesi (asıl adıyla Rondemahi Çayı - Yılanipi-), Muradiye-Çaldıran karayolunun 15-20 metre uzağında bulunuyor. Erzurum, Erzincan, Ağrı, Kars, Hakkari, Bitlis ve Muş gibi illerden yaz aylarında hafta sonları piknik yapmak amacıyla çok sayıda ziyaretçi şelaleye gelirken, yabancı turistler de buradan eksik olmuyor.

PKK'nin ilan ettiği tek taraflı ateşkes nedeniyle, şelaleye en çok ziyaretçi akını bu yıl gerçekleşti. Ancak gerekli önem verilmediği için ziyaretçiler büyük zorluklarla karşılaştı.

Şelale Allah'a emanet

Muradiye Şelalesi'nin bulunduğu yerde küçük bir lokanta var. Ancak içinde çalışanı ve organize edeni olmadığı için burada ne içecek, ne de yemek satılıyor. Ziyaretçiler gerekli olan herşeyi beraberlerinde getirmek zorunda kalıyor. Şelaleye giden araçlardan belli bir miktar para belediye tarafından alınıyor. Ancak para alacak kişi zamanında burada hazır bulunmadığı için çoğu kez bu para da alınamıyor. Otel ihtiyacı ise hala ortada; otel yapılacağı söylenerek 1991 yılında bir yapının temeli attıldı, ancak inşası yarıda bırakıldı.

Muradiye Şelalesi ilçenin 8 kilometre kadar yakınında bulunduğu halde, buraya telefon çekilmediği gibi, elektrik de verilmemiş. Şelale yakınlarındaki bir köyde ise bu olanakların tümü mevcut.

Muradiye Belediye Başkanı Kaçak Çelik , hükümet tarafından gerekli ödenek verilmediği için şelalenin eksiklerini gidermek üzere imkan sağlayamadıklarını belirtti. Çelik," Muradiye Şelalesi belediye için önemli bir kaynak, bunu biliyoruz. Ancak belediyeye gerekli destek verilmediği için burayı işler hale getirmek üzere herhangi bir adım atamıyoruz" dedi.

Müze'den timsah gözyaşları

Urfa Arkeoloji Müzesi yetkilileri basturdıkları tişörtlerde Nevala Çori'nin göz göre göre nasıl yok edildiğini gizlerken, Müze'ye ziyaretçi çekmek için de bu imhayı kullanmaya başladı. Müze'nin İngilizce olarak bastırdığı tişörtlerin üzerinde "Nevala Çori için çok geç; Urfa Müzesi'ni ziyaret edin" ibaresi var. Müze yetkilileri, tişörtlerin sadece müze çalışanları için bastırıldığını ileri sürdü.

Hilvan yakınlarındaki Qantara (Geçitbaşı) ve Süleyman Bey köyleri arasında bulunan Nevala Çori'de Prof. Hauptman başkanlığında yapılan kazılar 1992 yılında durdurulmuştu. Buradan çıkarılan eserler ise şimdi Urfa Müzesi'nde sergileniyor. M.Ö. 8000 yıl öncesine ait eserlerin çok az bir kısmı Urfa müzesinde sergilenirken, pek çok eser ise hala sular altında.

Müze tişörtlerindeki sloganın aksine, Nevala Çori için vakit hiç de geç değildi. "İstenilseydi kurtarılabilirdi" yargısı, halkın ve uzmanların ortak görüşü.

Konuyla ilgilenenlerin değerlendirmeleri şöyle: "Bunun için 3 metre yüksekliğinde bir duvar çekmek yeterliydi. Ya da üzeri kum veya çakıllı örtülerek araştırmaların gelecekte yeniden yapılması sağlanabilirdi. Fakat bütün bunların hiçbiri yapılmadı; Nevala Çori bilinçli bir şekilde sular altında bırakıldı. Şimdi de gerçekler çarpıtılarak bundan ticari kazanç sağlanmaya çalışılıyor."

Prof. Hauptman ise Nevala Çori'nin sular altında kalmasıyla ilgili olarak "Avrupa'da olsaydı herkes ayağa kalkardı" demişti. (URFA)

En çok göç alan köylerden Sıhke'nin nüfusu beş kat arttı

Göç, köyü belde yaptı!

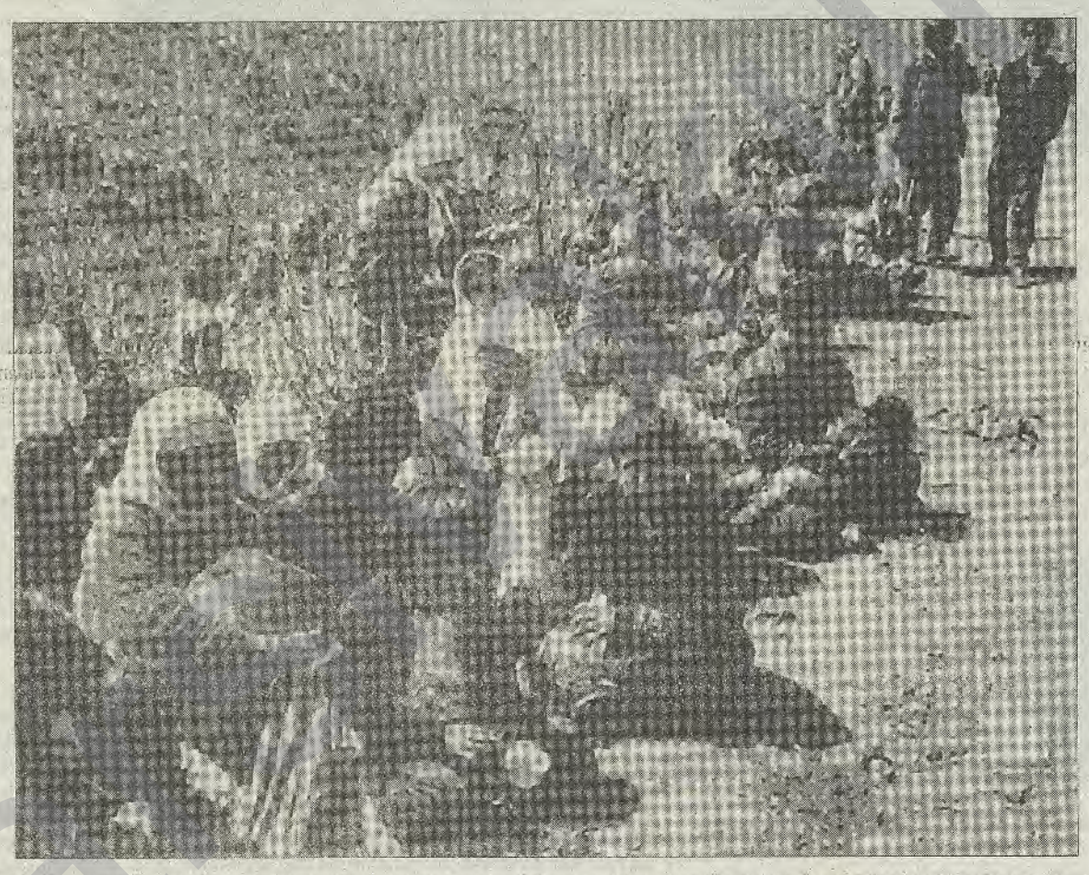

Savaşın yarattığı göç dalgası, çok değişik etkilerde bulunuyor, demografik yapıyı alt-üst ediyor. Örneğin dün köy olan Sıhke, bugün artık bir belde.

Göç yoğunluğu köyü belde yaptı. Köyler boşaltılmaya başlamadan önce sıradan bir köy olan Van'a bağlı Sıhke (Bostaniçi) beldesinin nüfusu, göçlerle 11 bine ulaştı. Belediye Başkanı Halil Cintan, beldede bulunan herkesin işsiz olduğunu söyledi.

Van'ın 3750 metre uzağında bulunan Sıhke beldesi 1991 yılında sıradan bir köydü ve yaklaşık 2 bin nüfusa sahipti. Bölgede köylerin en fazla boşaltıldığı 1993 ve 1994 yılında beldeye gerçekleşen göçle nüfus bir anda 11 bine çıktı. Göçün en çok buraya gerçekleşmesinin nedenini Belediye Başkanı Halil Cintan şöyle açıkladı: "Burası, arazinin ucuz olması ve köy yaşamının devam etmesi nedeniyle göçerlerce tercih edildi. 2 milyon metre kareye varan ve herkesin ortak kullanımına sunulan bir de mera var. Bu da buraya yerleşen insanlara cazip geldi. Ayrıca Van il merkezine de yakın bir yerde bulunuyoruz. Van'ın adeta bir mahallesi gibidir burası."

Sıhke: Bölgenin mozayiği

Sıhke'ye Van ve Hakkari'ye bağlı köyler ile ilçelerine bağlı köyler dışında Batman, Şırnak, Bitlis, Mardin gibi il ve ilçelere bağlı köylerden göç edenler de yerleşti. Böylece Sıhke, adeta bölge mozayiğini oluşturdu.

Belediye başkanı Halil Cintan, beldeye yerleşen göçertilen köylülerin aradan 4 yıl gibi bir zaman geçmesine rağmen işsizlik yüzünden durumlarında bir düzelme olmadığını ve çaresizlik içinde olduklarını belirtti. Cintan şöyle konuştu: "Köylüler ucuz buldukları beldeye büyük bir hevesle yerleştiler. Ancak hiç biri iş bulamadı; şimdi çaresizlik ve yokluk içinde kıvranıyorlar. Kadınlar halı ve kilim gibi işlerde çalışırken, erkekler Van ya da başka yerlerde mevsimlik işlerde çalışarak geçimlerini sağlamaya çalışıyor. Ayrıca devletten kendilerine katkı yapabileceğimiz bir yardım da belediye olarak alamıyoruz. Van Gölü'nün yükselmesi sonucu 1995 yılında 2 milyar lira gibi bir zararımız olduğu halde, beldeye ait olan parayı da Van Belediyesi aldı. Diğer yandan da nüfusumuz 11 bin olduğu halde halen devletten eski nüfus olan 2 bin 500 nüfusa göre yardım alıyoruz. Bu nedenle de göçertilenlere hiç bir yardım yapamıyoruz."

Kerpiç evde belediyecilik

Sıhke Belediye Başkanı Halil Cintan, 1994 yılından bu yana ayda 7 milyona kiraladıkları kerpiç bir evde belediye hizmeti vermeye çalıştıklarını söyledi. Belediyeye yardım konusunda Haziran ayında ANAP-DYP hükümetinin işbaşında olduğu sırada Ankara'ya giderek yetkililerle görüştüğünü de kaydeden Cintan şöyle konuştu: "Yardım konusunda hiç bir söz alamadım. Beldeye çok sayıda göçün olduğunu ve aç perişan durumdaki bu insanlara mutlaka yardım edilmesi gerektiğini belirterek; Sanayi Bakanlığı'na, beldede bulunan merann verimli ve işler hale getirilmesi için buraya kiraz ekilmesi ve göç edenlere halı tezgahı verilmesi yönünde teklif götürdüm. Ben Ankara'dan döndükten sonra Sanayi Bakanlığı'nca beldeye 2 uzman eleman gönderildi. Elemanlar halı tezgahı sözü verdi. Ayrıca merada kiraz ekiminin de yapılabileceğini belirttiler. Ancak sonradan ANAP-DYP koalisyonu bozuldu. Bize verilen bu sözler de yarıda kalmış oldu. Yine girişimlerimiz olacak ancak fazla umutlu değiliz." (VAN)

Yine köy boşaltıldı

HAKKARİ- Hakkari'ye bağlı Xenanıs köyü, "Tugay'ın güvenliğini tehlikeye düşürdüğü" gerekçesiyle boşaltıldı. Köy yakınlarında bulunan Tugay'a daha önce PKK militanlarınca baskın düzenlenmişti.

Hakkari'nin 4 kilometre uzağında bulunan 15 haneli Xenanıs, 25 Ağustos günü boşaltıldı. Boşaltılan Xenanıs köyü sakinleri Hakkari il merkezine göç etti. Göç eden köylülere ait çok sayıda koyuna askerlerce el konulduğu ve Tugay'a götürülerek kesildiği de belirtildi.

Boşaltılan Xenanıs köyü yakınlarındaki Hakkari Dağ Komando Tugayı'na 24 Ağustos akşamı PKK militanlarınca baskın düzenlenmiş, roketatarların kullanıldığı baskın sırasında yaklaşık 20 asker ölmüş ve çok sayıda asker de yaralanmıştı. Öte yandan köy yakınlarındaki Çiyaereş (Karadağ) bölgesinde koyun otlatırken askerlerce gözaltına alınan Xenanıs köyünün 5 çobanından da halen haber alınamadığı bildirildi. Yerel kaynaklar çobanların askerlerce operasyon amacıyla dağa götürülmüş olabileceklerini belirttiler.

Yeni bir kayıp daha

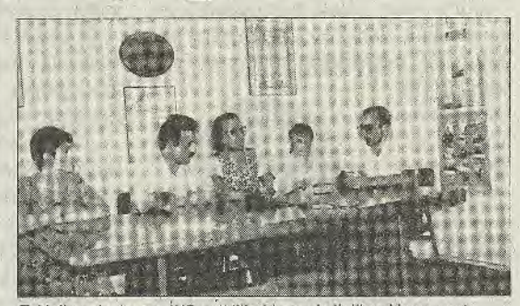

Tekin'in yakınları ve İHD yetkilileri konuyla ilgili açıklama yaptı.

13 Ağustos tarihinden beri kayıp olan, Tunceli Hozat doğumlu 20 yaşındaki Düzgün Zengin'in ailesi geçtiğimiz hafta İnsan Hakları Derneği'ne (İHD) başvurdu. Düzgün'ün ağbeyi Aslan Zengin, yaz tatilini geçirmek üzere İzmir'e giden İstanbul Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi öğrencisi olan kardeşinin, 13 Ağustos gecesi yapılan bir ev baskınında arkadaşları, Nazan Şeker ve Doğan Subaşı ile birlikte gözaltına alındığını belirtti. Aslan Zengin ve Av. İbrahim Ergün'nün yaptıkları araştırmalar sonucunda, kardeşiyle birlikte gözaltına alınan Şeker ve Subaşı'nın tutuklanarak Gebze cezaevine gönderildikleri, Düzgün'ün ise Gebze'de meydana gelen bir olayda kamuoyuna ve basına polis katili olarak lanse edildiği anlaşıldı. Ağabey Zengin, kardeşiyle birlikte gözaltına alınan Şeker ve Subaşı'na götürüldükleri Kocaeli Emniyeti'nde 'Düzgün Zengin polis katili onu bulursak öldürüceğiz' dediklerini açıklarken, Av. İbrahim Ergün, "İzmir Emniyet Müdürlüğü'ne yaptığım başvuruda, resmi olarak bizde yok denmesine rağmen, sözlü olarak firar etti denildi.13 Ağustos'tan beri kendisinden haber alınamayan Düzgün Zengin, açık bir hedef durumuna getirilmiştir.

Operasyonun yapıldığı günlerde gözaltına alınan herkese Düzgün Zengin'i yakaladıkları her yerde öldürecekleri açıklamışlardır. Düzgün Zengin'nin yaşamından endişe etmekteyiz"dedi.

(İSTANBUL)

Dünya Barış Günü nedeniyle parti, demokratik kitle örgütü temsilcileri ve aydınlarla görüştük

Barışın seveni çok

H. YILMAZSOY / B. BOZKURT

✔ İHD: **İktidardakiler kendiliğinden demokratlaşmaz.**
Mazlum-Der: **Barış dediğimiz, sadece devletle PKK arasındaki çatışmaların sona erdirilmesi değildir.**
HADEP: **Öncelikle fiili savaş durumunun sona erdirilmesi gerekir, içinde bulunduğumuz süreç avantajlı.**
DBP: **Kürt kimliği yasal güvenceye alınmadan barış gelmez.**
SİP: **Sömürü ve zulüm düzeninde barış olmaz.**
ÖDP: **Barışın önündeki tek engel devlet değil.**

✔ Tomris Özden: **Devlet can güvenliğini sağlamakla yükümlüdür ve bu, barışta mümkündür.**
Emine Duman: **Kaybettiklerimiz evlatlarımız, Kürt ve Türk anneleri kiri savaşa birlikte karşı çıkmalı.**
Arif Hikmet İyidoğan: **Henüz barışın koşulları yok.**
Şanar Yurdatapan: **Devlet zor kullanmakta kararlı; barışa giden yol daha çok kan ve acıyla açılabilecek.**
Atilay Ayçin: **Barış örgütlü mücadeleyle gelecek.**

1 Eylül Dünya Barış Günü nedeniyle, partilere, demokratik kitle örgütlerine ve kamuoyunun barışla dostluklarıyla tanıdıkları kişilere sorduk: Barış yakın mı? Onu yakınlaştıracak koşullar nelerdir?

İHD, Mazlum-Der, HADEP, DBP, SİP, ÖDP'nin yanı sıra, barış çabalarıyla tanınan Tomris Özden, Emine Duman, Atilay Ayçin, Şanar Yurdatapan ve Arif Hikmet İyidoğan'a sorduğumuz bu sorular, farklılıklar bir yana bırakılırsa, şu ortak yanıtı ortaya çıkardı: Barış acil ihtiyaçtır ve bunun için uğraşanlar hep olacaktır.

Anlamlı bir diğer ortak tesbit ise, 'barış yanlılarının savaş yanlılarından daha cesur olmaları gerektiği.'

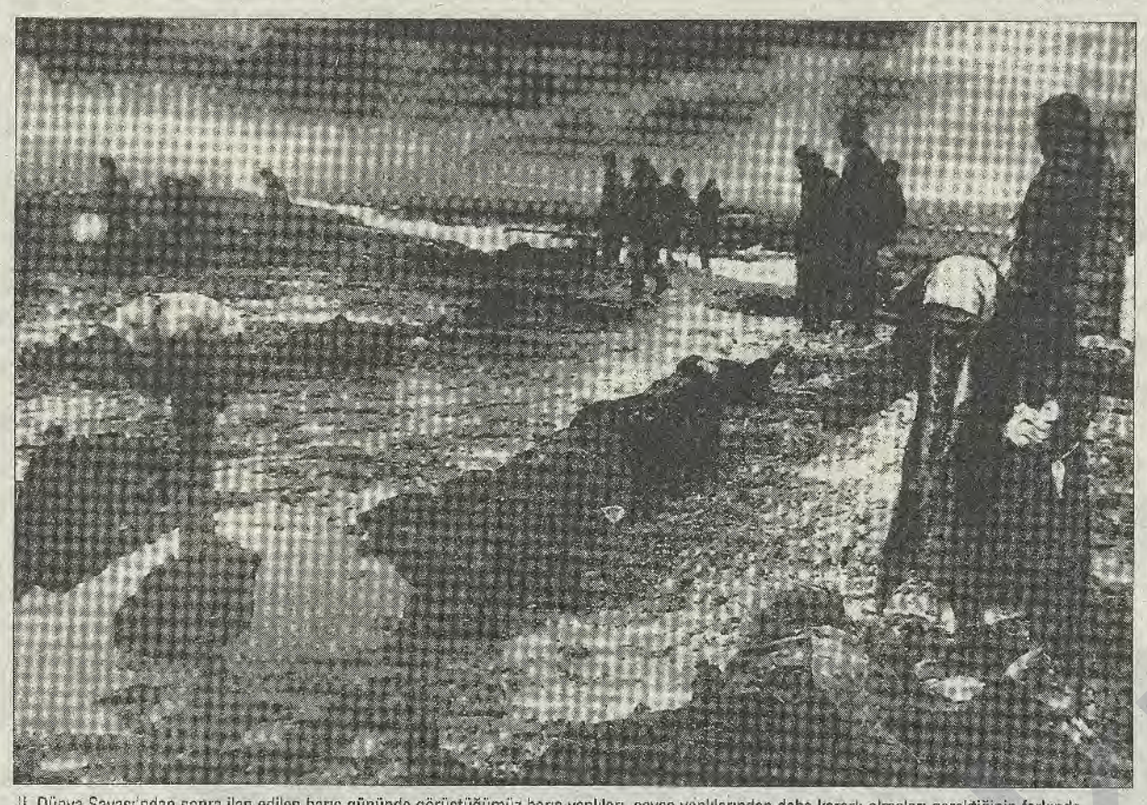
İ. Dünya Savaşı'ndan sonra ilan edilen barış gününde görüştüğümüz barış yanlıları, savaş yanlılarından daha kararlı olmaları gerektiğinin farkında.

İHD

İnsan Hakları Derneği (İHD) Genel Sekreteri Hüsnü Öndül, devletin ve seçimle iktidara gelenlerin kendiliğinden demokratikleşme yolunda adım atmalarını beklemediğini belirterek barışın, demokrasi güçleri ve halkın mücadelesiyle geleceğini vurguladı.

İHD Genel Sekreteri Hüsnü Öndül, "Barış, koruculuk sistemi ve Olağanüstü Hal uygulamasının kaldırılması gibi, devletin negatif tutum alması ile gelmez. Devlet fiilen yumuşak davranmak yoluyla değil, baskı yasalarını kaldırma, onların yerine hakları ve özgürlükleri tanıyan ve güvenceye alan yeni yasal düzenlemeleri yaparak ve uygulama sürecine sokmalıdır. Anayasal ve yasal yapının otoriter-baskıcı niteliğinin değiştirilmesi zorunludur" diye konuştu. Barışın mümkün olduğunu, ancak iki kez tek taraflı ilan edilen ateşkesin yanıt bulmadığını vurgulayan Öndül, çekirdek devlet ve seçimle ikdidara gelenlerin kendiliğinden demokratikleşme yolunda adım atmalarını beklemediğini belirtti. İlerlemenin kaynağında demokrasi güçlerinin, halkın mücadelesi bulunduğunu ifade eden Öndül bunun, uzun dönemde, Türkiye'de insan haklarının yerleşmesi ve gelişmesinin tek güvencesi olduğunu kaydetti.

MAZLUM-DER

İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (Mazlum-Der) Genel Başkanı Yılmaz Ensarioğlu, barışın devlet ile PKK arasındaki çatışmaların son bulması olmadığını vurgulayarak, devletin genel olarak 60 milyonla, özel olarak da Kürt halkıyla barışması gerektiğini söyledi.

Mazlum-Der Genel Başkanı Yılmaz Ensarioğlu, sorunun sadece bir 'terör sorunu' olarak tanımlanmak istenmesinin yalnızca kamuoyunu yanıltmakla kalmadığını belirterek, çözüm(!) adına da askeri uygulamaların tek yolmuş gibi dayatılmasını beraberinde getirdiğine işaret etti. Ensarioğlu, "Bu acı deneyimden sonra; kan ve itibar kaybeden, ekonomisi felç olan Türkiye'ye, barış ve sivil çözüm artık kendini dayatmaktadır" diye konuştu. Sorunun, insan hakları temelinde çözülmesi gerekliliğinin herkesce dile getirdiğini vurgulayan Ensarioğlu, kimi çevrelerce hoş görülmese de, çözümsüzlüğü dayatanlardan bile barış çağrılarının gelmesinin bu dayatmayı ortaya koyduğunu ifade etti.

Barış yanlıların da, en az savaş yanlıları kadar cesur ve kararlı inisiyatifler oluşturmak zorunda olduğunu belirten Ensarioğlu, karşılıklı güven ortamının barış yanlılarının katkılarıyla oluşturulabileceğini söyledi. Barışın devlet ile PKK arasındaki çatışmaların son bulması olmadığına işaret eden Ensarioğlu, devletin genel olarak 60 milyonla, özel olarak da Kürt halkıyla barışmaya karar vermesinin zorunlu olduğunu kaydetti.

HADEP

Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) Parti Meclis üyesi Ahmet Yücedağ barış sürecinin geliştirilmesi için, ilk adım olarak; bölgede süren operasyonların durdurularak, fiili savaş durumunun sona erdirilmesi gerektiğini söyledi.

HADEP Parti Meclis üyesi Ahmet Yücedağ, barış açısından içinde bulunduğumuz sürecin taşıdığı avantajları şöyle sıraladı:

*12 yıldır süren savaşın ekonomik, siyasal, askeri ve diplomatik alanda çıkmaza götürdüğü devlet çözüm için arayışlara girmiştir

*Kürt halkının barış istemi belirgin olarak ortaya çıkmıştır

*Savaşan taraflardan PKK, ön koşulsuz diyaloğa hazır olduğunu ıspatlamıştır

*Demokratik kurum ve kuruluşlar, savaşa karşı daha güçlü ve cesaretli karşı çıkıyor

*Toplumsal muhalefet, güçlerini birleştirmeye yönelik önemli adımlar atıyor

*Sermaye de barış istiyor

*Uluslararası kamuoyu ve kuruluşlar devlete daha fazla baskı yapıyor

DBP

Demokrasi ve Barış Partisi (DBP) Genel Sekreter Yardımcısı Ümit Tektaş, Kürt kimliği üzerindeki engeller kaldırılarak, bu kimliğe sahip çıkılmasının yasal ve anayasal güvenceye kavuşturulmadan barıştan sözetmenin güç olduğunu söyledi.

DBP Genel Sekreter Yardımcısı Ümit Tektaş, barış ortamının yaratılması için yasal ve yönetsel açıdan ciddi adımların atılması gerektiğini belirterek, demokratik adımlar atmak için halk yığınlarının katılımının esas alınmasını önerdi. Karakol, kışla ve benzeri yapımlara harcanan kaynakların bölgenin ekonomik kalkınmasına ve yeni iş sahalarının açılmasına yönlendirilmesi gerektiğine işaret eden Tektaş, siyasi hükümlüleri de kapsayan genel bir af çıkarılmasını istedi. Kürt kimliği üzerindeki bütün engellerin kaldırılarak, kimliğin sahiplenilmesinin yasal ve anayasal güvenceye kavuşturulması gerektiğini belirten Tektaş, "Bunlar gerçekleşmediği sürece Barış'tan bahsetmek güç olur. Hükümetin 70 yıldır uyguladığı red ve inkar politikası sorunu giderek çözümsüzleştirmiştir. Sağduyulu ve cesaretli politikalara gerek vardır. Kürt sorununa adil ve demokratik bir çözüm bulunmalıdır" dedi.

SİP

Sosyalist İktidar Partisi (SİP) Genel Başkan Yardımcısı Kemal Okuyan barış kavramının, son yıllarda ciddi ölçüde bulanıklaştırıldığına dikkat çekerek, "Barış için mücadele etmeye sonuna kadar 'evet'; sömürü ve zulüm düzeni sürdükçe, barışın elde edilebileciğine dair her türden inanç ve propagandaya 'hayır' " diye konuştu.

SİP Genel Başkan Yardımcısı Kemal Okuyan, bugün elde edilebilecek olanın, yalnızca silahların susması olduğunu belirterek, savaşan taraflardan birisinin ısrarlı çabalarına rağmen barıştan yana umutlu olmak için fazla neden olmadığını söyledi. Savaşın sorumluluk ve suçunu yüklenen tarafınsa saldırılarını sadece, Kürt hareketinin mutlak teslimiyeti durumunda pazarlık edeceğini defalarca kanıtladığını vurgulayan Okuyan, son girişimlerde samimiyet bulmanın imkansız olduğunu da ifade etti.

Okuyan, Kürt ve Türk emekçilerinin "akan kan dursun" özleminden ve toplumsal yorgunluktan yararlanmak isteyenlerin teşhirinin önemine dikkat çekerek, "Denmektedir ki, yılda beş milyar dolara malolan bir harcama kalemi, sermaye sınıfının canını sıkmaktadır. Bu elbette doğrudur. Ancak, andığımız harcama kalemi tek başına savaşla açıklanamaz. Militarizmin fiziki ve ideolojik varlığı, kalıcı sonuçları olan bir tercihtir ve bu tercihin maliyetini, tercihin sahibi sermaye sınıfı elbette ödeyecektir" dedi.

ÖDP

Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel Başkan Yardımcısı Saruhan Oluç, bugün daha yakıcı bir biçimde ihtiyaç duyulan barış ortamının sağlanması önünde rejim ve devletin yanısıra toplumsal ve siyasal dirençlerin bulunduğuna dikkat çekti.

ÖDP Genel Başkan Yardımcısı Saruhan Oluç, Kürt sorununun bir dönem için rejim üzerinde çözücü bir etki yarattığını belirterek, sorunun artık rejimin politik dengeleri değiştirmesinin bir aracı olarak kullanıldığını söyledi. Oluç, "Egemen güçler ve devlet aygıtı içerisinde konuyla ilgili olarak zaman zaman gündeme gelen çatlakların derinleşmesi, güçlü toplumsal bir basıncın oluşmamasından dolayı kolaylıkla önlenebiliyor" dedi.

Bölgenin ve ülkenin rahatlaması, barışçı çözüm yolunun açılabilmesi için derhal ateşkes ve genel af ilan edilmesi gerektiğini vurgulayan Oluç, barışa ulaşılması ya da ateşkesin tesisi için sosyo ekonomik ve siyasal rejim değişikliğinin zorunlu bir önkoşul olmadığını belirtti. Oluç, bu nedenle barış siyasetinin çok daha geniş, yaygın, değişken ve heterojen bir alanda sürdürülmesinin doğal olduğunu kaydetti.

ATİLAY AYÇİN

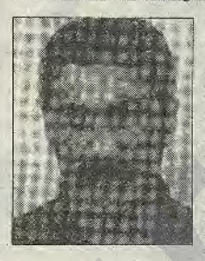

Hava-İş Sendikası Genel Başkanı Atilay Ayçin, barışın Kürt ve Türk halklarının birleşik örgütlü mücadelesiyle geleceğini vurgulayarak, bunun için karşılıklı ateşkesle birlikte özgür bir tartışma ortamının gerekliliğine işaret etti.

Atilay Ayçin, savaşın Kürt halkının özgür iradesini yansıtan adaletli bir barışla sonuçlanmaması durumunda varolan kayıplara artarak gelen büyük kayıplar ekleneceğini belirtti. Türkiye'nin demokratikleşmesi ile adaletli bir barışın sağlanmasının doğru orantılı olduğunu vurgulayan Ayçin, barışın Türk ve Kürt halklarının kardeşlik temelinde oluşturacakları örgütlü birleşik mücadele gücüyle sağlanabileceğini söyledi. Ayçin, "Yıllardır süren savaş ülkenin tüm insan ve doğa zenginlikleriyle bir avuç gizli güç odaklarının ve onların yandaşlarının çıkarları adına harap edilmekte, yağmalanmaktadır. Taraflar arasında sağlanacak karşılıklı ateşkes ile birlikte, fikir özgürlüğü önündeki her türlü engel kaldırılarak sorunun adaletli bir barışçıl temelde çözümlenmesine katkı sağlayacak düşünceler tartışılmalıdır" diye konuştu.

ŞANAR YURDATAPAN

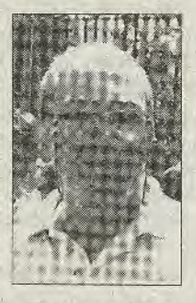

Barış İçin Biraraya Girişimi sözcüsü Şanar Yurdatapan, devletin sorunu zorla çözmekte kararlı olduğuna işaret ederek, barışa giden yolun, daha çok kan ve acı pahasına açılabileceğini söyledi.

Şanar Yurdatapan, barış yanlılarının da savaş yanlıları kadar seslerini yükseltebildikleri ölçüde barışa giden yolun kısaltılabileceğini belirterek, barışın birinci şartının ateşkes olduğunu vurguladı. Barışın kalıcılığının ise ancak büyük halk kitlelerinin gönülden kabul edeceği bir çözümle sağlanacağına dikkat çeken Yurdatapan, ikinci şartın da gerçek bir düşünce ve ifade özgürlüğü ortamının sağlanaması olduğunu kaydetti. Yurdatapan, "Tüm görüşler, açıkca ve rahatça yazılabilmeli, konuşabilmeli ve bu görüşlerin sahipleri her düzeyde örgütlenebilmeli" dedi.

HİKMET İYİDOĞAN

Savaş Karşıtları Derneği (SKD) kurucusu ve Barış dergisi yayın kurulu üyesi Arif Hikmet İyidoğan, savaştan çıkarı olmayan çevrelerin, çıkarı olanlardan daha cesur olmaları gerektiğini vurgulayarak, barış koşullarının henüz varolmadığını söyledi.

Halkı askerlikten soğuttuğu gerekçesiyle ikibuçuk ay cezaevinde yatan Arif Hikmet İyidoğan, barışın şiddetle değil barışçı yol ve yöntemlerle gerçekleşebileceğini belirterek, bunun da ancak savaştan çıkarı olmayanların savaşı dayatan kesimlere karşı durmasıyla mümkün olabileceğine işaret etti. İyidoğan, "Eğer bu başarılamazsa durum daha da kötü olur. Herşeyden önce silahlar susmalı. Barışın koşullarını oluşturabilmek için savaştan çıkarı olanlardan daha cesur olmak gerek. Henüz bu koşulların oluştuğunu düşünmüyorum" dedi. (İSTANBUL)

Özden: Barış yoksa can güveniği de yoktur

Öldürülen Albay Rıdvan Özden'in eşi Tomris Özden, devletin yurttaşlarının yaşamını güvence altına almakla görevli olduğunu anımsatarak, bunun gerçekleşme koşulunun ise barış ortamıolduğunu söyledi.

Tomris Özden barış için, önerilerde bulunmanın yeterli olmadığını belirterek, barışın siyasi amaçlarla kullanılarak "siyasi sömürü aracı" yapıldığını vurguladı. Yıllardır süren siyasi oyunların bugün laikliği yok ettiğini savunan Özden, RP-DYP koalisyonunun cesur bir adımmış gibi görünen 'barış' girişimlerinin samimi olmadığını belirtti. Devletin, yuttaşlarının yaşamını güvence altına almakla görevli olduğunu anımsatan Özden, bunun da ancak barış ortamında mümkün olabileceğine dikkat çekti. Özden, "Kürt coğrafyasında süren savaşın bitmesini ve barışın gelmesini istiyorum. Kürt halkının itilip kakılmamasını istiyorum. Onlar kendi yağlarıyla kavrulabilir, kendi yaşamlarını belirleyebilirler" dedi.

Duman: Barış birgün mutlaka gelecek

Öldürülen gerilla ablası Emine Duman, savaş ne kadar sürerse sürsün barışın mutlaka geleceğini belirterek, Türk ve Kürt annelerini ölen evlatlarına sahip çıkmaya çağırdı.

Emine Duman, RP'nin 'barış' girişimlerinden umutlu olmadığını vurgulayarak, hükümetin verdiği sözü tutmadığını söyledi.

Aralarında kilometreler olmasına Vietnam savaşının ardından taraf halkların hala barışmanın yollarını aradığına işaret eden Duman, içiçe yaşayan Kürt ve Türkler açısından ise barışın şart olduğunu belirtti. Savaşta evlatlarını yitiren Türk ve Kürt annelerinden biraraya gelmelerini isteyen Duman, kaybolan bir tavuğun bile peşine düşüleceğine dikkat çekti. Duman, "Kayıplara ve şehitlere sahip çıkılmıyor. Her iki tarafın da evlatlarının kanları akıyor, analarının gözyaşları. Bu savaş ne kadar sürerse sürsün barış gelecek. Biz bugünden biraraya gelip, bu kirli savaşa karşı çıkalım" diye konuştu.

Savaşı Sona Erdirmek

Cemal ÖZÇELİK

Makyavel, "istediğiniz an başlatabilirsiniz savaşı, ama ancak gücünüz yettiği zaman sona erdirebilirsiniz" der. Başlayan bir savaşın tam olarak bitmesi, savaşan taraflardan birinin kesin zafere ulaşmasıyla mümkündür; bu da gücün ezici üstünlüğüne bağlıdır.

Gücü, salt kaba kuvvet ve maddi olanaklar biçiminde algılamamak lazım. Kaba kuvvet sadece geçici ve taktiksel bir üstünlük sağlayabilir. Esas belirleyici güç ise, kaynağını "haklı olma" gerçekliğinden alan kalıcı ve stratejik bir üstünlük sağlar.

T.C. 1920'lerin ortalarına doğru, ülkemizdeki egemenliğini tam olarak inşa edip, Osmanlılardan devraldığı bu topraklar üzerindeki iktisadi, siyasi, toplumsal, kültürel vb. yaşamın tek belirleyici faktörü olmak için Kürt halkına karşı bir savaş başlattı. Ancak 70 yılı aşkın bir süredir bütün olanaklarını seferber ederek sürdürdüğü bu savaşı kazanabilmeyi başaramadı. Dönem dönem sahip olduğu kaba kuvvetin üstünlüğü aracılığıyla Kürt halkını soykırımlardan geçirtti ve yerinden yurdundan ederek toplu sürgünler gerçekleştirdi. Ve belki de en kötüsü, şövenist bir politikayla, halkımızın küçümsenemeyecek bir kısmını ulusal benliğinden kopartarak asimile etmeyi başarabildi. Ama yine de başlattığı savaşı kazanarak sona erdirmeye gücü yetmedi.

"Onların savaşı kazanabilmeleri için her defasında galip gelmeleri gerek, oysa bizim kazanmamız için onları bir defa yenmemiz yeterlidir." Haksız bir savaşı yürüten taraf galip geldikçe, yeni haksızlıklara, yeni baskılara ve yeni sömürülere zemin yaratır. Bu da haksızlığa, baskıya ve sömürüye karşı yeni ve daha güçlü bir direniş dalgası yaratır. Böylece savaş sürüp gider.. Ta ki haklı savaşı yürüten tarafın galip gelerek, savaşa yol açan tüm sebepleri ortadan kaldırmasına kadar.

Egemen güçler, 12 Eylül darbesiyle birlikte Kürt halkına karşı yeni bir savaş başlattı. Devlet bu katmerli savaş aracılığıyla sarsılmakta olan egemenliğini koruyup ayakta tutmayı amaçlıyordu. Kürt halkı ve emekçi yığınlar üzerinde terör estirildi; cezaevleri ve sorgu merkezlerinde dünya tarihinde eşine az rastlanır hunharlıkta işkence metodlarıyla, yurtsever ve devrimci insanlar teslim alınmak istendi. Cezaevlerinde bu uygulamalar sürerken ülkemiz, yürürlükteki sıkıyönetim ve olağanüstü hal kanunlarıyla bir bütün olarak açık bir cezaevine dönüştürüldü. Ama tüm bu uygulamalar devlete geçici üstünlükler sağlamaktan öte bir yarar getirmedi. Tersine eskisine nazaran daha bilinçli, daha örgütlü ve daha kapsamlı bir direnişin nesnel zeminini güçlendirdi. Devlet Kürt halkına karşı başlattığı savaşı yine sona erdirememiş, buna gücü yetmemişti.

Gelişen yurtsever muhalefete karşı devlet, tek çare olarak savaşı daha da boyutlandırmakta buldu. Tırmandırılan savaş gün geçtikçe daha bir kuralsızlaşarak "kirli" bir savaşa dönüştürüldü. Köyler yakıldı, yıkıldı; insanlar topluca sürgün ettirildi, binlerce insan kontrgerilla saldırılarıyla katledildi, onbinlerce insan gözaltına alınarak (yıldırma amacıyla) işkencelerden geçirildi ve bunların önemli bir kısmı (rehin tutma mantığıyla) zindanlara atıldı; yargısız infazların ve gözaltılarda kayıpların haddi hesabı tutulmaz oldu... Ama nafile. Kirli savaş da Kürt halkını teslim almaya ve onu haklı davasından vazgeçirmeye yetmedi.

Devletin gücü 70 yıl önce Kürt halkına karşı başlattığı savaşı sona erdirmeye yetmedi ve halen de yetmiyor; çünkü devlet haksız bir savaşın sürdürücüsüdür ve bu haksız savaş TC'yi hergün biraz daha içinden çıkılmaz bir bataklığa doğru sürüklemeye devam ediyor.

Kontrgerilla savaşıyla Kürt halkının birkaç yüzyıllık ulusal talepli çığlıklarının susturulamayacağı artık iyice ortaya çıktı. Yıllarca halkımıza karşı kuralsız bir savaşı ısrarla yürüten devletin yetkilileri artık utangaç bir şekilde de olsa bu gerçekliği itiraf etmekte ve yeni arayışlar içine girmektedirler.

Bu açıdan bakıldığında silahlı imha metodlarıyla Kürt halkının haklı taleplerinin sindirilemeyeceğinin anlaşılması elbette ki olumlu bir gelişmedir, fakat bu, son arabuluculuk arayışlarını da içeren yeni sürecin barışçıl ve demokratik bir karaktere bürünmesi için yeterli midir? Silahlı imha yöntemlerinin iflası, demokratik bir açılım sürecini mi başlatacak, yoksa imha metodlarına güç kazandırıp ona yeni bir makyaj yapacak farklı uygulamaları mı gündemleştirecek?

"Sadece silahla olmaz... " şeklinde başlayıp devam eden yaklaşımların, aslında Kürt sorununa demokratik ve barışçıl bir çözüm getirmekten ziyade, silahlı imha yöntemlerinin yetersiz kaldığı durumlarda, sosyal, ekonomik, kültürel vb. önlemleri takviye ederek ulusal mücadeleyi böylelikle kitle tabanından yalıtarak onu kolayca alt edilebilecek bir pozisyona getirmeyi amaçladığı görülmektedir.

Ancak devletin subjektif niyetleri ne olursa olsun, bazı konularda adım atması, genel mücadelenin ve yıllardır ödenen bedellerin bir yan ürünü olması bakımından yine de önemsenmelidir. Son olarak Refahyol Hükümetinin el altından belli diyalog arayışlarına girmesi ve hatta eski savunma bakanı Mehmet Gölhan'ın "aracılar vasıtasıyla PKK ile dolaylı bir diyalogun kurulmasında Türk halkının bir kaybı olmaz" biçimindeki açıklaması oldukça anlamlıdır.

On yıllardır sadece silahlı yöntemlerle ulusal direnişi bastıramadığını anlayan T.C, yakın bir gelecekte belli sosyal, ekonomik ve kültürel adımlar atıp bu önlemleri devreye koyduktan sonra da bu dörenişi geriletip bastıramadığını mutlaka anlayacaktır. Çünkü T.C'nin amacına ulaşamaması, onun sadece askeri metodlara başvurmasından değil, haksız bir savaşı yürütmesinden kaynaklanmaktadır.

Makyavel'in deyimiyle devlet "gücü yetmediği" için, Kürt halkına karşı başlattığı köleleştirme savaşını sona erdirmeyi başaramadı ve bu hedefini terketmediği müddetçe de sadece askeri yöntemleri değil, ek olarak hangi yöntemleri kullanırsa kullansın, halkımızın direniş mücadelesinden kurtulamayacaktır. Geriye bir tek yol kalıyor; o da Kürt sorununu adil, kalıcı ve barışçıl bir çözüme kavuşturmaktır.

Peki, köklü demokratik geleneklere sahip olmayan ve tepeden tırnağa militarize olmuş, ayrıca bağrında bir çok gizli savaş lobilerini barındıran bir devlet gerçekten de Kürt sorununa adil, kalıcı ve barışçıl bir çözüm getirebilir mi? Oldukça zor, ama yine de askeri boyutu törpülenmiş bir sivil yaklaşımın devreye sokulması; akan kanın durdurulması ve mevcut tahribatların azaltılarak yaraların sarılması açısından önemli bir fırsat doğuracağı ortadadır.

Ekonomist Fehmi Köfteoğlu ile ekonomi-siyaset ilişkisini konuştuk

'Savaş, burjuvazinin pazarını da vurdu'

Berin BOZKURT

Ekonomik analizleriyle tanınmış yazar Fehmi Köfteoğlu, ekonomideki son durumu ve bunun siyasete etkilerini gazetemiz için değerlendirdi. Yaygın bir beklenti durumundaki 'sonbahar krizi'ni 'yapay' olarak tanımlayan Köfteoğlu, Refahyol'un diğer iktidarlardan farklı bir yörüngeye girmeyeceğinin de altını çizdi. Köfteoğlu, Kürt coğrafyasında süren savaşın büyük burjuvazinin pazar sıkıntısını da arttırdığını ifade etti ve savaşa giden kaynağın kredi ve teşvik olarak kendisine aktarılmasını talep eden burjuva kesimlerin seslerini çıkarma yolunda olduklarını söyledi. Köfteoğlu, IMF'nin Türkiye'ye son uyarısının da benzer bir içerik taşıdığını açıkladı.

✓ "Şimdi Koç da bağırıyor. Burada kendisinin mal satabilme şansı azalıyor. Kendisinin şansı azalırken, sağlama gidecek kaynakları da elinden alınıyor. Yani bugün Türkiye eğer bu savaşın içinde olmazsa, bir kaç katrilyon para teşvik olarak geleceti, kredi olarak gelecekti. İşte bu kredi ona gitmediği için bağırmaya başlıyor. Büyük burjuvazi şu anda Kürt illerinde ciddi bir pazar kaybına uğramıştır.

✓ "Koç, 1993 yılına kadar bu savaş konusuna hiç bulaşmıyordu, birşey söylemiyordu. Neden; Türkiye'nin Koç'tan alacağı zırhlı jipler vardı ve bu çok büyük bir rakama tekabül ediyordu. Ve bunun için Koç'a ait otoyol fabrikasıyla anlaşmışlardı. Türkiye bir süre sonra bunları almaktan vazgeçti. Koç, bunların alınmasının artık sözkonusu olmadığını gördü ve..."

● TÜSİAD, ekonomik kriz uyarısında bulundu. Sizce TÜSİAD hangi mesaji vermek istedi?

○ TÜSİAD'ın kriz uyarısı ve uzun süreden beri basında çıkan kriz var, krize giriyoruz, kriz geliyor haberleri iki varsayıma dayanıyor. Birincisi; Türkiye'ni, Amerika'yla ilişkilerinin gerginleştiği; zaten İslam ülkeleriyle arası iyi olmayan Amerika'nın Türkiye'ye sıcak para akışını keseceği. Sıcak para akışı kesilirse, bu ekonomik krize yol açar. Oysa ben sıcak para akışının kesileceğine ilişkin izlenim göremiyorum. Bu Amerika'nın Türkiye'yi sevdiğinden, veyahut siyasal iktidarla olan ilişkilerinden, Erbakan'a prim vermesinden, Çiller'e güvenmesinden çok; finans para piyasalarının Türkiye'den elde ettiği gelirle ilgili.

Şu an Türkiye'de dünyanın hiç bir ülkesinde elde edemiyecekleri kadar yüksek bir gelir elde ediyorlar. Bu geliri elden çıkartmak istemedikleri için buraya sıcak para akıtmaya devam edecekler. Çünkü Türkiye 1996 yılının başından, ilk 6 aylık verilere göre, döviz bazında, yurtdışından gelen bu paraya % 38 oranında bir getiri sağlamıştır. Bu çok yüksek bir getiridir. Dünyanın hiç bir ülkesinde bu kadar yüksek bir getiri bulamazsınız. Finans kesimine, para sahiplerine, parayla para kazanmak isteyenlere, bu olanakları tanıdığı sürece Türkiye, bu paraları çekmeye devam edecektir. Ne zaman ki burada 'ben verdiğim ana parayı geri alabilir miyim?' endişesi doğarsa o zaman gönderdiğiniz getiri % 300'de olsa ana para tehlikeye girer.

TÜSİAD'ın ve diğer kesimlerin, kriz olacak demeleri şöyle birşey; 'kriz olacak, kriz olacak' diyenler, bu kadar kriz olacak dedikten sonra, sonbaharda, ya da kasımda kriz olmazsa ayıp olacak. Yani krizin temeli olduğundan çok, kriz olsun diyenlerin sözü yerine gelsin... İkincisi, Hazine'nin borçlanma ihtiyacı her geçen gün biraz daha artıyor. İşçilere verilen % 50 zammı ben %100 destekliyorum. Keşke %150 yapsalardı. Şimdi 'nereden bulalım o kadar parayı?' diyecekler. Nereden bulursanız bulun. Faizciye % 30-80 nereden veriyorsa, işçiye de oradan versin. Yani mantık şurada kuruluyor; sen veriyorsun ama bunun kaynağı nerede? O zaman şöyle sorulur; sizin kaynağınız neredeydi? Yani bundan önceki ikdidarın kaynağı neyse şimdiki ikdidarında kaynağı da o. Bundan önceki ikdidarın kaynağı faizdi, bu iktidarın kaynağı da faiz. Faiz olduğu sürece, bu iş gider. Ama o faiz ne yaratır; onu hep birlikte göreceğiz. Bu iktidarın, o yaratılacak sonucu görme şansı olmadığı için, böyle bir beklenti de yok. 'Sonrası tufan' şeklinde gidiyor. Zaten bundan öncekiler de başka birşey yapmadı. Hepsi tufan diye gitti. Doğrusu, keşke, işçiye de memura da öyle yapsalardı.

● Yapmadıkları halde işçi ücretlerini suçladılar ama?..

○ Yani bütün sorumluluk, bütün ülkenin geleceği, ekonominin sağlıklı bir yapıya kavuşmasının bütün sorumluluğu bir tek çalışanlarda mı olacak? Ama bu ülkede hep böyle olmuştur. Bakın,1994 yılındaki 5 Nisan krizi patlak verdiğinde, o krizin yarattığı bütçe açığını kapatmak için ilk cebine el atılan işçiler oldu ve ne yazık ki işçi önderleri alacaklarından feragat ettiler. İşçilere verilmek üzere, toplu sözleşmelerde imza altına alınmış sözleşmelerde öngörülen zamlardan vazgeçtiklerini söylediler. Yani kendileri bir özveride bulundular! Niye özveride bulunsunlar, yani öbürleri bulunmuyorsa Türkiye'deki işçiler de bulunmasınlar. Eğer kıyamet koparsa da öyle kopsun. Eğer kıyamet koparmaya uygun bir zemin üzerinde oturuyorsak, bırakın kopsun. Yani kıyametin kopmasının sorumluluğunu hep işçiler mi çekecek?

● Biliyorsunuz, şimdi de nemalar gündemde?..

○ Şimdi bu nema olayında, işçilerin yıllardır ceplerinden kesilen zamlı tasarruf nemalarının ödenmesinde, yine böyle birşey gündeme gelir muhtemelen. Keşke üç büyük işçi kuruluşu, bu bizim hakkımızdır, bu bizim anayasal, hukuki hakkımızdır, alınterimizdir vs. deseler de; bundan dolayı ülkede siyasi kriz patlıyacaksa varsın patlasın. Siyasi krizin patlak vermemesi için işçilerin kendi emeklerinden biraz daha özveride bulunmaları gerekiyorsa, hayır, bulunmasınlar.

Diyelim ki böyle birşey yapıldı ve bu da ekonomik krize yol açtı. Çok açıktır ki yepyeni bir siyasal rejim ortaya çıkmadıkça, hatta siyasal rejimin ötesinde toplumsal yapı ortaya çıkmadıkça, tabii ki de bunun altında işçiler kalacaktır. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da onlar kalacaktır. Ama bunun altında kalacağız diye diye hep geri kalmıştır, hep bir adım geri atmıştır.

Bakın bugün İstanbul Sanayi Odası 500 büyük kuruluşu açıkladı. Bu aslında Türkiye'nin gerçeğidir. Türkiye'nin hepsi burada. 500 büyük kuruluş dışında kalanlar, ıvır zıvır. Yani ekonomiye, siyasete, finansa, örgütlere yön veren, damgasını vuran kuruluşlar, bu seçilen kuruluşlardır. Burada ne görülüyor biliyor musunuz; 1994 yılında işçilerin Gayri Safi Milli Hasıla'dan aldıkları pay bizzat İstanbul Sanayi Odası'nın verilerine göre, 1994 yılında % 42.2. 1995 yılında % 30'lara düşmüş işçilerin payı. Aynı dönemde sermayenin GSMH'deki payı % 28.7'den, % 30.3'e çıkmış. Çok açık birşey bu. Öbür tarafa bakıyorsunuz, kârlılık oranı76'dan 94'e çıkmış. İşçilerin ücretlerinin oranı ise, GSMH'da 42 oranından 39'a düşmüş. Karın payı ise GSMH'da 28 binden 30.5'e yükselmiş. Yani 'battık, öldük, mahvolduk, fabrikalarımızı kapatıyoruz' dedikleri dönemde bu olmuş ise, bugün siz düşünün.

● Yani görünürde bir kriz, daha doğrusu sermayenin bir krizi görünmüyor mu diyorsunuz?

○ Bu tabloya baktığımızda Kasım ayında bir kriz patlak verse bile bu kriz gerçeği ifade eder mi? Türkiye'nin içinde bulunduğu sıkıntıdan ortaya çıkmış bir kriz, yapay bir kriz olacaktır. Bu kriz de, bir kesime karşı üstünlük elde etmek için yaratılmış bir kriz olacaktır. Örneğin, otomotivciler şimdi bağırıyorlar bu otomotiv ihracatıyla ilgili olarak. Bu arada da hükümet 'hayır ben bunu getireceğim' diyor. Şimdi bunu getireceğim diyenlerle getirme diyenler hep aynı kesimler, aynı adamlar. Bu kriz eğer patlak verirse, bu olayda bir taraf altta bir taraf üstte kalacak. Gerçek anlamda bir kriz olsa bile, bu kriz bazıları 'kriz olacak' dedikleri için olacaktır.

● Kaynak tartışmasına yeniden dönelim. Bu tartışmanın ciddiyet derecesi üzerine neler söyleyebilirsiniz?

○ Kaynak için Refahyol hükümetinin söylediklerinin ciddi olmadığını kendileri de biliyor. Fakat, Refah açısından düşünün; 29 yıl sonra iktidara gelmiş bir siyasi hareket. Refah Partisi, işverenin, sermayenin oy verdiği bir parti değil; gerçek anlamda bu partiye güvenerek oy vermiş olan küçük burjuva halkın partisidir. Bunların bir beklentisi vardır. 29 yıl hep beklemiş. Şimdi bu parti iktidar. 29 yıldır özlemini çektiği bazı şeyleri görüntüde de olsa, bir şekilde ifade ediyor görünmesi lazım. Onlar da bunu vermeye çalışıyor. Yoksa, gündeme getirdikleri şeylerin hiçbirinin olmayacağını biliyorlar. En küçük bir örnek vereyim; en olabilir gibi görünen şeyi örnek vereyim; en olabilir gibi görünen özelleştirme bile olmayacak. Şimdi özelleştirmeye karşı olanlar var mı? tabiki halkın kendisi var da., bunlar dışında kümelenmiş siyasi gruplar özelleştirmeye karşı değil. Peki; buna rağmen olmuyor, gerçekleşmiyor. Çünkü, onun önünde çok gizli bir toplumsal direniş var. Bunu Refah da aşamaz. Bundan önce DYP-SHP ve Anayol'un kaynakları neyse, Refahyol'un da kaynakları o. Ne eksik ne fazla. Yurtdışından Türkiye'ye para verenler Refahyol'un gelmesiyle vazgeçmediler. Türkiye'de gelirini faizle elde etmek isteyenler de Refah geldi diye vazgeçmedi. Dolayısıyla kaynak konusunda gündeme getirdiğinin gerçekle hiç bir ilgisi yok, bunu kendisi de biliyor. Ne bir kaynak yaratma şansı var, ne de anlattığı kaynaklar elde edilebilir kaynaklardır.

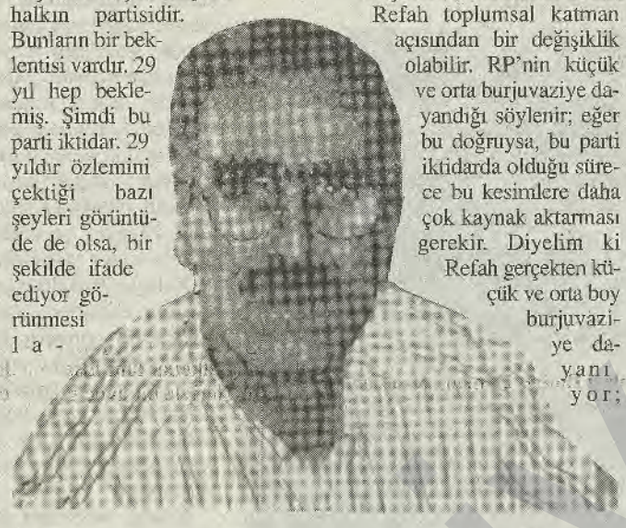

FehmiKöfteoğlu: **Finans çevreleri Türkiye'de dünyanın hiç bir ülkesinde elde edemiyecekleri kadar yüksek bir gelir elde ediyorlar. Bu geliri elden çıkartmak istemedikleri için buraya sıcak para akıtmaya devam edecekler.**

● Ekonominin gittikçe rantiye bir hal aldığı, üretimin iyice ihmal edildiği yorumu yaygın. Bunun içerdeki ve dışardaki yapısal nedenleri sizce nelerdir?

○ Şimdi o bakımdan belki, Refah toplumsal katman açısından bir değişiklik olabilir. RP'nin küçük ve orta burjuvaziye dayandığı söylenir; eğer bu doğruysa, bu parti iktidarda olduğu sürece bu kesimlere daha çok kaynak aktarması gerekir. Diyelim ki Refah gerçekten küçük ve orta boy burjuvaziye dayanıyor; kendisi iktidarda olduğu sürece bu kesime daha çok kaynak kullandırması gerekir. Daha çok kaynak kullandırması, rantiyeyi reel üretime dönüştürmesine yol açabilir. Türkiye'nin temel sıkıntısı, az önce anlattığım o uzun tabloda görünüyor ki, reel ekonomiden kopmasıdır. Reel ekonomi yerine, rant ekonomisini esas almasıdır. Bu yaratılan rant ekonomisiyle beslenen öyle bir kitle, kesim oluştu ki, bunu kimse karşısına almak istemiyor. Bakın geçenlerde Maliye Bakanı Abdullatif Şener, çıktı Meclis'te dediki,'biz faizleri bitireceğiz, faizlere sınır getireceğiz.' Bunu derdemez kıyamet koptu. Ne demişti? Aslında bu adam kendisi ieolojik olarak faizin tümünün kalkamasını savunan biri. Halbuki, daha da yumuşattı ve bir sınır getiriceğiz dedi. Kimler karşı çıktı; esas olarak faizle beslenen bankalar. Bugün faizle beslenen 70'e yakın banka var.

İkinci gün önce Maliye Bakanı sonra Başbakan çıktı ve 'ya yanlış anladınız, bizim öyle bir niyetimiz yok, kesinlikle faizlere sınır falan getirmiyoruz' dediler. Yani bugünkü yapı neyse aynısı devam edecektir.

Refah ikdidarı döneminde faizlerin kalkması bir yana, yükselmeye gidiyor. Dolayısıyla bu rant ekonomisinin reel ekonomiye dönüşebilmesi için kendisinin başka bir siyasal dayanağa oturması lazım. Bunun için devrim falan olmasına gerek yok ki; sadece bir tercih bu. Çünkü reel ekonomide elde deceğiniz gelirler vardır, çarkı döndürürsünüz; rant ekonomisinde elde edeceğiniz gelirler vardır, çarkı döndürürsünüz. Şu anda kimse rant ekonomisinden bahsedenleri karşısında almaz. Reel ekonomiye dönüşmediği takdirde kimse birşey yapmaz. Dediğim gibi, kendi tabanı reel ekonomiye daha yakın.

● Öyle görünüyor ki Refahyol da kirli savaş denilen olguyu sürdürecek. Bunun ekonomik boyutlarına ilişkin farklı görüşler var. Savaşın faturasının emekçilere çıkarıldığı hemen hemen herkesce biliniyor. Ancak, Türk ekonomisinin de giderek militarize olduğunu ve savaşı ekonomik bir itki olarak kullandığını söyleyen sol çevreler de var. Bu konulara ilişkin neler söyleyebilirsiniz?

○ Kirli savaş, Türkiye'nin yapılanmış ekonomik ve siyasal boyutundan da daha önemli bir etken. Bilinçli olarak bunu dile getirmek istemiyorlar. Bunun dile getirilmemesi sorunu çözmüyor ne yazık ki. GSMH'nın % 5.5'inin -ki bu çok büyük bir rakam,- savaş için harcandığı bir ülkede farklı bir yola çıkmak mümkün değil. Üç yıl önce de böyleydi hala da böyle. Şimdi yalnız belki bir olasılık olarak; savaş harcamalarının giderek artması, öbür kaynakların giderek azalması sonucunda, belki bu kaynakların giderek ellerinden gitmesinden hareketle, buna karşı çıkma eğilimleri güçlenebilir. Bu da yeni değil aslında; bakın Koç, şu anki beyaz eşya üretiminin en büyük üreticisi. Koç, 1993 yılına kadar bu savaş konusuna hiç bulaşmıyordu, birşey söylemiyordu. Neden; Türkiye'nin bu politikası çerçevesinde, Koç'tan alacağı zırhlı jipler vardı ve bu çok büyük bir rakama tekabül ediyordu. Ve bunun için Koç'a ait otoyol fabrikasıyla anlaşmışlardı. Türkiye bir süre sonra bunları almaktan vazgeçti. Koç, bunların alınmasının artık sözkonusu olmadığını gördü. Öte yandan bugüne kadar Diyarbakır'daki bütün Tofaş bayileri kapandı. Şırnak'taki Arçelik bayisi kapandı, Muş'taki Pirelle lastiklerinin bayisi kapandı. Ve giderek kendisinin pazarı daralmaya başladı. Bu daralma dün de yaşanıyordu. Fakat, bu daralmayı telafi etme ihtimali var diye çok da gündeme getirilmedi. Şimdi Koç da bağırıyor. Burada kendisinin mal satabilme şansı azalıyor. Kendisinin şansı azalırken, sağlama gidecek kaynakları da elinden alınıyor. Yani bugün Türkiye eğer bu savaşın içinde olmazsa, bir kaç katrilyon para teşvik olarak gelecekti, kredi olarak gelecekti. İşte bu kredi ona gitmediği için bağırmaya başlıyor. Ne kadar yükselir, nasıl gelişir, ekonominin rant alanından nasıl bir ses çıkacak; kimse emin değil. Çünkü kimse, 'ya siz napıyorsunuz; GSMH'nın % 5.5'ini bomba olarak çarçur ediyorsunuz' demiyor. Bunu söylemeye kimsenin cesareti yok. Bakın Sabancı çıktı bir laf etti, 'ağa sen çizmeyi aşıyorsun' denildi. O da çark edip geri döndü. Yani ekonominin bu sıkıntılarını dile getirecek, bunları seslendirebilecek ortamın doğması lazım. Bu ortamı yaratmak burjuvazinin, kaynak bekleyenlerin elinde. Büyük burjuvazi şu anda Kürt illerinde ciddi bir pazar kaybına uğramıştır. O bundan rahatsızdır.

● IMF'nin son açıklamasını nasıl değerlendiriyorsunuz ?

○ IMF Türkiye' ye gelip incelemelerde bulunduktan sonra, oturup bir değerlendirme yaptı. 'Siz bizden ne istiyorsunuz?' dedi. Bunun üzerine Türkiye,' 500 milyon dolar kredi istiyoruz 'dedi, bunun üzerine IMF, siz önce Güneydoğu ve Kıbrıs'taki sorunları halledin; zaten bunların yıllık yükü o kadar. Bizden istediğiniz paraya gerek kalmadan bunu kendi ellerimizle yaratabilirsiniz' dedi. Bu çok önemliydi. Bunu kim söyledi; IMF. IMF kim; Türkiye'ye para satmaya çalışan, para satıp para kazanan bir banka.

Legal Mücadelede Birlikteliğin Koşulları

Enver KARAHAN

Legal demokratik mücadelede bir arada olabilmenin yegane koşulu tahammüldür. Herkesin kendi düşüncesiyle kendini ifade edebilmesi, kendi siyasal kimliğiyle tanınması, asgari müştereklerde buluşabilmek; ayrılıkları değil ortak paydaları yakalıyarak bir arada mücadele edebilme . yaklaşımının ön planda tutulmasını gerektirir. Şahıs, grup, çevre vs. ne olursa olsun bu esaslar temelinde ve gücü oranında katkı sunmak ve aynı kaderi paylaşmak herkesin arzusu ve istemi olmalıdır.

1990 yılından bu yana Legal Demokratik mücadelede Kürtlerin epey deneyim ve tecrübe sahibi olmalarına rağmen bu süreçten ders çıkarıldığı söylenemez. Yıllardır yakalanamayan "birlik" açık parti zemininde de defalarca denenmesine rağmen bir türlü başarılamadı. İşte bu alanda yeterince tahamüle ve demokratik işleyişe sahip olmamaktan ötürü süreci yakalıyamıyoruz. Birliğin kitle potansiyeli ve dayatmacı tutumların baz alınmasıyla inşa edilemeyeceği ortadadır.Bu süreçte ön plandaki mantık bu olduğuna göre; güçler dengesinide göz önünde bulundurduğumuzda bu alanda birlik zeminini yakalamanın epey zaman alacağ gözüküyor. Yani Kürtlerin tümü bir birine benzemesi gerekmiyor. Güçlü olmak doğru olmak demek değildir. Her yaptığım doğrudur demek değildir. Her millette olduğu gibi Kürtlerde de çeşitli sınıf ve katmanlar mevcuttur. Çeşitli yetişme tarzlarımız ve alışkanlıklarımızın olması kadar tabii bir şey olamaz. Bu gerçeklikten hareketle herkesin siyaset yapma, örgütlenme ve iktidar olma çabası içine girmesinden daha doğal bir şey olamaz.

Yukarıda saydığım özellikler birlikte hareket etmenin önünde engel olmamakla birlikte, eğer ayrılık noktaları ve gerekçeleri sayılıyorsa, varsın herkes kendi oluşumunu yaratsın. Kim kendini hangi şekilde ifade ediyorsa, kendine hangi zeminde mücadele edebilme alanı yaratıyorsa, yaratmalıdır. Kürtler adına siyasal mücadele yapma iddasında bulunan her yapılanma kendi yeteneğine göre potansiyel yaratma şansı vardır. Çünkü Kürtlerin örgütlenmeye ve birlikte hareket etmeye ihtiyacı vardır. Kürt halkının örgütlü gücünü yüzdeye vurursak onu geçmez. Geri kalanında örgütlenme gereksinimi vardır tabii.

Kürtlerin herşeyden çok demokrasi ve özgürlüğe ihtiyacı olduğundan, herkesten çok demokratik olmaları gerekmektedir.

Birlikteliği, demokratik temellere dayandırmaya çalışırken, tabi ki böylesi bir süreçte yer alan çevreler arasında çeşitli siyasi ve ideolojik ayrılıklarının olmasını da doğal karşılıyoruz. Bir arada olma şansı kalmamışsa (en azından bu süreçte) ayrı zeminlerde mücadele etme, birlikte işbirliği yapmama manasına gelmez. Ayrılıklar düşmanlığı değil gelecekte daha güçlü birliktelikler yaratma amacını taşımalıdır.

HADEP'te çalıştığımız iki yıllık süreçte, temel farklılıklarımız olmasına rağmen ortak paydalarımızla, birlikteliğimizi esas alarak bir üst kimlik yaratmıştık.

HADEP'in bir Türkiye partisi olmasına rağmen (bu esas farklılığımızdı) biz Kürt kimlikli bir partiyi doğru gördüğümüz halde bunu hiç öne çıkarmamaya özen gösterdik.

Biz sosyalist bir kimliğe sahip olmamıza rağmen bu kimliğimizi HADEP ve kitlemize dayatmadık. Ve bunu ayrılık koşulu olarak görmedik. Biz bunu yapmadığımıza göre; başkasının da bize bu farklılığımızdan ve kimliğimizden vazgeçmemizi beklememelidir. Beklemesi de saflıktır. Özellikle 24 Aralık seçimlerinden sonra "Yeniden Yapılanma" adı altında aldığımız Kongre kararı ile toplumun bütün kesimlerini kapsıyacak, kitleye mal olacak herkesin kendini ifade edebileceği bir parti oluşturma zeminini yakalamayı amaçlıyorduk. Partide, sınırları daha da genişletmek yerine partiyi daraltan "küçük olsun benim olsun" mantığı hakim kılındı.Bunu İl İlçe ve büyük kongre pratiğinde çok somut bir şekilde yaşadık.

Böylesi bir köklü mücadele süreci göz önünde bulundurulduğunda, en zor koşullarda bile koruduğumuz bu mevziyi birlikte koruyabilme şansı ortadan kalktığı halde; ayrı zeminlerde olsak bile dayanışma ve koruma zorunluluğu vardır.

Bütün eksik ve yanlışlıklara rağmen, kendi eksik ve yanlışlarımızı da göz önünde bulundurarak HADEP üzerindeki baskıları ve saldırıları kınıyoruz. Birlik ve dayanışmayı sürdüreceğiz.

OHAL'in hali aynı

HABER MERKEZİ- Hükümetin "olağanüstü hali kaldırıyoruz" sözlerinin altında yatan gerçek, geçtiğimiz hafta TBMM İçişleri ve Milli Savunma komisyonlarında görüşülerek kabul edilen yasa tasarılarıyla ortaya çıktı: OHAL bölgesinde 'iş'ler değişmeyecek, tersine OHAL'deki devlet yetkileri diğer illere de yayılacak.

Refahyol'un "OHAL'i kaldırma" vaadiyle gündeme getirdiği ve bir dizi kanunda değişiklik öngören tasarılarda OHAL'in sadece adı ortadan kaldırılırken, OHAL uygulamaları tüm iller için yasal görünüme büründürülüyor. İller İdaresi Kanunu'nda değişiklik öngören tasarıyla ise, 5 OHAL ili "mücavir il" olarak tarif ediliyor ve burada vali ile askeri birlik komutanının 'koordine içinde olması' hükmü getiriliyor.

"Tasarı darbeyi güncelleştiriyor"

İstanbul İHD Şube Başkanı Ercan Kanar, konuyla ilgili olarak yaptığı basın açıklamasında özetle şu görüşlere yer verdi:

"Meclis gündemine hemen sokulmak istenen İller İdaresi Yasa Tasarısı; insan haklarına, demokrasinin gelişimine karşı egemenlerin yeni bir barikatıdır.

- Bu tasarı ile, gerekçesinde de belirtildiği gibi, Olağanüstü Hal tüm illere yaygınlaştırılarak olağanlaştırılmak istenmektedir.

Bu tasarı ile valilere süper yetkiler verilmekte, her mülki amir, bir diktatörlüğe dönüştürülmektedir.

- Bu tasarı ile valiler yaşamın her alanına istedikleri an müdahale edebilecek, demokratik tüm hakları ve kurumları işlemez hale getirebileceklerdir. Sık sık sokağa çıkma yasakları gündeme gelebilecek, o tür durumlarda da sivil otoritenin yerini, askeri otorite alacaktır.

- Bu tasarı askeri darbeyi güncelleştirmekte ve olağanlaştırmaktadır.

- Bu tasarı ile valiler sınır ötesi hareket yetkisine dahi kavuşmakta, eski tabirle valiler derebeyi olmaktadır.

- Tasarının özü; valileri ve kaymakamları hak ve özgürlüklere karşı savaşan birer komutan haline getirmektir. Bu tasarı yasallaşmamalıdır."

Değişiklik durumu ağırlıştırıyor

İl İdaresi Kanunu, Terörle Mücadele Kanunu, Kuvvetli Tayın Kanunu, Er Kazanından İaşe Edileceklere İlişkin Kanun, Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve Kimlik Bildirme Kanun'unda değişiklik yapılmasına dair Kanun Tasarısı TBMM Milli Savunma ve İçişleri komisyonlarında ayrı ayrı görüşülerek kabul edildi. Tasarı bugün TBMM gündemine de girdi.

Komisyonlarda kabul edilen tasarıya göre Valiler asker çağırma yetkisine sahip olacak. Olayların sınır illerinde meydana gelmesi ve eylemcilerin komşu ülkelere kaçması durumunda, valilerin talebi üzerine ilgili komutan Genelkurmay Başkanlığı aracılığıyla hükümetin iznini alarak sınırötesi operasyon düzenleyebilecek.

Görüşmeler sırasında, Olağanüstü Hal Bölgesi ve mücavir illerde devlet güçlerine, PKK'ye karşı düzenlenen operasyonlarda teslim ol emrine uymayarak kaçanlara, "dur" ihtarında bulunmadan "doğruca ve duraksamadan" ateş açma yetkisi veren madde, itirazlara karşın değiştirildi. Maddeden "Olağanüstü Hal Bölgesi ve mücavir İller" sözcükleri çıkarılarak, yetki tüm Türkiye'deki devlet güçlerine tanındı.

İçişleri Komisyon'unda bunun yanı sıra koruculara silah affı öngören madde de genişletildi.

Buna göre Bakanlar Kurulu'nun belirleyeceği illerde korucular ile "terör suçunda hüküm giymemiş" kişilerin 45 gün içinde baş vurmaları halinde, menşeine bakılmaksızın, ellerindeki silahlara taşıma ve bulundurma ruhsatı verilecek.

Komisyonda verilen önergelerle, tasarıda yapılan bir başka değişiklikle de, bundan sonra kimlik bildirimlerinin karakollara yapılması sağlandı. Buna göre, karakollara, Bakanlar Kurulu'nun belirleyeceği özel ve resmi konaklama tesislerine, il merkezlerinden sorgulanabilen bilgisayar terminalleri yerleştirilecek.

Geçmiş yıllarda yok edilen bulaşıcı hastalıkların yeniden hortlamasında yoksulluk temel faktör

Yoksulluk öldürüyor

İnsanoğlu artık eski bazı hastalıkların çözümünü bulmuş ve onların kökünü kazıdığına emin olmuştu. Bilim adamları farklı bilimsel araştırmalara yöneldiler. 1950-60'lı yıllarda salgınlar ve veba çağının artık bittiği inancı çok yaygındı. Ne varki, bulaşıcı hastalıklar çağı hiç de kapanmak üzere değildi. Geçmişte kontrol altına alınan bazı hastalıklar eskisinden daha öldürücü olarak tekrar ortaya çıktı.

M. ÖZGÜR

Bugün, dünyanızda dört bir yandan sağlıksız koşullarda yaşayan ve sonuçta çeşitli hastalıklara karşı yaşam mücadelesi veren insanların çığlıkları daha da yükseliyor.

18. yüzyıldan sonra bilim ve teknikteki kıpırdanış ve yeni icatlar insanoğlunu modern çağa doğru koşar adım ilerletti. Bunun sonucunda da bilim ve teknoloji çağı denilen 21. yüzyıla ulaşıldı.

Ama tam da bu dönemde, bugün, 510 milyon km. karelik alanda dünyamız büyük tehlikelerle karşı karşıyadır. 361 milyon km. karelik su alanının sorunlarını ayırırsak, 149 milyon km. karelik kara parçalarında sorunlar diz boyu.

Dünya savaşlarından sonraki kamplaşma sonucunda siyasal, ekonomik, sosyal rekabet gelişti; geri kalmış ve yoksul bölgelerden hammadde, ucuz işgücü vb. değerler talan edildi. Bunun sonuçları bugün acılar biçiminde ortaya çıkıyor.

Hammadde kaynaklarının tükenişi, beraberinde ekolojik problemleri arttırmıştır. Bilim ve teknikteki gelişmeler ve uluslararası rekabet yaşlı dünyamızı yeni sorunlarla yıpratmaktadır. Kimyasal atıkların depolanmaması, fabrikaların kontrolsüz işlevi, orman yangınları, düzensiz avlanma, petrol ürünlerinin düzensiz ilkel işletimi, kimyasal ürünlerin kontrolsüz kullanımı, nükleer santrallerin sağlıksızlığı, ormanların talanı gibi nedenlerden dolayı bugün dünyamızın ekolojik dengesi bozulmaktadır. Ozon tabakasının kimyasal ürünlerle (gazlarla) hasar görmesi dünyamızda iklim dengelesini bozmuştur. Güneş ışınlarının ozon tabakasından süzülmeden direkt etkisi, insanoğlu için yeni ve hızla artan hastalıkları birlikte getirmiştir.

Bölgesel savaşların da etkisiyle insanoğlu; barınma, beslenme, tedavi, eğitim, ulaşım vb. sorunlarını çözememiş, fakirleşme ve sağlıksız toplumların oluşumu gündeme gelmiştir. Ayrıca; emperyalist ve sömürgeci güçlerin, ulusal ve toplumsal kurtuluş savaşlarını kendi istemleri doğrultusunda çözmek istemeleri, sorunları daha da çıkmaza sokmuştur.

Bugün, dünyamızda Kuzey-Güney (zengin-fakir) çelişkisi mevcuttur. Kuzeylilerin sömürü ve talan üzerine inşa ettikleri modern yaşamları, onlara her türlü olanağı vermektedir. Öte yandan sömürülen ve kaynaksız bırakılan fakir, geri kalmış ülkelerde yaşam her geçen gün zorlaşmaktadır.

Hastalıklarla mücadeleye bir göz atacak olursak; şu sonuca ulaşabiliriz:

20. yüzyıl tıp biliminde olağanüstü ilerlemelere tanık oldu. Binlerce yıldan beri insanlar öldürücü mikropların neden olduğu felaketler karşısında neredeyse çaresiz durumdaydı. 1930 yıllarında bilim adamları sülfanilamidi* buldular. Bundan sonra durum değişmeye başladı. Bu, hastaya zarar vermeden bakterileri yenebilen ilk maddeydi. Sülfanilamidin bulunuşundan sonra araştırmacılar bulaşıcı hastalıklarla mücadele için güçlü ilaçlar geliştirdiler. Sıtma, zatürre, kızıl, verem, vs. denetimi altına almak için antibiyotikler geliştirdiler. 1970'li yıllara kadar onbinlerce antibiyotik çeşidi üretildi.

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde yeni aşılarla kızamık, kabakulak, kızamıkçığın yol açtığı ölümler önemli oranda azaldı. En ölümcül hastalık olan çiçeğin dünya çapında kökü kazındı.

Bu gelişmelerle birlikte, elektron mikroskobunun bulunması sorunların çözümünde önemli rol oynadı. Elektron mikroskobunun bulunması ile insanoğlu mikronik ebatlardaki virüslerin görülmesini sağladı. Böylece virüslerin kontrolü ve araştırılması kolaylaştı.

İnsanoğlu artık eski bazı hastalıkların çözümünü bulmuş ve onların kökünü kazıdığına emin olmuştu. Bilim adamları farklı bilimsel araştırmalara yöneldiler. 1950-60'lı yıllarda salgınlar ve veba çağının artık bittiği inancı çok yaygındı.

Ne varki, bulaşıcı hastalıklar çağı hiç de kapanmak üzere değildi. Bilimsel tüm çalışmalar ve veriler mikropları bu gezegenden silemedi. Günümüzde daha öldürücü ve çözümsüz hastalıklar insanoğlunun başına bela oldu. Böylece hem eski hem de yeni mikroplar milyonlarca insanı tehdit ederek hastalanmasına ya da ölmesine yol açarak, dünyada kol geziyor.

Geçmişte kontrol altına alınan bazı hastalıklar eskisinden daha öldürücü olarak tekrar ortaya çıktı. Verem buna en iyi örnektir. Gelişmiş ülkelerdeki mücadele ile verem yok edildi. Aynı mücadele az gelişmiş ülkelerde yapılmadığı için hastalık daha dirençli olarak tekrar geldi. Verem havayla yayılan ve akciğere yeleşen bakterilerin neden olduğu bir hastalıktır. Bugün bu hastalıktan yılda yaklaşık üç milyon insan ölmektedir. Kolera Afrika, Asya ve Latin Amerika'da bir çok yerde tekrar ölümlere yol açan salgınlar durumunda. Bilimin bir zamanlar kökünü kazımayı umduğu sıtma şimdi yaklaşık iki milyon insanı öldürüyor. Sıtma ile mücadele giderek zorlaşıyor. Ebola virüsü, AİDS ve son zamanlarda ortaya çıkan ve "Deli dana" diye tanımlanan virüs, insanoğlunu çaresiz durumda bırakmıştır.

Bugün hastalıklarla savaşabilmek için etkili tıp bilgisi, ilaç ve aşı olsa bile, ihtiyacı olanların bunları kullanabilmesi için para gereklidir. Milyonlarca insan bugün yoksulluk içinde yaşıyor. Birleşmiş Milletler bünyesinde çalışan Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) 1995 Dünya Sağlık Raporu'nda şu belirleme var: "Yoksulluk, bebeklerin aşılanmamasının, temiz su ve sağlık hizmetlerinin sağlanmamasının, etkili ilaçların ve diğer tedavilerin elde edilememesinin temel nedenidir."

Bugün dünyada beslenme, barınma, temizlik vb. koşulların yetersiz oluğu az gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerde çocuk ölümleri çok ciddi bir boyuttadır. Rapordan bu konuyla ilgili bir açıklama olayı çok net olarak önümüze koyar. "Gelişmekte ülkelerde her yıl 5 yaşın altında 12,2 milyon çocuk ölüyor. Bunların çoğu, çocuk başına bir iki Amerikan senti harcansa önlenebilecek nedenler yüzünden yaşamını yitiriyor. Bu çocuklar genelde dünya onların durumuna kayıtsız kaldığından, ama herşeyden önce, yoksul olduklarından dolayı ölüyorlar."

Bulaşıcı hastalıklar ve parazitler son yıllara kadar onmilyonlarca insanın yaşamına son verdi. Maalesef, bugün dünyada milyonlarca insan öldürücü mikropların ortaya çıkıp yayılmasına çok elverişli koşullarda yaşıyor. Dünyada bugün 1 milyondan fazla insan aşırı yoksulluk koşullarında yaşıyor. Dünya nüfusunun yarısı düzenli tıbbi tedaviden ve yaşamsal ilaçlardan yoksun. Kirli megapollerin sokaklarında, çoğu kendine uyuşturucu enjekte eden, kendini satan, milyonlarca sığınmacı sağlık koşullarının çok kötü olduğu kamplarda kolera, dizanteri ve diğer hastalıklarla içi içe yaşamaktadır.

Bulaşıcı hastalıkların yayılmasının nedenleri; kan nakli, tedavilerin sonuçlandırılamaması, cinsel ilişki, teknolojik ulaşım araçlarının gelişimi, düzensiz nüfus artışı, mega kentlerin çoğalması, çöp ve çevre sorunlarının artması olarak sıralanabilir.

Bugün; tedavileri mümkün olmayan veya çok zor olan virüsler, yeryüzünün ekolojik yönden zarar verilen bölgelerinde kendini gösteriyorlar.

Bulaşıcı hastalıklar sorunu sadece yeni ilaçlar bulmakla çözülemez. Hastalıklarla ilişkili olan yoksulluk, savaş, sığınmacılık, uyuşturucu, kentlerin aşırı nüfuslu olması, sağlıksız yaşam tarzı, kirlilik ve doğanın tahrip edilmesi gibi sorunların çözülmesi gerekmektedir.

**Sülfanilamit: Laboratuvarlarda sülfat ilaçların yapımında kullanılan kristal yapıda bir bileşiktir. Sülfa ilaçlar, bakterilerin büyümesini engelleyerek bedenin kendi savunma mekanizmasının bakterileri öldürmesine olanak sağlar.*

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) 1995 Dünya Sağlık Raporu'nda şu belirleme var: "Yoksulluk, bebeklerin aşılanmamasının, temiz su ve sağlık hizmetlerinin sağlanmamasının, etkili ilaçların ve diğer tedavilerin elde edilememesinin temel nedenidir."

Araştırmalar, salgın hastalıkların sadece yeni ilaçlarla önlenemiyor. Bulaşıcı hastalıklarla ilişkili olan yoksulluk, savaş, sığınmacılık, uyuşturucu, kentlerin aşırı nüfuslu olması, sağlıksız yaşam tarzı, kirlilik ve doğanın tahrip edilmesi gibi sorunların çözülmesi gerekmektedir.

FRANSA

Yabancı düşmanlığında son perde

A. SALİH

PARİS- Fransa'da sağın Mart 1993 tarihinde yapılan genel seçimlerle hükümete gelmesiyle birlikte, yabancılar konusunda gözlenen sertlik politikasının yeni bir aşaması daha yaşandı. 300 kadar Afrikalı'nın oturum almak amacıyla Paris'deki Saint-Bernard Kilisesi'nde başlattıkları açlık grevinin 52. gününde polis, müdahale etti.

Mali, Senegal ve Zaire vatandaşı Afrikalılar'ın yarısı, daha önce Fransa'ya siyasi iltica talebinde bulunmuş, fakat talepleri reddedilmişti. Buna rağmen Fransa'da kalmaya devam eden Afrikalılar'ın çoğu iş hayatına da atılmışlardı. Sözkonusu Afrikalılar'ın bir kısmı ise, Fransa'da dünyaya gelmiş çocukların anne-babası. 1993 yılında kabul edilen ve dönemin İçişleri Bakanı Charles Pasqua'nın ismini alan yasalar yürürlüğe geçmeden önce, Fransız Devrimi'nden bu yana kabul edilen "Toprak Hakkı"na göre, Fransa'da doğan her çocuk otomatik olarak Fransız vatandaşı sayılıyordu. Şu anda bile yürürlükte olan bir yasaya göre, Fransız çocuğun anne-babası, kaçak durumda olsa bile oturum hakkına sahip. Fakat, tüm sol partiler tarafından kınanan yeni düzenlemeyle, bundan böyle Fransa'da doğan çocuklar 18 yaşına vardıklarında, gönüllü olarak Fransız vatandaşı olmak için sonucu belli olmayan resmi bir işlem başlatmak zorunda.

Bu nedenle, açlık grevinde bulunan ve Fransa'da dünyaya gelmiş çocukları olan Afrikalılar'ın bugünkü yasaya göre herhangi bir oturum alma hakları yok. Daha önce yaptıkları girişimlerin sonuç vermemesi üzerine, 28 Haziran 1996 tarihinde Saint-Bernard Kilisesi'ni işgal eden 300 Afrikalı'dan 10 erkek, 4 Temmuz 1996'da açlık grevine başlamıştı. Fransızlar'ın çoğunun temmuz ve ağustos aylarında tatilde olması nedeniyle hükümet, bu açlık grevinin nasılsa kendiliğinden sona ereceğini düşünerek, grevcilerle ne herhangi bir görüşme başlatmış ne de 12 Ağustos 1996 tarihine kadar bir müdahalede bulunmuştu. Açlık grevinin devam etmesi, grevcilerle dayanışmanın artması ve medyanın bu olaya giderek daha fazla yer vermesi, kamuoyunun grevcilere büyük bir sempati duymasına yol açtı. Bunun üzerine İçişleri Bakanı Jean-Louis Debre, açlık grevinin 39. günü olan 12 Ağustos 1996 günü grevcileri "insani nedenlerle" zorla hastaneye kaldırttı. Asıl amaç, grevi kırmaktı. Hastanede kendilerine sunulan tedaviyi reddeden ve açlık grevlerine devam eden Afrikalılar serbest bırakıldıktan sonra, tekrar Saint-Bernard Kilisesi'ne dönmüş ve eylemlerini daha bir kararlılıkla sürdürmüşlerdi.

1100 Fransız polis ve jandarması 23 Ağustos günü sabah 8'de, Afrikalı sığınmacıların açık grevi yaptığı Saint-Bernard Kilisesi'ni zorla boşalttı. Kilise önünde oluşturulan insan barikatını lakrimojen bombalarla aşan jandarmalar, kapalı kilise kapısını da baltalarla kırdı. Boşaltma operasyonunda çok sayıda Afrikalı ve dayanışmacı yaralandı.

Bu arada, grevcilerle dayanışmak için oluşturulan ve aralarında eski Fransız elçisi Stephane Ilessel, Profesör Leon Schwartzenberg, Albert Jacquant, komedyen Emmanuelle Beart gibi tanınmış kişilerin bulunduğu "Arabulucular Komitesi" çalışmalarına hız vermiş ve Cumhurbaşkanı Jacques Chirac'tan olaya müdahale etmesini istemişlerdi. Sosyalist Partisi Genel Sekreteri Lionel Jopsin ile Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri Robert Ilue de grevcilerle dayanışma içinde olduklarını açıklamış, hükümete ve Cumhurbaşkanı'na oturum hakkı verilmesi çağrısında bulunmuşlardı. Eski Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın eşi Danielle Mitterand ise grevcileri ziyaret ederek, davalarını desteklemenin insanı bir görev olduğunu beyan etmişti.

Grevin giderek politik bir boyut alması ve grevcilerin sağlık durumlarının tehlikeli bir sınıra yaklaşmasıyla ölüm olasılığından çekinen hükümet, 23 Ağustos Cuma günü sabah 8'de, 1100 polis ve jandarma eşliğinde Saint-Bernard Kilisesi'ni zorla boşalttı. Kilise önünde oluşturulan insan barikatını lakrimojen bombalarla aşan jandarmalar, kapalı kilise kapısını da baltalarla kırdı. Boşaltma operasyonunda çok sayıda Afrikalı ve dayanışmacı yaralandı.

Baskın olayına tepkiler gecikmedi. Genelde sağ partiler hükümetin sertliğini selamlarken, sol partiler de olayı şiddetli bir biçimde eleştirdi. Baskının yapıldığı gün, saat 18'den itibaren Paris'te sol partiler, insan hakları savunma ve göçmenlerle dayanışma derneklerinin ortak çağrısı üzerine yapılan protesto gösterisi, 10.000 den fazla taraftar topladı. Gösteride "Faşizme geçit yok", "Fransız-göçmen elele" pankartları taşındı, insani trajedilere sebeb olan "Pasqua yasaları"nın değiştirilmesi ve yabancılara yönelik anti-demokratik siyasete son verilmesi talep edildi.

Gözaltına alınan Afrikalılar'ın hukuki durumları ise herhangi bir açıklığa kavuşmadı. Gözaltı süresince avukatlarıyla görüştürülmeyen Afrikalılar'ın bazı ifadelerinin de polis tarafından hazırlandığı ortaya çıktı. Gözaltı sürelerinin uzatılması amacıyla Paris Asliye Hukuk Mahkemesi'ne çıkarılan 100'ü aşkın Afrikalı serbest bırakıldı. Çok sayıda kadın ve çocuk ise baskın akşamı serbest bırakılmışlardı. Bugüne kadar sadece 4 Afrikalı sınır dışı edildi. Diğerleri ise Paris İdari Mahkemesi'ne haklarında çıkarılan sınır dışı edilme kararının bozulması için başvurdu. Sınır dışı edilme kanuni olarak yasak; bu nedenle olsa gerek, mahkeme henüz bir cevap vermedi. Olayın, Saint-Bernard Kilisesi baskınıyla çözümlenmediği, aksine daha büyük bir boyut alarak, hükümetin ülke sorunlarının çözümündeki beceriksizliğinin bir kanıtı olduğu şeklindeki yorumlar yaygın. "Le Monde" gazetesinin 27 ağustos 1996 tarihinde yayınladığı bir kamuoyu yoklamasında, Fransızların % 46'sının grevci Afrikalılar'a sempati duyduğunu, sadece % 36'sının bir düşmanlık hissettiğini ortaya çıkardı. Diğer yandan, Fransızların büyük bir çoğunluğu (%53) hükümetin açlık grevi boyunca takındığı tutumu olumsuz buluyor.

Bu olayın su yüzüne çıkardığı ana sorun ise Fransa'da yaşayan yabancıların hukuki ve entegrasyon sorunu. İktidara geldiğinden beri Fransa'da kaçak kalan yabancılara karşı sert ve baskıcı bir politika yürüteceğini açıklayan sağcı hükümet, diğer yandan da yasal olarak kalan yabancıların entegrasyon sorunlarına ağırlık vereceğini bir çok kez tekrarladı. Ancak polisin şehirlerdeki, metro ve ticaret yerlerindeki varlığı, kimlik kontrolleri vb.artarken, oturum sahibi yabancıların durumunda ise herhangi bir iyileşme gözlenmedi. Aksine, oturum kartı yenilenmesinde birçok güçlük çıkartılıyor ve bugün oturum sahibi bir göçmen yarın yeterli koşulları doldurmadığı taktirde oturumsuz ve kaçak kalabiliyor. Öte yandan, hükümet üyesi birçok bakan, yabancı düşmanlığına sebep veren açıklamalardan da kaçınmıyor.

DÜNYA SİLAH TİCARETİ

Rusya ABD'yi geride bıraktı

Rojda ÇELİKEL

ABD Kongresi Araştırma Servisi'nin yayımladığı bir rapora göre Rusya, gelişmekte olan ülkelere silah satışı öncülüğünü ABD'den kapmış durumda. Rusya şu anda uluslararası silah piyasasının % 40'ına hakim. Rapora göre Rusya'nın silah satışı % 60 artarak 6 milyar dolara ulaştı. Bunun 2/3'sini Çin ve Vietnam'a satılan Sukhoi bombaları oluşturuyor. Özellikle Çin ile yapılan silah ticareti antlaşması Rusya'yı tepeye yerleştirdi.

ABD, Rusya, Batı Avrupa ülkeleri, Kanada, Japonya, Avusturalya ve Yeni Zelanda dışındaki tüm dünya ülkelerini "gelişmekte olan ülkeler" kategorisinde değerlendiren rapor, bu ülkelere silah satışında Rusya'dan sonra ABD'nin 3.8 milyar dolar ile ikinci sırada yer aldığını belirtiyor. ABD'yi 2.4 milyar ile Fransa, 800 milyon ile İtalya ve 500 milyon dolar ile Britanya izliyor.

Verilere göre dünya silah ticareti 5 yıl boyunca bir düşüş de yaşadı. 1988 yılında 61 milyar olan rakam, 15.4 milyar dolara inmiş durumda. Körfez savaşının yüksek silah tekniğine sahip olan ABD'ye sunduğu olanaklar ise yok olmuş; ABD silah satışı 1994'te 6.3 milyar dolar iken, bu rakam geçen yıl 3.8 milyar dolara düştü.

Ortadoğu'ya silah satan ülkelerin akibeti, İran ile askeri-ticari ilişkileri olan Rusya'nın da başına geldi. 1988-91 yılları arasında İran'a 3.5 milyar dolar silah satışında bulunan Rusya, 1991'den sonra İran'a sadece 200 milyon dolarlık silah sattı.

Dünya silah ticaretine eskisi gibi hakim olamadığı için yeni piyasalar arayan ABD, Latin Amerika'ya silah satışı ile ilgili kısıtlayıcı düzenlemeleri kaldırmaya hazırlanıyor. ABD Kongresi, geçen yıl 15 milyar dolarlık bir askeri ihracat finans programını kabul edip, aralarında Çin, Endonezya, Malezya, Şili ve Meksika gibi tartışmalı ülkelerin de bulunduğu 37 ülkelik bir liste hazırladı.

Endonezya hükümetinin insan hakları ihlalleri ve son olarak 250 eylemcinin tutuklanması, ABD Kongresi'nde F-16 uçaklarının bu ülkeye satılması ile ilgili bir tartışmaya yol açtı. Endonezya ile yapılan antlaşma 200 milyon dolar değerinde. ABD hükümetinin insan hakları yetkilileri ve bazı Kongre üyeleri, Endonezya'nın insan hakları ihlallerini gerekçe gösterip silah satışının durdurulmasını istiyorlar. Ulusal Güvenlik Konseyi'nin bazı üyeleri de dahil diğer Kongre üyeleri ise, F-16'ların muhaliflere baskı yapmada kullanılacak bir silah olmadığını ileri sürerek satışın yapılmasını istiyorlar.

Geçen hafta ise ABD savunma bakanlığı, Çin'in itirazlarına rağmen Tayvan'a Stinger füzelerini satacağını açıkladı. Tayvan, ABD'den 1229 Stinger, 74 füze fırlatıcı, 74 uçuş eğitim füzesi ve 96 Humvee sarp arazi taşıtı istiyor.

ABD'li yetkililer, Tayvan'a satılması düşünülen silahların, bölgenin temel askeri dengesini değiştirmeyeceğini iddia ediyor.

Galliler'in dil mücadelesi

DÜNYA HABERLERİ SERVİSİ- Galli şairler, Gali halkının anadili olan Cynic dilinde yapılan yayınların giderek azaltılmasına tepki olarak, BBC'nin Radio Cymru yayınlarını boykot etme tehdidinde bulundular. Bu gelişme, Gal sorununun yeniden tartışılmasını da sağladı.

Galliler, İskoçya ve İrlanda gibi, Birleşik Krallıyet'in bir parçası. Gal halkı İrlanda ve İskoçya gibi bağımsızlık mücadelesi vermemekle birlikte, ulusal varlığını korumak için özellikle Cynic diline önem verip, korumaya çalışıyor. 'Militan Gal Dil Toplumu' da bu mücadelenin öncülüğünü yapıyor. Gal dili Cynic; onyıllardır bir inişi yaşıyor. 1931'de 909 000 Galli bu dili konuşurken, bugün bu sayı 500 000 civarında. Bu rakam, nüfusu 3 milyona yakın olan Galli'nin % 25'ini teşkil ediyor.

Dili mücadele yaşatıyor

Cynic dilinin artık yaşam bulma: ta başlaması, Gal aydın ve politikacılarının bu alanda vermiş oldukları mücadele ile ilişkili. Örneğin İngiliz hükümetinin Cynic dilinde bir televizyon kanalı açmaması halinde ölüm orucuna yatacağı tehdidinde bulunan milliyetçi Gwynfor Evans, hükümeti yumuşamaya zorladı. Sinal Pedwar Cymru (S4C) televizyon kanalı bugün hükümetten yıllık 63 milyon Pound yardım alıyor.

Eski Cynic dilini korumakla görevli olan 'Gal Dil Heyeti' de, İngiltere'nin Gal eyaleti ile ilgili işlere bakan Gal Bürosu'ndan yılda 2 milyon alıyor. İngiliz hükümeti ayrıca Gal dili ile eğitim ve yayına yılda 10 milyon Pound para harcıyor. Bütün bu harcamalar yetersiz kalmakla beraber, Gal halkının dil mücadelesinin İngiliz hükümeti tarafından ciddiye alındığını gösteriyor.

Gal eyaletinde hükümetin resmi politikası, İngilizce'yi hakim dil durumuna getirmiş. Cynic, sadece kırsal kesimlerde ve ulusal bilince sahip olan Galliler tarafından siyasi bir tavır olarak kullanılıyor. Gal Bürosu Başkanı Lord. Elis-Thomas, "dilin, artık siyasi bir sorun olmadığını" söylüyor ama "biz dilin gelecekteki, özellikle yazı, okuma ve resmi ilişkilerde kullanımı açısından güvenliğinin yokluğunu görüyoruz" demekten de kendini alamıyor.

Kürt kadını çevresini kuşatan duvarları nasıl zorlayacak ?

DİLVÎN

Cumhuriyetle birlikte, kadına yasayla tanınan bir takım haklar (mecburi ilkokul, medeni kanun vb.) bugüne kadar ne kazandırdı? Bunu anlamak için çok araştırmak, bilimsel çalışmalar yapmak gerekmez. **Türkiye'de her alandaki istihdam oranına bakmak yeterlidir. 65 milyon (Kürt nüfusu dahil) un yarıdan fazlası kadındır. Buna karşın eğitimde, sağlıkta ve üretimde, kadın oranının çok az olduğunu, her vatandaş görür, söyler.** Türkiye'de (elbette ülkemizde de) bu çark böyle işlediğinden kadınların payına düşen yoksulluk, ezilme, kölelik ve geri bırakılmadır doğal olarak.

Ancak bu tür ülkelerde bu durumu sorgulayan, değiştirmeye çalışan alternatif politikaların şekillendirdiği örgüt, parti vb. kuruluşlar, sorunun bir ucundan tutmasına yolaçar.

12 Eylül'den sonra muhalif iki unsur, biri Kürt diğeri kadın çıkışı oldu. Gerçi kadın çıkışı, kadının sorunu biçiminde olmadıysa da,sorunların farkına vardırttı duyarlılaştırdı onları. Kadınlar kendilerini ve içinde yeraldıkları muhalif grupları sorgulamaya başladılar . Kürt kadını 12 Eylül'den sonra, analar-bacılar olarak girdiler gündeme . Dağa çıktılar... Ama yine hep birileri karar verdi. Onları anlattı. Bu anlatımlarda Kürt kadını kendini nasıl ortaya koydu, ne kadarını paylaştı?

Kürt kadınının tonlarca sorunu var. Kimlik, okumamışlık ve trajik yaşamı. Bitmedi. Okuyanlar da gelenek, göreneklere sarıldılar. Yaşamı görece aralama, belki ayrıntılarda farketti. Ya sol çevrelerde gelen kadınlar, onlar da hep ikinci ligi oynadılar. Süreçte Kürt kadını, yavaş yavaş edindikleri ve gizledikleri birikimlerini, başkaldırılarını ortaya koymaya başladılar.Yaşanan ayrıntılardan başlamak gerektiğine inandılar.

Berdel, başlık parası, boşanma, kuma, namus cinayetleri, dört duvararası bir yaşama sıkıştırılmak; belki bunlar birer ayrıntı. Ama toplamı bir Kürt kadın kimliği. Bunların varığı, kadın cephesinde geri bıraktırılmayı getirdi. Onun için Ayşeler, Fatmalar yaşadıkları bu ayrıntıları kendi ağızlarında dilendirecekler-yazacaklar, okuyacaklar. Ve sorunların çözümü için süreci sorgulayacaklar. Ve gün gelecek çığ gibi sokağa dökülecekler.

Çok mu abartılı bir iddia? İşte; 45 yaşında okur-yazar 3 çocuk annesi amatör terzilik yapan Diyarbakırlı bir Kürt kadınını, Fatmayı dinleyelim.

*Seninle kadın konusunda konuşalım. Kadın denilince bize ne söylersin?

-Ne söyleyeceğim, aklıma kölelik gelir. Bu kölelik batıda ve doğuda farklıdır.

*Batı ve doğudaki kölelik farkını istersen açalım.

-Yani Kürt ve Türk kadınlarını kast ediyorum. Mesela eşim bana sık sık "kafamı kızdırma, yoksa kafamı kırarım..." tehdidini savurur. Bir hafta bizde kal hem güler hem ağlarsın. Bunları ben ev kadınıyım diye yaşamıyorum. Bunları yaşamam Kürt kadını olduğum için tabi. Kürt erkeği okusun- okumasın aynıdır. Farklı olanlarsa çok değiller. Hep aynılar. Kadın onlara uyarsa sorun belki az olur.

*Yani ekonomik bağımsızlığını kazanmış kadınlar da mı bu grubun içinde?

-Kadın çalışıyorsa erkek kısmen farklı davranabilir. Ama temelde aynıdırlar.

-Peki batı kadını dediğin....

-Yani Türk kadınları bizim kadar ezilmiyor. Eşim benden beş yaş büyük olduğu halde evde onun sözü geçer. Haa bir de kayınbabam var. Onun sözü de geçer. Baba-oğul yani bazen de yaş kavgamız olur. Hep benim yaşlandığımı vurgular.

*Oysa onlar yaşça büyük olsalar da bu konu bile edilmez değil mi?

-Evet, kadınlar genellikle dile getiremez. Çok büyük yaş farkı olsa da evde sürekli fedakarlık yapan benim. Bu evde kimse parmağını oynatmıyor.

*Bunların evde parmaklarını oynatmamalarında senin onları alıştırmanın etkisi yok mu?

-Var. Bu kadar kendini ezdirmek biraz da kadının elindedir. Bir kez kendini ezdirdiysen arkası gelir. En ufak tartışmamızda "Benden olmazsa sen orospu olurdun..." der.

*Seni sürekli denetlemesini, baskı altında tutmasını, ezmesini nimet gibi mi sunuyor?

-Evet. Orospu olmadığım için!...

*Bunca ev işi, çocuk bakımı, kayınbaba arasında bir de terzilik mi yapıyorsun?

-Evet, yapıyorum. Çünkü evdeki çamaşır makinesini alıncaya kadar gözüm çıktı. Gerçi ekonomik olarak da iyi değiliz. Eşim belediye'de çalışıyor. Ama insan olduğumu kabullenmiyor. Evde para olunca alalım dedim. "Ne o hanımefendi artık sosyete mi oldun? Bari her şeyin makinesini alalım. O zaman sen ne yapacaksın?" derdi. Aldım almasına ama biraz dikiş diktiğim paradan biriktirince aldık. Benim kardeşlerim karılarını çok rahat ettirirler. "Gerçekten benim söylediklerimi yazıyor musun?"

*Evet.

- Şaka yaptığını sanmıştım. Aslında seninle dertleştim içimi döktüm. İçimden geldiği gibi konuştum. Biraz da yakınma gibi oldu benimki. Zozan abla da Nadir abiden çok çeker. Gerçi ikisi de birbirinden yakınır. Oysa büyük aşkla sevip evlenmişlerdi.

1978'de Türk kadın derneğine üye olmamın nedeni Türkler kadınlarını Kürtler kadar ezmeyeceğini düşünerek Kürt kadın derneğine üye olmamıştım.

*Yani cinsellik bitip yaşlılık başlayınca yaşamlarının sanki anlamı kalmıyor gibi mi geliyor onlara? Büyük bir aşkla bağlıydılar demiştin.

-Cahil ve başka uğraşı olmayan insanlarda öncelikler bunlar olur. O da bilince kavgalar başlar. Mesela; bizde biliyorsun namus kavramı da çok değişiktir.

*Evet Kürt kadını namus adı altında hep infaz edilir.

- Kadın ve erkekte çok farklı uygulanır. "Erkek yapınca elinin kınası, kadın yapınca yüz karası" atasözü hep kullanılır.

*Nasıl yani?

-Kadın erkeğe bakınca adı çıkar. Ama erkek için bu gurur kaynağıdır. Benim eşim kadınlarla hep çok rahattır. Konuşur, sohbet eder. Bir gün ben kapıcının karısı doğduğu için onlara ayaküstü uğradım. Beş dakika sürdü sürmedi geri dönünce kapıda kayınbabamın, ne yapıyorum diye kapıyı gözetlediğini gördüm.

*Tepki gösterdin mi?

-Kayın babam, üstelik dayım, sen de hikayelerimizi biliyorsun, çok ilginç bir insandır. Eşi ölünce çocuklarına o bakmış ve üstlerine hastalık derecesinde titrer. Gece yatak odamıza girer, oğlunun üstü açılmış mı diye? İlk evlendiğimde çok yadırgadım. Hep gece temkinli yatar, kapalı gecelikler giyerdim.

Artık alıştım. Bunları da mı yazıyorsun? Bunlar neye yarar ki?

* Kürt kadınının nasıl yaşadığını algılamama yarar.

-Bizden, benden daha kötü yazgıları olan kadınlar da var. Her şeye rağmen hayat devam ediyor. Toplumda kadınlar; özellikle de Kürtlerde iyi giden bir şey yok. Acaba savaşın etkisi mi var? Ama kültürel açıdan Diyarbakır iyi.

*Özgür olsaydın ne yapardın?

-Zengin ve özgür olsaydım dünyayı gezmek isterdim.

*Okuma yazmayı biliyorsun, okula gitmediğini biliyorum, nasıl öğrendin?

-Ailem beni okutmadı. Gazete alınca elimden alırlardı. Gençliğimde sosyal ve girişkendim. Sokaktaki tabelalara bakıp, sora sora okumayı öğrendim. O dönemlerde Diyarbakır'ın tüm tabelalarını okumuştum hemen hemen. Hiç okula gitmeden okuma ve yazmayı öğrendim.

*Okumayı çok istemişsin bu olağanüstü çabana bakılırsa. Okuma şansın olsaydı ne okumak isterdin?

-İdealim hep öğretmen olmaktı. Hakkımı başta babam ve annem yedi. Sonra sevgili kocam, şimdi de çocuklarım.

*Okuma ve yazmayı öğrendikten sonra Kız Enstitüsü'nün Pratik Sanat kısmına gittim. Ailenin bir çok gencine yardımcı oldun. Biliyorsun ben yalnızca ilkokulun birinci sınıfını okumuştum. İlkokul diplomasını senin yardımcı olman, yol göstermenle aldım. Arkasını getirdim.

Fatma o kadar kızgın ki, "artık kadınlar da kocalarını kesiyor. Eskiden hep erkekler keserdi" sözlerini gelişmenin bir belirtisi gibi söylüyordu.!

-Evet, sen getirdin, direndin. Ben bu şansı yakalayamadım. **Hadi evleneyim dedim, belki bu hayattan kurtulurum. Yapamadıklarımı çocuklarım yapsınlar diye düşündüm. Onları iyi yetiştiririm, okuturum, dedim olmadı.Yine de bu savaş ve onların derdi herşeyi bastırdı.**Biraz da kızımı konuştur.

*Konuşsun bakalım. Ne diyecek bize ?

-Ben annem gibi kendimi ezdirmem. Evlilik böyleyse ben evlenmem.

*Başka !

-O kadar. Annem konuşsun.

*Annene dönelim...

-Bazen bu dansözleri izliyorum. Soruyorum kendime, kadın her yerde kullanılıyor. Neden erkek dansöz yok? Kadın fiziki güzelliği olduğu için mi kullanılıyor ? Eskiden kaynanalar gelinlerini çok ezerlermiş. Öyle bir zaman gelecek ki, kadınlar erkekleri ezecek, parmaklarında oynatacak.

*Bu zaman nasıl gelecek ? Ve hala kaynana gelin sorunu var. Belki eskiye nazaran farklılıklar oldu. Çok da eski değil. Ben çocukken, annemin bir akrabası kızgın şişle gelininin cinsel organını dağlamıştı. Ve hala o kadın başka bir gelinle oturuyor. Artık eskisi gibi bu gelinine kötü davranamıyor. Çünkü, bu ara dağlanma ve şişlenme olayını duymadım. Tabii huylu huyundan vaz geçer mi bilmem...

-Kur'an'da varmış. Güya erkekler, ölünce domuz oluyormuş. (kıyamete kadar) Bazen Tansu Çiller'i izliyorum, arkasında bir sürü erkek bu çok hoşuma gidiyor, büyük bir keyif alıyorum.

*Tepkilerini farklı şekilde ifade ediyorsun. Peki Tansu Çiller'e seçimde oy verdin mi?

-Hayır! o konu başka. Oyumu HADEP'e verdim. Çünkü o da bir kadın ama hangi ezilen kadın için ne yaptı ki?

*Dertleştik gibi ama bir çok soruna da parmak bastın. Bu sohbetten sonra kadının kurtuluşu için ne düşünüyorsun ?

-Toplumsaldır tabi. Birkaç akıllı kadın çıkıyor onların da kafalarını eziyorlar. Okuyan kadınlar da oluyor ama onlar da çok rahat değiller. Mesela; sen de az çekmedin. Bir şeyler yapılıyor ama hep yarım kalıyor, engelleniyor. Bizde sorunlar çok. Ekonomi berbat. Eskiden doğu-batı farkı koymazdım ama şimdi koyuyorum.

*Evet görüyorum. Çünkü hatırladığım kadarıyla 1978'de sen TKP'nin kadın seksiyonu olan İKD'ye gidip geliyordun. Oysa o yıllarda başka kadın dernekleri de vardı.

-Doğru ama zaten aile nedeniyle orda da aktif olamadım. Yalnız dediğin doğru. Kürt kimliğini işleyen dernekler ilgimi çekmiyordu. Nedeni sanki kadınları Türkler daha az eziyor ve Kürtler orada da kadını ezer gibi geliyordu. Ama şimdi öyle düşünmüyorum. Şimdi de kadınlar için ufak tefek şeyler yapılıyor ama sürekli olmuyor. Şimdilik kadınların kurtuluşu uzak görünüyor.

*Peki kadınlar açısından gelişme var mı ?

-Evet ama çok ezilen, horlanan kadınlar o kadar çok ki, kadın kocasına danışmadan hiçbir şey yapmaz. Artık kadınlar da kocalarını kesiyor. Eskiden hep erkekler keserdi.

*Aman aman bu gelişmeler olmasın.... Başka ne söylersin?

-Yaşamda sevgi, dostluk çok güzel. Şimdi hiç kimsede bunu bulamıyorum. İnsanlar çok maddeci olmuş. İlişkiler ikiyüzlü. Onun için birçok insanı görmüyorum artık.

*Çok teşekkür ederim, bu güzel söyleşin için....

Erkeklerin Beyni Büyük mü?

A. SU

Yıkılması en zor ve sancılı olan şeyin gelenekler olduğunu söylemiştim. Geleneklerin çoğu gericiliğin temel taşıdır. Gerici geleneklerin hakim olduğu toplumlarda cinsel eşitliğin olması mümkün değildir.

Kürt toplumunda da gelenekler, göreneklerin, töreler, bir kıskaç gibi kadını sarmıştır. Bütün bu gelenekler ataerkiliğin karakterini taşır. Eh böyle olunca erkeğin üstünlüğü kabul görürken, kadın da hor görülür doğal olarak. Toplum kesinlikle erkeğe tanıdığı hakları kadına tanımaz.

Yanlız Kürt toplumunda mı böyledir ? Hayır bütün sınflı toplumlarda kadınlar gelenekler ve ahlak anlayışıyla toplum tarafından kuşatılmıştır, mahkum edilmişlerdir. Bazı toplumlarda kadın erkek eşit hakalara sahiptir denir ama bu kanunlar yanlızca kağıt üzerinde kalır. Pratikte hiç bir kanun cinsel eşitliği sağlayamaz.

Hele "namus" dedi mi .. Vay ona dil uzatanın haline ... Kürt toplumunda "namus" denince ilk akla gelen kadın oluyor... Bütün aile erkeleri, akrabaları, komşuları, köylüleri -yakınında, yöresinde ne kadar erkek varsa- hepsi kendisini kadının namusundan sorumlu görüyor... Oysa,- bana göre-namus da beyinlerdedir, namussuzluk da . Başka yerde değil! Sonra herkes kendinden sorumludur. Erkeğin namusu erkeğe aitse, kadının namusu niye kadına ait olmasın? Yoksa kadınlar beyinsiz mi? Beyinsiz değil tabi ama erkeklerin beyni kadınlardan daha büyükmüş de onun için daha akıllılarmış da buna benzer bir yığın sözler duyduk bu güne kadar bizim mollalardan. Hani o sosyalistim diyen ama öyle yaşamasını becerremeyenlerden.

Tabi ki kadın ve erkek cinsi arasında bazı biyolojik farklılıklar var. Kromozonların şekli, hormonların durumu, cinsel organların yapısı, doğurma durumu gibi. Ama beyin yapısı da cinsiyete göre değişmiyor. Ataerkil toplumlarda cinsler arasındaki fark, cinsler arasındaki biyolojik farkın ürünü kesinlikle değildir. Bu sadece ataerkil ideolojinin ürünüdür. Bilim beynin yapısının büyüklüğünün, küçüklüğünün, akıllılığının cinsiyet durumuyla hiç bir ilişkisinin bulunmadığını ispatlamıştır.

A. Babel der ki: "Dahilik gökten düşmez, dahilik için gelişme ve eğitim olanağı gerekir. Ama kadınlar bu olanaklardan yoksundurlar, kadınlar yüzyıllardan beri eziliyorlar ve ellerinde, düşünce yeteneklerini geliştirmek için eğitim olanak ve şartları alındı..Bitkiler için iyi bir toprak,ışık ve hava neyse, insanlar için de insanın düşünce ve vücut yapısı üzerinde etkilerde bulunacak sağlıklı sosyal ilişkilerdir. Sadece insanların yedikleri değil, aynı zamanda onun tüm yaşam şekli için de bulunduğu sosyal durumu insanın düşünce ve vücut gelişmesini engeller veya teşvik eder , onun hissetme, düşünce ve faaliyetlerini olumlu veya olumsuz yönde etkiler."

İnsanın içinde yaşadığı toplumsal çevrenin insan üzerindeki etkisi, allenin etkilerinden daha büyüktür.Eğer sosyal gelişme şartları her iki cins için eşit olursa, hiç biri için herhangi bir engel yoksa ve toplumun sosyal durumu sağlıklıysa, o zaman kadın da kendi bilgisini bizim bugün tahmin etmediğimizden daha yüksek bir düzeye çıkaracaktır.

Kadınlarla erkeklerin eşit hakka sahip olmasına karşı olanlar, kanıt olarak kadının erkekten daha küçük bir beyine sahip olduğunu ve her konuda erkeğin gerisinde kaldığını savunuyorlar ve böylece kadının her zaman geriliğini ispat ettiklerini sanıyorlar.

Erkek ve kadın değişik cinslere sahip iki insandır. Her cinsin doğal amacına ulaşma görevini yerine getirmesinden dolayı psikolojik ve fizyolojik durumlarda bir çok farklılıklara sahiptirler. Bunlar hiç kimsenin itiraz etmeyeceği/edemeyeceği gerçeklerdir. Ama tüm bu ayrımlar erkek ve kadının sosyal ve politik eşitliğinde herhangi bir farkı ispatlamıyor. Bilimsel olarak beynin hacmi üzerinde toplumsal gelişmeler etkide bulunur. Toplumsal gelişmelerle birlikte beynin hacmi gelişir. Bu nedenle ataerkil ideolojinin savunucularının iddia ettikleri temelden yanlıştır. Yani erkeklerin beyni kadınların beyninden büyük değildir. Beynin hacminin ve ağırlığının cinsiyet yapısıyla orantılı olmadığını bilimsel araştırmalar kanıtlamıştır.(Ayrıntılara girip konuyu dağıtmak istemiyorum.)

Şunu da unutmamak gerekir, kapitalist toplumlarda ayrı cinsten olan erkeklerin büyük bir kesimi -işçiler-azınlıktaki diğer erkek kesiminin -kapitalistin- egemenliği altındadır. Bunu beynin büyüklüğü veya küçüklüğü ile açıklamak mümkün mü?

Gelenek ve göreneklere en çok sahip çıkan da erkeklerdir, bazen de bizi ulusal değerlerimizin sadık koruyucusu ve taşıyıcıları diye sözde yücelten özde küçümseyen belirlemelerde de bulunurlar. Eh tabii ulusal değerler denince boyun eğmek mi , yoksa ulusal değerler kimin hesabına kimin çıkarlarına, kimin içindir diye sormak mı gerekir?

Berdel, başlık parası, dayak, kuma, namus uğruna öldürtme, toplumumuzda kadınların mı yoksa erkeklerin mi çıkarlarını korumaktır? Varsın teoride değil de pratikde törelerimiz, ulusal değerlerimiz diye sahip çıksın bıyıklı sosyalistlerimiz. Ben böyle ulusal değerler tanımıyorum. Tanımıyacağım

da.. Yanlızca bir cinsin çıkarlarını koruyan ulusal değer olamaz... Biz kendimizi, kendi onurumuzu, namusumuzu koruyabilecek güçteyiz.. Kadınlara nasıl bir kötülük olabilir gecelerden, sokaklardan? Neden korkutulur kadınlar erkekler tarafından. 'Aman sakın ha fazla geç kalma! Tehlikelidir gecenin geç saatleri denir.' Kendi hemcinslerinden kadınları korumak için değil mi? Yine de en büyük kötülük onlardan gelmez mi? Hiç sanmıyorum kadınları kadınlardan koruma gereği duyduklarını.. Tecavüz, taciz, sarkıntılık, öldürme nedense hepsi genelde erkekler tarafından oluyor....

Biliyoruz kolay olmayacak aynı şeyleri paylaşmamız, ama sabırlıyız. Bu kavga bitmiyecek taa ki geceleri sokakları eşit oranda paylaşana dek..

ÇİZGİLERDE KADIN

Yitik olarak görülen her değer, tarih binamızdan sökülmüş bir tuğladır.

Elmas Muhemed

Biz Kürtler, oldum olası tarihsel geçmişimizle pek barışık omadık. Bu durum, geleceğimizi belirleme açısından büyük zorluklarla karşılaşmamızın temel nedenlerinden biri olduğu gibi, günümüzdeki ilişkilerimizi sağlıklı bir temele oturtamamamızda da büyük bir rol üstleniyor. Bu eksikliği gidermede bir adım olması açısından Kürt halkının duygu dünyasının sözcülerinden birinin, Elmas Muhammed'in, yaşam tarihçesini sunuyoruz.

Avdel ELÎ

TC'nin kuruluşuyla birlikte Kürtler korkunç olaylara ve baskılara tabi tutuldu. Bunların başında Kürt dilinin katledilmesi geliyordu. Bu, sanatçı ve dengbejlerin seslerini halka duyurmalarının önünü de kesiyordu. Çok sayıda insanımızın güney Kürdistan'a kaçıp kendilerini kısıtlı imkanlar içerisinde ifade etme yoluna itiyordu. Çünkü güneyde dil daha rahat kullanılabiliyordu. Konuşma, okuma, tartışma ve kendini tanıtma imkanları kuzeye nazaran daha elverişliydi. Bu nedenle çok sayıda dengbej, şair ve sanatçı ülkenin güney parçasına kaçmayı yeğliyor ve göç ediyordu. Bunlardan; Muhamed Arîfê Cizîrî, Mîryemxan, Hesenê Cizîrî, Elmas Muhemed, Misrî Şerwan, Seîd Axayê Cizîrî ve diğerleri. Bunlar o güzel ve sade seslerini şarkı, folklor ve pek çok ulusal kültür hizmetlerini Bağdat Kürt radyosu aracılığıyla halka ulaştırabildiler.

Bu sanatçılardan biri de Elmas Muhemed'di -ki o Gulşînî, Qumrîk, Xeftan, Haydotmam, Xezal vs. şarkılarının (stranların) sahibiydi-. Ancak bu şarkıların beste, güfte ve okuyucusu Elmas Muhemed'in ismi her nedense biz Kürtlerin zihninde yer etmedi.

Bağdat Kürt radyosunun spikerlerinden öğretmen Kemal Rauf Muhemed sanatçı Elmas Muhemed hakkındaki bir anısını anlatırken şöyle demektedir. "1966 yılıydı. Dengê Huner (sanatçının sesi) programını sunuyordum. Elmas'ın sesi ve stranları (şarkıları) özellikle dikkatimi çekti. Onu nasıl bulabileceğimi düşünerek bir an ulaşamam diye çaresiz kalakalmıştım. Yine onu nerede bulabilir ve konuşabilirim sorularıyla meşgul olduğum bir anda değerli ve sevgili arkadaşım Hesenê Cizîrî bana Elmas'ın Elawî-Hille yöresinde yaşadığını bildirdi. Hesenê Cizîrî'den kendisiyle birlikte varıp Elmas'ı görmek istedim. Ancak Hesenê Cizîrî sağlık sorunları nedeniyle bu istemimi yerine getirmeye müsait değildi. Çaresiz yalnız yola koyuldum. İki gün Hesenê Cizîrî'nin beyanda bulunduğu yöreyi gezdim. Tabi sonuçta bunca yorulmam ve düşünmemin boşuna olmadığını yeniden yeniden anladım. Yöre insanlarının yardımıyla Elmas'ın evine varmaya çalıştım. Nihayetinde Elduriyîn Mahallesi 56/86 nolu Elawî Hille semti Bağdat adresli evin kapısına vardım. Kapıyı çaldım yaşlı, bembeyaz ve uzun saçlı, uzun boylu, küçücük gözlü, sapsarı benzli ve içten "buyur" deyişiyle kapıyı açan bayanın Elmas olduğunu anladım. İyice emin olmak için yine sordum. Elmas sen değil miydin ? Sakin bir sesle "Evet Elmas benim hayırdır?" Ben kendimi tanıştırdım. Elmas son derece memnun oldu. Mevsim kışı, evine iyice dikkat ettim. Elmas'ın yaşadığı ev oldukça eski idi.

"Oturuşumuzdan sonra kapı komşular etrafımıza doluştu. Elmas kendine güvenen içtenlikle sanatçı yaşamını herkes bilir benim nasıl bir sanatçı olduğumu. Ancak yüz defa yazık oldu geçmişime ki geçmişimi değerlendirme imkanını tam olarak bulamadım. Kaç yıldır burada yaşıyorum. Kimse ile ilişki de kuramadım, göremedim. Olanakların olduğu zaman etrafıma yine insanlar gelirdi. Ya şimdi? Şimdi yaşlı, yoksul, ve kimsesizim. Kimse de kapımı çalmıyor. Artık benden bir hayır kalmadı. Yaşamım da geçti gitti. Bu dünya çarx û felek e benziyor ya..Bizden geçti gitti.. sıra geleceklerde,ümitte !

Elmas Muhemed 1894 yılında Cizîra Botan'ın Hargol köyünde dünyaya gözlerini açar daha sonra Hacı Ebîd İsmail ile evlenir. İlk kez 1 Mart 1945 yılında Irak Kürt radyosunda sanatını icra etme imkanını yakalar. 1952 yılına kadar 331 beste, güfte, oluşturmuş, 73 konser vermiştir. Kendisi 1957 yılına kadar istediği tarzda olmasa da radyoda şarkılarını (stran) okuma imkanın zorlamış ve okumuş.

Ocak 1974 yılında değerli Kürt sanatçısı Elmas hanım yaşama gözlerini kapatır. Şu anda Bağdat mezarlığında meftundur. Gerisinde canlı olarak kızı Hesibe ve şarkılarını kısaca sanatını bırakmıştır. Ona da bizler sahip çıkmış mıyız?? Cevap !!!!!

Elmas Muhammed

Değerli Kürt sanatçısı Seîd Axayê Cizîrî ardından şöyle bir şarkı tüttürür Elmas'ın.....

"Ey Baxdayê Paytextê
Ew Hesîbe li Ser textê
Şuşa Çayê lı destê
Ez lê bidem nextê
Lê berxê .... Lê sebrê, lê, lê, lê, lê

Kemal Rauf Hoca diyor ki "ben kendim gördüm. Hasibe'nin çocukları askerdi ve ninesi Elmas'ı ziyarete geliyordu.

Ve Umer Celal Hewezî hocamız diyor ki "tanınmış stranbej Miryemxan, Elmas ile amca çocukları, yani dotmam idiler."

Çeviren: Ahmet Önal

www.arsivkurdi.com

Derheqe rastnuştena Kirdkî (Kirmanckî) de kombiyayîşê Stockholmî (2)

II - FÎIL

Kirdki de yew fîîl esto ke temam niyo, zek erebkî de vajiyêno "fîîlo naqis" o yanî "fîîlo nêmcet" o, tena demeyê nikayine (prsesent) de anciyêno. Nameyan, zemîran yan zî sifetan dim a yeno, menayêda newa dano yînî. Muqabilê nê fîîlî frenskî de "etre", îngilizkî de "to be" yo.

Ganî nuştox xwi vîrî nêko ke fîîlo corîn zemiran, sifetan û nameyan ra ciya nusiyêno. Tiya de ma çend nimûneyan nusenê:

ez a
ti yî
ti ya
o yo
a ya
ma yê
şima yê
ê yê
Ez Kurd a.
Ti Kurd î.
Ti Kurd a.
O/yû Kurd o.
A/ya Kurd a.
Ma Kurd ê.
Şima Kurd ê.
E/yê Kurd ê.
Ez gird a.
Ti pîl î.
Aw/ay defter o.
A qelem a.
Ma zaf ê.
Şima tamî yê.
E zanaye yê.
Menfîyê (negation) nê fîîlî
ez nîya, ez nêbîya, ez nêbîbîya
ti nîyî, ti nêbî, ti nêbîbî
ti nîya, ti nêbîya, ti nêbîbîya
o nîyo, o nêbî, o nêbîbî
a nîya, a nêbî, a nêbîbî
ma nîyê, ma nêbîyê, ma nêbîbîy
şima nîyê, şima nêbîyê, şima nêbîbîy
ê nîyê, ê nêbîyê, ê nêbîbîy

Ganî ma naye zî vajî ke him zemûrê şexsî him zî antişê (conjugaison) nê fîîlî ça ra ca ferq kenê. Ma vajî şîwey Dêrsimî de wina yê.

ez ûne/ez o/ez û/ez a
ti ya
o wo
a wa
ma yûnê
sima yê/şîma yê
ê/î yê
Ez Kurd ûne.
Ti Kurd a.
O Kurd o.
A Kurd a.
Ma Kurd îme.
Sîima/şîma /Kurd ê.
Ê/yê Kurd ê.
Ez gird ûne.
Ti pîl a.
O defter o.
A qelem a.
Ma zaf îme.
Sima/şima senik ê.
Ê zanaye yê.

Menfîyê (negation) nê fîîlî

ez nîyûne, ez nêbîyûne, ez nêbîvîyûne
ti nîya, ti nêbîya, ti nebîvîya
o nîyo, o nêbî, o nêbîvî
a niya, a nêbîye, a nêbîvî
ma nîme, ma nêbîme, ma nêbîvîme
sima/şima nîyê, sima/şima nêbîyê, sima/şima nêbîvî
ê/yê nîyê, ê/yê nêbîyê, ê/yê nêbîvîyê

Herçiqas ke no fîîlo corîn fîîlê "bîyene"/bîyayene" maneno zî no "bîyene"/"bîyayene" niyo, yewna fîîl o. Muqabilê fîîlê "bîyene"

/"bîyayene" frenskî de "devenir", îngilizkî de "to become" o û wina anciyêno:

bîyene/bîyayene/bîyayiş
ez bena/ez beno
ti benî
ti bena
o/yû beno
a/ya bena
ma benê
şima benê
ê/yê benê

Şîweya Dêrsimî de

ez benû/ez beno/ez bena/ez ben
ti bena
o beno
a bena
ma beme
sima/şima benê
ê/yê benê
Fîîlo piyabeste

Fîîlo piyabeste (verebe camposê, bileşik fiil) çend tewirî yo. Cêr ra ma meylê kombiyayîşî gore nuştena nê tewiran nusenê:

1-prefîsko yewheceyin+ fîîl

Gege yew prefîks (önek) û yew fîîl piya yewna fîîlê newî virazenê. Yanî prefîks+ fîîl=fîîlo piyabeste.

Çend prefîksê yewheceyinî: a-, ci-, de-, ra-, ro-, we-, pa-, pê-, po-, tê-, to-.

Fîîlê ke hîna zaf nê prefîksan dim a yenê û fîîlêdo newe virazenê nê fîîlî yê: ameyîne/ameyîş, dayene/dayîş, guretene/girewtiş, kerdene/kerdiş, kewtene/kewtiş, mendene/mendiş, fistene/vistiş.

Prefikso yewheceyin û fîîl, mesder (infinitif) piya nusiyênê.

Nimûne (hetê Dêrsimî de): rabîyayene, rakerdene, rasanayene, raverdene, wekerdene, wedardayene.

Nimûne (hetê Pîranî de): akerdiş, dekerdiş, dekewtiş, padayîş, pakerdiş, pêşanayîş, pokerdiş, radayîş, rodayîş, ronayîş, têşanayîş, tokerdiş, wekerdiş

Ne fîîlî cayan gore di tewirî anciyênê. Tanî cayan de fîîl ke ancîno, prefîks fîîlî ra ver yeno.

Nimûne: akerd, rakerd, dekerd, pakerd, wekerd, rona

Tanî cayan de zî fîîl ke ancîno, prefîks fîîlî ra pey yeno:

Nimûne: kerd a, kerd ra, kerd de, kerd pa, kerd we, na ro.

Zeke nimûneyanê corînan de zî aseno eke antena fîîlî deprefîks fîîlî dim a bêro, fîîl û prefîks -antene de- ciya nusiyênê. Labelê eke antene deprefîks fîîlî ra ver bêro, prefîks û fîîl piya nusiyênî.

2-prefîkso zafheceyin+fîîl

Eke prefîks (önek) zafheceyin, yanî yew hece ra zafêr bo, prefîkso zafheceyin û fîîl ciya nusiyênê. Yanî prefîkso zaf heceyin ze yew çeku, fîîl zî ze yew çeku nusiyênê. Bêguman nê her di kelîmey fîîlêdê newî virazenê.

Çend prefîksê zafheceyinî: bider-/bere-/bede-, cira-, tira-/dira-, pede-, pêra-, pêro-, pira-, piro-/pero-, tede-/tedi-, têra-, têro-, tiro-.

Nimûne (hetê Dêrsimî de): pêra bîyayene, pira guretene, piro dayene, piro ginayene, piro kerdene, têra çarnayene, têra kerdene, têro cinitenê

Nimûne (hetê Pîranî de): pêro dayîş, bere şanayiş/bede şanayîş, tira kerdiş/dira kerdiş, pede kerdiş, pêra nayîş, pira kerdiş, pirdo şanayîş, tede mendiş, tiro kerdiş

Nê fîîlî cayangore di tewirî anciyênê. Tanî cayan de fîîl ke ancîno, prefîks fîîlî ra ver yeno.

Nimûne: pêro da, dira kerd, têra kerd, tede mend

Tanî cayan de zî fîîl ke ancîno, prefîks fîîlî ra pey yeno:

Ninûne: da pêro, gina piro, na pêra

Her di tewiran de zî prefîks û fîîl ciya nusiyênê.

3)name/sifet+fîîl

Gege name û yew fîîl yan zî sifet û yew fîîl fîîlêdê newî (fîîlê piyabestî) virazenê. Nê tewir fîîlan de name û fîîl zî sifet û fîîl zî ciya nusiyênê.

name û fîîlî ra

aw dayene/aw dayîş, bare bîyayene, bawer kerdene, ca ardene, dawet kerdene, pars kerdene, pers kerdene

sifet û fîîlî ra

berz kerdene/berz kerdiş, derg bîyayene, gird (girs) kerdene, pak bîyayene, siya kerdoene, sûr kerdene, weş kerdene

4)fîîl+fîîl

amayîne kerdene, amayîne vatene, dayene guretene, dayene kiştene, dayene vatene, dayene wendene, dayene zanayene

Fîîlan de menfîyey (negation)

Kirdkî/kirmanckî de fîîlî ebe "nê-", "ni-" û "me-" menfi benê. Fîîl û "nê-", "ni-", "me-" piya nusiyênê. Nimûne:

nê-: nêweno, nêzano, nêva, nêkerdo, nêveşnê, nêwanena, nêşimeno, nêantbî, nêşûtbî,

nêdekerdbî/dênêkerdbî, nêrakerd/ranêkerd, nêrakewto/ranêkewto

nêda pêro/pêro nêda, pira nêguret, piro nêgina

we nêkerd, sûr nêkerd, bawer nêkerd, nêard ca, nêramit ser, nêda wendiş/wendiş nêda, venga ci nêda/veynda yê nêda

mi-: nişno/nişkeno/nêeşkeno, nizono

me-: meberî, meke, mevaje, mewane, menêke/menêke, meagêre/meger a, mêraşane/ramêşane, wa nêraşano, wa nêdeko/wa denêko, wa nêagêro/wa nêgêro a, meake, ciramevaje/tiramevaje, sûr meke, bawer meke, meşo war, venga ci mede/veynda yê mede, mede wendene, ramekewe/merakwi, wa nêrakewo/wa ranêkwo, mewene, wa nêwano

111 -Edatî (Prepozisyon û postpozisyonî)

Kirdkî/kirmanckî dedetî hîrê tewirî yê û çekuyanê bînan ra ciya nusîyênê. Cêr ra şima çend nimûneyan wanenê:

1-Prepozisyonî

be.../ve...
Ez şênabe Diyarbekir.
Xatir be to./Xatir ve to bo.
Êno ve dewe.
Ni îman ve pîrê xo ardo.
bi.../ebi.../ebe.../eve...
Bi peranê xo erînawo.
Ebi des camêrdanrayîrkewt.
Eve dest werd.
bê...
Bê to ma nêşinê.
Bê wendene menusênê.
pey...
Pey peran gurey xo viraşt.ver bi...
Mêrdek ver bi hêgay şi.

Not: Eke "bê-" çekuyê raver bêro û sifetê virazo, "bê-" û çekuyo ke dim a yeno piya nusiyênê. Na "bê-"ya ke sifetan virazena rolê prefîksî yînena. Nimune:

bêagil, bêbext, bêçare, bêhêş, bêhêvî, bêkar, bêkes, bênamûs, bêsol, bêşeref, bêveng.

2-Postpozîsyonî

...de/...di/...der/...dir

Lajek tenge de wo./Lajek tenge der o. /Lajek tengi dî wo./Lajek tengi dir o.

Çanteyê mi di qelemî çinî ye.

Dewe de çi esto çi çin o? / Dewi di çi esto çi çinê yo?

... ra/... a/... ya
Mi ra pey ame.
To ra girewt.
Ma ra va.
Ez semedê şima ra ameya.
Lajekî lewi keyneki ra day./Lajekî lew keynek a day.
Ez semedê şima ra ameya. /Ez semedê şima ya ameya.
... re
Si Kanî bizêkwi ko ro berdê deşte ro neberde.
... ya
Mêrdek di xizmekaran zî kênay xwî ya şaweno.

3-Prepozisyonî û postpozisyonî piya

a ... ra

Lajek çinayanê xo dano a xo ra.

Beynatey ... di/beyntarê ... di

Beynatey min û to di çî çinê bi./Beyntarê min û to di çîyekî çinê bi.

bi ... a/bi ... ya

Mêrdek bi yew cenî ya amewo.

bi ... bê/ebi ... bê

Keyneki bi fek bê xwi vato. Keyneki ebi fek bê xwi vato.

ede ... de/di ... de

"Xidê Momid, ede raya trêna Erzingan de tasaron bî."

"Tayê cênî, cûwamêrd, domon, eskeronê şuwarû day arê, ede Korta Hêmz de bêrd."

"Hen eve o qêyde ede dustê bononê Çê Ferê Bilej de bî vînd şî."

"Çiqas bon, ede o Estemol de, cawonê bînû de, hemêgê ma ra amê virastene nîno hesavkerdene."

"Naye ser o ez nîştûne ro taxsî, tekit û şûne Heyder Paşa (Haydar Pasa), mi ede trêne de pêguret." (Mûnzûr Çem, Hotay Serra Usifê Qurzkizî, r. 83, 96, 104, 205, 209)

pey ... ra
Mêrdek pey berî ra vejiya
ve ... ra/bi ... ra
Ez ve to ra pîya some.

IV-HÛMARÎ

Kirdkî/kirmanckî de vatişê tanî hûmaran de ca ra ca ferq esto. No kombiyayîş de ma hîna zaf vîst hûmaranê verînan ser o vindertê.

Hûmaranê "yew" ra heta "des"î (1-10) ser o meylê kombiyayîşî: yew, di, hîrê, çar, panc şeş, hewt, heşt, new, des.

Formê bînî: yo/jew/jû/zû, didi, hîrê, çeher/çihar/çor, panj/ponc/ponz, ses, hawt/hot, heyşt, no, des.

Hûmaranê "yewendes"/"des û jû" ra heta vîstî (1-20) ser o di meylî bîy. Meylê nêmeyê amadebûyayînxan (kesanê haziran) û nêmeyê bînî eyna bi.

Meylo yewin: yewendes, diwês/duyes, hîrês, çarês, pancês, şiyês, hewtês, heştês, newês, vîst.Meylê diyinî gore, merdim şîno ebi nê her di formanê cêrînan binuso;

a) yewendes, diwês/duyes, hîrês, çarês, pancês, şiyês, hewtês, heştês, newês, vîst.

b) des û jû/des û jew, des û didi, des û hîrê, des û çar, des û panc, des û şeş, des û hewt, des û heşt, des û new, vîst.

Kovara jinên Kurd ya ku ji du heyva carekê li Stembolê derdikeve. Hete niha sê hejmarên wê belav bûn û derbarê Roza jî wek gelek kovar û rojnameyên din ên Kurdan bi navê xwe Kurd e. Roza, bi wateya xwe ya ferhengî peyveke hevedudaniye ku ji peyvên "ro" ango roj û "za" pêk tên. Lê, wek xwedî û berpirsa nivîsan Fatma Kayhan di take nivîsa xwe ya bi Kurdî di jimara yekê de dide diyar kirin Roza, navê keçek Kurdî Bitlîsî ye û ji bo wê wan jî ev nav li kovara xwe kiriye. Îja dibe hinekî din jî bêjin, me ev nav ji ber navê şoreşgera bi nav û deng Roza Luxeburg girtiye.

Roza û ziman wê

Azad ŞATEHÎ

Lê, ya girîng ew e ku berpirsên kovarê dibêjin navê kovara me navekî Kurdî ye û em bi navê Kurdayetiyê derdikevin. Rojekê ez û du hevalên ku ji zû ve em hev nasdikin li ser maseyekê rûniştibûn û dipeyivn. Peyv hat ser kovara Roza, lewra hevala me ya jin di Roza de dixebitî. Wê ji min pirsî, got; "Tu kovara me çawa dibênî?" Min jî, ji ber dostanî û hevaltiya me ya nêzîk nêvî bi henek nêvî bi rast got; "Welle tenê, min nivîsên we yên bi Kurdî û çendekî balkêş xwendine." Wê bi lez li min vegerand; "Çawa, te hemû nivîs nexwendine?" Min wiha bersiv da; "Ez ji xeynî nivîsên Kurdî nivîsên din naxwînim, min we protesto kiriye." Hevalên min, reaksiyonek mezin nîşan dan, rastî ez jî şeqizîm di ciyê xwe de, min nema zanibû dê çi bibêjim. Hevalê me yê sisiyan got; "Felat pir dibin", hevala din got "Kîlşk ji çiyê xeyidiye hayê çiyê jê tuneye..." Min xwest, ez bersiva êrîşên wan bidim lê wan ez godarînekirim, her dehyeka xwe gotin. Îja min xwest rexneyên xwe nivîskî bênim ziman û bidim Roza, lê keysa min lê nehat. Ji ber ku rexneyên min ne tenê li Roza, her wiha jî li Roj, Ronahî, Demokrasî û weşanên Kurdan yên wekî din in, di Roj ê de jî belav bibe tu mahzûra wê tuneye.

Pirsa Felat, ev heval wek xwendevan jî wê wî nasbikin her gav bi Kurdî di kovar û rojnameyan de dinivîse, bi Kurdî pirtûk nivîsîne û di her civat û civînê de jî, dîsan dixwaze bi Kurdî xeber bide. Bi raya min ev ne kêmasiyeke, berevajiya wê divê her Kurdekî welatparêz xwedî helwestek wiha be. Îja ku wî hevalî bi vê mebestê ji min re wiha gotibe, ez ê pê serfiraz û bextewer bibim. Lê ku ji bo bîr û boçûnên siyasî be, dîsan heval min jî û Felat jî baş nasdike û divê zanibe li gel hin bîr û rayên hevpişk di gelek waran de jî em ji hev cihê difikirin. Ez û wî hevalî jî, em di gelek waran de wek hev difikirin û gelek warên ku em ji hev cihê difikirin jî hene. Lê ez ne ew heval im jî. Sêv, hirmî, bîhok û hwd. hemû mêwe ne, lê yek miz, yek şêrîn, yek tirş, yek nerm û yek jî hişk e. Divê meriv, tiştan tevlîhev meke.

Pirsa kîloşk û çiyê jî, rastî ez xebata van hevalên vê kovarê derdixin piçûk nabînim û her ku bûye peyv min ew pîroz kirine û li gor karebûn û zanebûna xwe jî, min alîkariya wan hevalan kiriye. Her kesê ku bixwaze bi qeyse serê derziyê be jî alikariya doza Kurdayetiyê bike, bîr û baweriyên wan ên siyasî çi dibin bera bibin ez amade me tiştê ji destê min bê ji wan re bikim. Partîzanî tişteke û Kurdayetî tiştekî din e. Qewara partîzaniyê teng e, lê ya Kurdayetiyê fireh e. Pirsa Kurdî, pirseke netewî ye fireh e. Netewek ji gelek çîn û tiwêjan pêk tê. Lê xebata partîzanî rastî çîn an tiwêjeke netewî tê, ango beşek netewî tê. Îja netewa Kurdî çiya ye, zimanê Kurdî zimanê netewa Kurdî ye, ew çiya ye. Xebata kovara Roza jî rastî beşekî vê xebatê tê, ango Roza kîloşk e. Dema ji zimanê netewa xwe, ji xebata netewî dûr bikeve, bixeyide ew ê wenda bike, zerarê bibîne.

Divê em ji bîra nekin, Kurdistan netenê bakûre û netewa Kurdî jî tenê li vir najî. Mixabin netewa me jî wek welatê me perçe perçeye, lê divê berî her kesî em vê perçebûnê ji mêjiyê xwe bavêjin, herêmî nefikirin, xwedî perspektîfek Kurdistanî bin. Ger hevalên ku di qada çapemeniyê de kar dikin dixwazin kovar û rojnameyên wan ji alî hemû Kurdan ve bên xwendin, bîr û boçûnên wan ên siyasî ji alî her Kurdekî ve bên nasîn di vê bi zimanê xwe binivîsin.

Îja ku Roza jî bixwaze ji alî jinek Efrînî an Hewlêrî an jî Mehabadî ve bê xwendin, divê bi Kurdî weşanê bike. Ger bixwaze pirsa jinên Kurd bêne ziman û munaqeşe bike jî, dîsan di vê bi Kurdî weşanê bike.

Kırmancki ser çû te qesey

GULESEN

Gegane hohore perskon; (Waîre dewlet bîayîne,mesela Kırmanc sero rakerdayîna sîyasî hetede vindero) Nezon sere na Dînade çân milet esteke be zone ho nenusne be zone ho ne wendenede ? Cuave na persa ho onca buxo don:Dina sero jü milet çînoke ze Milete Kırmanc zone hoser gose hîra bo,qîmet zone ho medo.

Raşt, make qîmet zone ho neda,ne sevekna kam qîmet dano zone ma.Hazetê sârôke Zone Kirmanc beno vînd beno khonî. Heya ,koledaru be

kolonyalîstore zovna kes newazenoke zon vîndbe hama,onca vîndbîayîna zone ma er zere miletone bîno ze ma ne dezeno ne veseno.

Nî qeseîke nusnon,gereke ma perune vîra mesere,bumusnîme domanone ho:Milethî,homethî na Dîna sero lete zede eve zone ho nasbene.eve zone ho koka ho ser rewüne.Zonke bî vînd name mileto name hometo dîna ser nemaneno.Milethî Dîna sero eve zone ho wes manene.

Ala reykî zone hode naderîme , çi haldero.Zone ma gira gira mireno,çike qesey nebeno,nenusnîno.Dorme hode nâdon jenerasyone peyen zone ma qe nezanene yakî zaf kem zanene.Gegane jenerasyone peyenre,ma u pîe nînore pêrskon; birayem,mawami,pîyeme çira zone ma nezanene çira zone ma ne musnene domanone ho ?Cuave ho deqeyde nane pa,perupa jû fekra qeseykene;ma sebkerîme her çî(Tv.,radîo,rojnamey,perlod) eve Tirkî eno zon,makî nino dame wendene nino gostame destpae ma giredaîye.Ma u pîe nînokî vane; ma wazemeke domanema zone ho hovera mekere,qeseykere hama tawa destpera nena.

Domankî(jenerasyone peyen),mau pîe hokî hetera heklîye.Çira ? Çike teknolojî hên raver şîoke miletke bine bandura kamdewu gereke eve zone yîno(zone kolonyalîsto) binusnero,wendenedero kare ho eve zone yîno aredero.

Hasa simara nî heterakî zaf zuro pîl kene.Çay ? Çike jü mordemkî vast zone ho hoveramekero,domanone ho musnero, çik bone bibo na vatena ho ano ser ano hurendîye.Qiskekçî bibo çîye destpere yena.

Handeke ma nae bâme hover,bi ginîme hore beso.

Naeke qîmet zone ma nedane,ne seveknene yînore çute qeseî mi este:

-Simaeke zone ma ne musnene domanone ho,

-Simaeke zone ho qeseynekene,hoverakene,

-Simaeke vane ma enternasyonalîstîme (mira gore here saltî) kamcîzon beno bibo mare gore thawa nebeno.

Sima eve rişaîne,eve aro giran ,na Dîna sera sone.Sima roze ginene hore hama o sirekî zaf herey manene.

Hen awsenoke kare îlîmdarone zona Kirmanc be kare welatperverune Kirmanc xele girano.Yî gereke"eve zona ho nusnayîso wendîs" werte hometa Kirmancde ağmekere birewne.Nîra zovna karode girano bîn vile yînode esto;yî gereke zone ma bide heskerdîna xortone Kirmanc,eve zone ho nusnayîso wendîs akile nî xorto kere.

Zanon na mesela meselade girana hama na guna vile mawa,ma gereke astune pî xalukune ho medaznîme.

Çend gotin li ser hunera şanoyê (3)

Lokman POLAT

Nivîskariya Şanoyî

Leyistikên şanoyî nivîsandin gelek zehmet e. Di leyistikê de gelek tîp, şexsiyet hene. Nivîskar afiranker e. Jiyandina yeko yek tîpan, şexsan tiştekî zor û zehmet e. Nivîskar divê xwe bixe ruhîyeta wan tîpan ku bikaribe wan bide jiyandin.

Nivîskarê şanoyî divê di vê hêlê de jîr be, pîspor be. Gelek nivîskarên şanoyî hene ku, bi qasî nivîskariya xwe di hêla birêvebirin, îdarekirin û leyistikvaniyê de jî jîr in.

Ji alî teorîk ve tu kes bi qasî nivîskarê Şanoyî azad nîne. Ew, ku bixwaze temamê dinyayê -cîhanê- dikare tali ser sahneyê-dîkê- bike. Nivîskarê şanoyî dikarê pir baş hest û psîkolojiya mirovan fêm bike, tirs û bêrîyên mirovan di sahneyê de bide nîşandan. Berhemên şanoyî yên ku bi westatiyekî hunermendî hatine afirandin nemir in. Leyistikên şanoyî yên Shakespeare hêj jî di dema me de jîndariya xwe didomînin.

Dîmenek ji şanoya Jan Darc.

Hamlet

Niha ez dixwazim çend gotin jî li ser Hamlet bibêjim. Di nav leyistikên Shakespeare de yê herî balkêş Hamlet e. Di dîroka şanoyî de cihê Hamlet gelek qedirbilind e. Qarektera leyistika Hamlet, nakokiyên navxweyî, di dan û stendinê de hesaba hevdîtin a hundirî, dînamîzma hundirî di her demî de jîndar e.

Hamlet trajediyekî melodram e. Li gor qaîdeya -usula- melodramê jî, ji bo ku yên xirab cezayên xwe bibînin, di dawiya leyistikê de xwîn leşan dibe û ev têt pêkanîn. Helbet Hamlet jî dimire. Ew jî lehengek qurban e.

Erê, Hamlet dimire, lê mirina wî ji bo rewşa civakî encamên baş pêk tîne. Di şûna xwe de ji bo Melîkiya Danîmarkê wî Fortînbras pêşniyar kiriye. Fortînbras mirovek selahiyatdar e, baş dikare welêt îdare bike. Hatina Fortînbras a li ser hukûm ji bo Danîmarkayê xelasbûniye. Lewra Hamlet, berê Danîmarkayê wek zîndanek didîtin.

Edebiyatnasê Rusî yê bi navûdeng Belînskî, Hamlet weha dinirxîne:

—«Hamlet zeîfbûna ruhîyetê îfade dike. Lê ev zeîfbûnî xwediyê maneyekî xwe ye. Ev zeîfbûnî ji ruhîyeta zaroktî û nezanîyê derbasbûyîna zanîstî û mêrxasîyê ye. Di ruhîyetek tebîî ya jiyanê de nakokî tune. Nakokî ji vê ruhîyeta tebîî xelasbûnîyê derdikeve. Heger weha nebana dê mirov-însan- mexlûqek, xuluqandinek hêjar-bûna. Mirov di jiyana xwe ya rûhîyetê de çiqas xwe mezintirîn, bilindtirîn bike, nakokî û teqandin ewqas bi dijwarî û tundî dibe. Zeîfbûyîna Hamlet divê mirov weha fêm bike.»

Di şanoya leyistika Hamlet, de pêvajoya dîyalektîka dînamîkên hundirî heye.

Hamlet, hêj bi zimanê Kurdî nehatiye wergerandin. Wergervanên Kurd divê Hamlet wergerînin Kurdî û biweşînin.

XAÇEPIRS

Çeperastî :

1- Roja cejna karkera û avabûna PYSK 2- Şamî 3-a) Pîtên (herf)bê deng yên kebeşê b) Serbestî 4- Nivîskar û dîroknasekî Kurd 5-Bi Tirkî frehayi b) bêdengên nam 6-Navê împaratorîya Kurdî b)Navê partîleke ku ji yekîtîya penc partî u rexistinan pêk hat. 7-Ku dipeyîya serî re bê dibe bangî bangewaz, b) Sembola Sodyumê. 8-Nêrîn, bîr b) Li herêma Bîngolê ji xwîha mêr re tê gotin. 9-Dewletek Rojhilata Nawerast b)Ji zembîlê bicuktîre (berênjî) 10-Şoreşgerê ku di sala 'de şêhît ket.

Serejêr :

1-Rojeyeke heftê. b).....ê bindestîyê, 2-Defa bicuk, b) "B" bê serî dibe terîmeke mîmarîyê. 3-Birc, qesr, b) xuya. 4-Li herêma Behdînan ji yekêre tê gotin, b)Bi Tirkî tê wateya cuda, cîhe (berevazî), c-sembolê Nîkelê. 5-Rojnameyek mehanê ku hîvde salê belav dîbe. 6-Bi zaravayê Dimilî rabe, b) Lor. 7-Ji alî M. Kemal ve hat xapandin (Berevazî). 8- Tiştê şewatê, b) Navekî mêran (Berevazî). 9-Cejn, b) "Î" têkeve navberê dibe piteke Erebî, b) Bi Soranî cîyê ku digre. 10- Xwarina heywanan, b) Nivîskarê pirtuka ku bi navê Botan-Behdînan-Soran di nav weşanên Nûjenê de derket.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2					■		■		■	■
3				■						■
4										
5			■			■		■	■	■
6						■				
7	■	■				■		■		
8				■					■	
9					■					
10										■

Çeperastî :

1- aX / Doz 2- Nîştiman 3- Xiyamet 4- îR / meraM 5- Kum / radroZ 6- Heke / Eve 7- Xemrevîn 8- Al / Eşa 9- nÊ / Lehçe 10- edO / Gav Êm

Çeperastî :

1- Entikexane 2- rugelêD 3- Eşq / Mem 4- Tim / reK 5- Xiyar / eŞ 6- Amara / Vala 7- Amed / Ev 8- dnemrenuH 9- Ov / Çê 10- Zû / İzekreM

Araştırmacı Selahattin Bulut, Hafız Akdemir'in anısına yeni bir kitap hazırladı

Özlemin Gül Sureti

Ezgi FIRAT

"Tarihini tam olarak hatırlamıyorum. Sanırım 93'tü. Güler yüzlü bir adam elinde sımsıkı tuttuğu dosyasıyla yayınevinin kapısından girdi içeri. 'Ben: Selahattin Bulut.' Sonra elindeki dosyayı özenle koydu masaya. 'Hafız Akdemir'in yazılarını ve mektuplarını toplayıp kitaplaştırdım' dedi".

Tarihini tam olarak hatırlamıyorum. Sanırım 93'tü. Güler yüzlü bir adam elinde sımsıkı tuttuğu dosyasıyla yayınevinin kapısından girdi içeri. "Ben: "Selahattin Bulut". Sonra elindeki dosyayı özenle koydu masaya. "Hafız Akdemir'in yazılarını ve mektuplarını toplayıp kitaplaştırdım" dedi. Kitabı basma kararı aldık ve adını da "Gülüşün Özgürlüğümdür" koyduk. Bulut, "yalnız... kitabın 8 Haziran da, Hafız'ın öldürüldüğü gün de (Hafız Akdemir; 8 Haziran 1993'te Diyarbakır'da öldürülmüştü) çıkmasını istiyorum," dedi. Kitabı 8 Haziran 94'te, "Hafız Akdemir doğdu" espirisiyle basına tanıttık. Telifini de Hafız'ın annesi Şefika Ana'ya verdik. Kitap çıktıktan 4 gün sonra toplatılmıştı.

Selahattin Bulut, Hafız Akdemir'in birtakım yazı ve mektuplarına ulaşamadığını, bulduğunda da ikinci kitabı hazırlayacağını söylemişti. Bulut, aradığı dökümanları bulmuş ve ikinci kitabı hazırlamış. Kitap geçtiğimiz günlerde "Özlemin Gül Sureti" ismiyle Nûjen Yayınlarından çıktı. Bu kitapta da diğer kitapta olduğu gibi; çalışma arkadaşlarının Hafız'ın ölümünden sonra yazdığı yazılar, ailesinin ve dostlarının kendisine, kendisinin onlara yazdığı mektuplar ve Akdemir'in Yeni Ülke Gazetesi'nde çalıştığı zaman yaptığı haberler yeralıyor. Selahattin Bulut, bu kitabın telif hakkını da, diğerinde olduğu gibi, Mardin'de katledilen gazeteci Hatip Kapçak'ın ailesine bağışlamış.

Selahattin Bulut'a, "Gülüşün Özgürlüğümdür" ve "Özlemin Gül Sureti" isimli kitapları hazırlarken hangi duygu ve düşüncelerle hareket ettiğini, Hafız Akdemir'in anısını yaşatma çabasının altyapısını siyasal kişiliğinin mi yoksa arkadaşlığın vermiş olduğu bir vefa borcunun mu oluşturduğunu sorduğumuzda şu cevabı veriyordu:

Selahattin Bulut: Benim Hafız'la sıcak ilişkim cezaevinde başladı. Ben Hafız'dan önce yakalanmıştım. O dönem Diyarbakır Cezaevinde dışarıyla pek bağlantımız olmadığı için Hafız'ı halen kendi siyasi yapımda biliyordum. Ancak Hafız yakalandıktan sonra öğrendik ki, hareketimiz ikiye bölünmüş ve Hafız ayrılan tarafta kalmış. Bu ayrılığı yaşamamıza rağmen Hafız'la herhangi bir soğukluk yaşamadık. Sorunuza gelince; hem siyasal kişiliğinden dolayı -bir anlamda yoldaşlık ilişkiside diyebiliriz- hem de arkadaşlığın vermiş olduğu bir vefa borcunu ödemek için...

● **Kürt araştırmacı Rohat, Saidi Nursi'yi anlatan kitabına "Unutulmuşluğun Bir Öyküsü" diyor. Siz de bir anlamda unutulmuşluğun öykülerini yazıyorsunuz..**

O Kürtler eski çağ tarihleri bir yana, yakın dönem tarihlerini ve bu dönemin tarihsel akışına müdahale edebilecek düzeyde olan insanlarını bile bilmiyorlar, hatırlamıyorlar. Ben gücüm oranında bu insanların gelecek kuşaklara taşınması için çaba harcayanlardan biriyim. Gerçekten de insanlarımız bir unutulmuşluğa terkedilmiş. Onları hatırlama ve hakkettikleri saygıyı göstermeliyiz. Ben karınca kararınca bu alanda çalışmalarıma devam edeceğim. Zaten Hafız da bu insanlardan sadece biriydi.

● **"Vefa borcu" dediniz. Biraz açabilir misiniz?**

O Hafız'ın, tıpkı uzun süre susuz kalıp su bulduktan sonra o suyu kana kana içmesi gibi kitap okuma tutkusu vardı. Kahvaltıda bile, bir eliyle ekmek koparırken diğer elinde tuttuğu kitabı okumayı sürdürürdü. "Söz uçar yazı kalır" fikriyle hareket eden biriydi. Bu nedenle de hep bir kitabı olsun istiyordu.

Fakat bu fırsat verilmedi kendisine. Yazdığı mektuplar ve cezaevinde çıkardığı dergiler bende olduğu için kitabı hazırlama işi otomatikman bana düştü. Ayrıca bu çalışmalar bir anlamda devletin aydınlarımıza karşı yürüttüğü yok etme politikasına karşı bir duruşu da temsil ediyor. Bu yoketme çabaları karşısında biz de varetme çabası içerisinde olmak zorundayız. Devlet, okuyan-yazan Kürtlerden rahatsız oluyor ve organize hareketler tertipleyip bu değerli insanların kalemlerini susturuyor. Hafız bu insanlarımızdan sadece biri. Ben de kendimce bu değerli insanın kaleminin sesini yaşatmayı düşünüyorum.

● **Kitapları hazırlarken ne tür zorluklarla karşılaştınız?**

O Hafız vurulduktan sonra işsiz olmama rağmen kitap için dökümanlar aramaya devam ettim. İnanın çok büyük zorluklarla karşılaştım. Bu iki kitap için tam dört yılımı verdim. Bombalanan bir gazetenin (Özgür Ülke'nin) yıkık duvarları arasında alev almış bir arşivin içerisinden Hafız'ın yazılarını çıkardım. Bir anlamda bu iki kitap toprağın altından çıkarılmıştır diyebilirim. Çünkü devlet güçleri tarafından bulunup imha edilme korkusuyla toprağın altına gömülmüştü mektuplar...

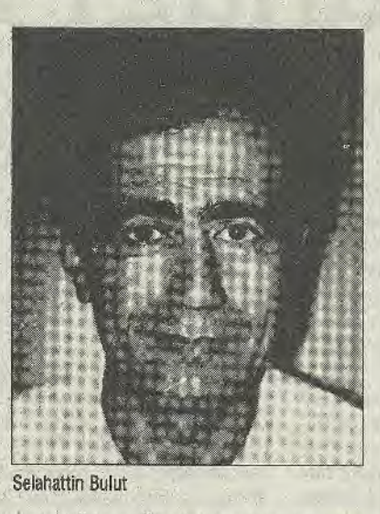
Selahattin Bulut

Ben onlara ulaştığımda çoğu nemden çürümek üzereydi. Biraz daha geçikseydim tahminime göre hepsi yokolup gidecekti.

● **Bu alanda yeni çalışmalarınız var mı?**

O Evet var. Şu anda tanınmış Kürt şahsiyetlerinden biri olan Edip Karahan'ı konu alan bir kitap üzerinde çalışıyorum. Bu kitabı yine yukarıda değindiğim düşüncelerimden dolayı hazırlıyorum. Edip Karahan yıllarca devletin korkulu rüyası olmuş çok değerli bir yurtsever insanımızdır, ama ne yazık ki bu gün gençlerimiz Edip Karahan'ın ismini bile bilmiyorlar. Yakın bir dönemde bu çalışmayı da bitirmeyi düşünüyorum.

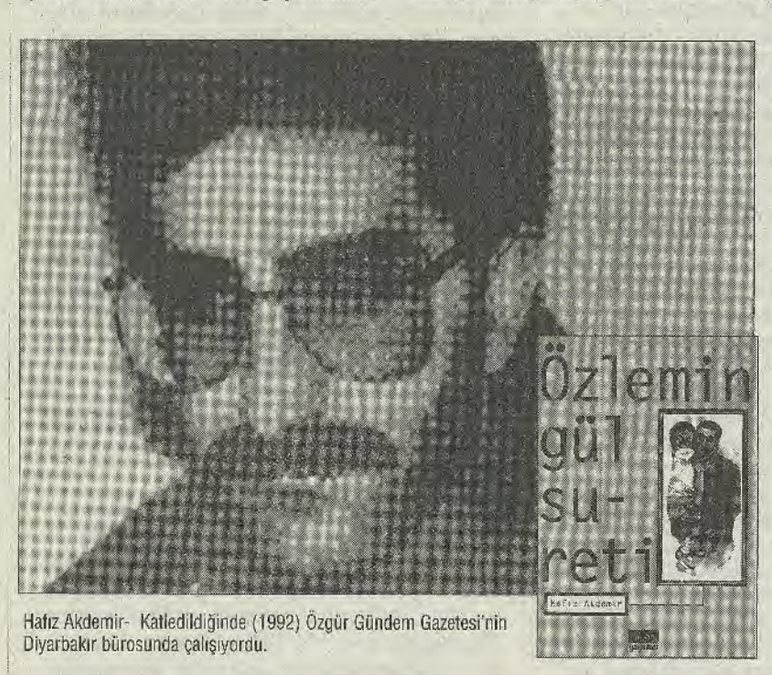

Hafız Akdemir- Katledildiğinde (1992) Özgür Gündem Gazetesi'nin Diyarbakır bürosunda çalışıyordu.

Sayıklamalar

Lotos-1

Öztürk UĞRAŞ

Dil şairle doğar ama şairle ölmez. Dil mi kötüdür, şair mi? Onu da şiir bilir. Kurtizan zamanlarda gece saatsizliktir. İçi durmadan çürüyen birşeyler, leş bulmuş karga gibi dolanır şairin başında. Şair bu saatsizlikte duygu ve düşüncelerine komuta eden tüm rütbeleri öldürmelidir. Bunu yapamayan şairin dili, yoldan gelmiş yorgunun önüne konan ekmek gibi, ihanetini önüne koyacaktır şairin.

Şairi bir sınırda tutmanın imkanı yoktur. Şair her yerlidir. Bütün çıldırmalarda bulunur. Bu yüzden eli ayağı yenilgi doludur. Herkes için huzur arar, ama it gibi huzursuzdur.

Şair suyu gülle yıkar, ağzında yanan karanfilden ateş yüklü sözcükler seçer, iyi huylu hüzünlerini de katıp şiirini yazar. Bu şiir; bileklerinde iki kanun taşıyan insanların şiiridir. Bu insanlar, büyük sancıların yaşandığı edepsiz tanrıların ve hâkî renklerin hüküm sürdüğü Diyarbekir'dir.. İşte şair oradadır. Ve o cehennemde Lotos Çiçeği Kürtler yaşar. Diyarbekir cehenneminde şaire, Allah'ın ilk eşinin adını sorsanız; bilir. Şair gökyüzünün mavisini, çelik kanatlı seslerle kimin yırttığını ve seslerin yerdeki yurtsuz çocukların cesetlerinin içinde sadece korkunun huzur bulduğu, evlerin çeperlerine saplandığını bilir. Onun için beyaz bir bulut vardır cebinde. Etleri yanmış çınarların geride kalmış yapraklarıyla örter kurumuş kanlarının üstünü; şairin yeri Dersim'dir.

Dersim susuzdur, sessizdir, böğrüne hançer saplıdır.. üzgündür. Dersim üzülünce gözlerinin altı Suriye. Gülünce; Adıyaman'da yaşlanan Otuzsekiz'dir. Ağlayınca; yerleşik kıyımlar gelmiştir çocuklara.

Şairin elleri ölümün gölgesini kovmaktan yaralanır. Her yaranın ağzında bin akrep zehiri Zap hışımıyla dolar. Şair bu kurtizan zamanlarda, gözü kara kör bıçaklar biler kendine. Şiir acıyı giyinip ortaya çıkar. Bu şiir hâkî renkli tanrıların gözlerinde bozguncudur. Şair alnında taşıdığı bu beyazı, barbarların grileştiremeyeceğini bilmelidir. Ve şair, sevgili adında özgürlüğü alıp koynuna, Hakkari'li bir Kürt kızın fistanına bulaşan kanını silmek için en uzun varılamayana, yolculuk dahi olsa Hakkari'li olmaya gitmelidir. Hayat şaire, kancıkça davransa da, yüreğini yetim bıraksa da, şaire yüklenen bunca karanlıktan bir çocuğun gülüşüne dokunduğu zaman kurtulacağını bilmelidir. Şairin sığınacağı coğrafyası olmayacağı gibi, sığınabileceği herhangi bir kuralı da yoktur. Tek kuralı; kilitlenen özgürlüğü, kilitleyenlere karşı vereceği savaşımın kuralıdır. Bu yüzden, peygamberler bile çekinmiştir şairden. Ve, "şiir cumhuruyeti"nde diz çöker peygamberler şairlerin önünde...

Şair, aşklarına ve acılarına ne kadar sadıksa, zulmün o tükenmez zehirindeki ölümleri gören gözlerini, yaralarına fitil tıkan ellerini, bir bulutta yer arayan nefesini, halkının ayağının altına topyökün dökerse, halklara saygılı, dünyalıdır... İşte bu şair yazabilir Lotos Çiçek'lerinin şiirini. Ve bu şairi, tüfeğinin ucunda karanfil taşıyan bir dağlı kızın bakışları sakatlar ancak.

Ulusal kuruma sosyalist bakış

Nesimi ADAY

"Kürtçeyi diyalektleriyle, folklörü tüm değişik formlarıyla, edebiyatı, sanatı değişik tarzlarıyla ele almak ve bu çalışmalara açık olmak gerekir. Bir de, araştırma ve incelemelerin ötesinde, günlük yaşama olumlu katkılar sunmalıyız".

İstanbul'da Kürt Kültür Merkezleri'nin kuruluş amaçları, üstlendikleri misyon, sürdürdükleri kültürel faaliyetler vb. konular üzerine yapığımız röportajlardan sonuncusunu yayınlıyoruz. Bu hafta Med-Kom'dan Metin Özbay sorularımızı yanıtladı.

● **Kültür Merkeziniz ne zaman hangi ihtiyaçların gereksinimiyle kuruldu?**

O Med-Kom'un bir yıllık geçmişi var. Ancak kuruluş fikri çok önceden aklımızda şekillenmişti. 19 Ağustos 1995 tarihinde kurumumuzu resmen kurduk.

Med-Kom, Kürt insanına uygun bir mekanda, kendi kültürel ve folklorik değerleriyle tanışma, kendisini bu alanlarda geliştirme fırsatı sunabilme ihtiyacıyla kuruldu. Ayrıca, güncel veya geleceğe ilişkin sorunlar üzerinde ortak politikalar üretebilme ortamı yaratmaya yönelik insanları biraraya getirme gibi bir işleve sahip olmayı amaçlamaktayız.

● **Kültür Merkeziniz de, ağırlıklı olarak hangi dil ve diller kullanılıyor?**

O Merkezimiz de ağırlıklı olarak Kürtçe (çalışanlar ve bize gelen Kürt misafirler arasında...) konuşulmakla beraber, Türkçe de yaygın olarak kullanılıyor. Bizim dileğimiz bir Kürt kurumu olan Merkezimiz bünyesinde, Kürtçe konuşmayı belirgin bir seviyeye getirmektir. Ancak, insanlar kolayına geldiği için (yılların şartlanmışlığıyla) Türkçe konuşmayı sürdürüyorlar.

● **Med-Kom'un ulusal ve kültürel perspektifini anlatabilir misiniz?**

O Bir kültür kurumu olma iddiasıyla kuruldu. Kürt kültürüne, sanatına, edebiyatına, diline ve müziğine hizmet etme amacına sahip. Bu anlamda ulusal bir kültür politikası güdüyor. Ancak, tüm geri ve yoz değerleri de reddetmekteyiz. Diğer taraftan çağdaş, evrensel değerlere kendi ulusal değerlerimizle katkıda bulunma çabasındayız. Coğrafyamızın yapısal farklılığı itibariyle, ırkçı anlamda saf bir kültür ve ulusal değerler silsilesi gibi saplantılara da mesafeli davranıyoruz. Kısacası kendi ulusal ve kültürel değerlerimize sosyalist bir bakış açısıyla yaklaşıyor, araştırılmasına ve geliştirilmesine çağdaş metodlarla hizmet etmeyi amaçlıyoruz.

Med-Kom halk oyunları ekibi.

● **Sizce ulusal bir kurum hangi temeller üzerine oturtulmalı?**

O Ulusal bir kurum yine ulusal değerler üzerine oturtulmalı. Yani, ulusal olmanın gerekleri ne ise ona uygun tutum ve davranışlar içinde olmalıyız. Örnek vermek gerekirse; Kürtçeyi diyalektleriyle, folklörü tüm değişik formlarıyla, edebiyatı, sanatı değişik tarzlarıyla ele almak ve bu çalışmalara açık olmak gerekir. Bir de; araştırma ve incelemelerin ötesinde, günlük yaşama olumlu katkılar sunmalı, birleştirici, bütünleştirici ve ilerletici unsurları öne çıkarmalıyız.

● **Kürt kültürü (müzik, tiyatro, tarih, folklör, edebiyat vs.) üzerine ne tür çalışmalar yaptınız?**

O Kürt müziğine yönelik, müzik grubumuzun çalışmaları var. Öte yandan kurumumuz da çeşitli konserler de düzenliyoruz. Edebiyat ve tarih üzerineyse, söyleşi ve seminerler düzenleyerek insanlarımızı bilgilendirmeye çalıştık. Ancak bunun ötesinde bir takım çalışmalar yapma amacındayız.

● **Kürt kültür kurumlarının merkezleri neden İstanbul ve İstanbul gibi büyük Türkiye metropollerinde?**

O İstanbul büyük bir metropol. Kürt nüfus oldukça fazla. Ayrıca sosyal hareketliliğe alışık bir kent. Bu anlamda kültür merkezlerinin bu ilde yoğunlaşması normal. Diğer taraftan Kürt illerinde sosyal ve kültürel faaliyet sürdürmek, (her ne kadar arzu ettiğimiz bir şeyse de) bilinen nedenlerden dolayı rahat oldukça zor.

● **Diğer Kürt kültür kurumlarıyla ilişkileriniz nedir, ortak çalışmalarınız var mı?**

O Diğer kurumlarla ilişkilerimiz şüphesiz oluyor. Bu ilişkileri geliştirme çabasındayız. Politik kaygıların ötesinde ortak projelere imza atmak arzumuzdur.

● **Kurumunuza yönelik baskı ve saldırılar oluyor mu, oluyorsa çalışmalarınızı engelleyecek düzeyde mi?**

O Bazı çalışanlarımızın kısa süreli gözaltına alınmasından başka resmi anlamda bir baskıyla karşılaşmadık. Bizim de çalışmalarımızın güvenliği açısından titiz davranmamızın bunda payı olduğuna inanıyoruz.

Nilüfer Akbal'dan türküler geçidi

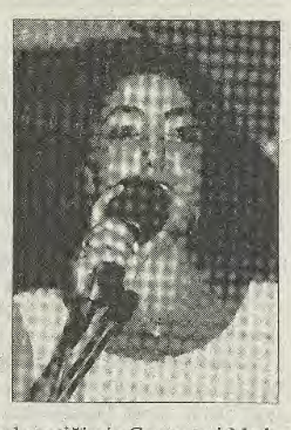

Sanatçı Nilüfer Akbal geçtiğimiz Cumartesi Med-kom'da dinleyicileriyle buluştu. Yaklaşık 300 kişinin izlediği konser çoşkuyla tamamlandı. Çalışmalarını uzun süredir yurt dışında sürdüren Akbal, bu konserinde; kendisinin ve dinleyicisinin 'müziğe susamışlığını' giderdi. Akbal, diğer konserlerinde olduğu gibi bu konserinde de başta Kürtçe (Kurmanci ve Dımılı) olmak üzere, Türkçe ve Ermenice türküler de okudu. (SANAT SERVİSİ)

Elvis Presli

PIRPIRIM

MUSTAFA GAZİ

Eskilerden, qala qala bi Efrût Mızo qaldi, bi de Pisqobat Eşo. Eskiden Eşo'ya diyidıx "Pis Eşo", sonra oni "Pisik" ûnwanına layıq görıp "Pısik Eşo" dêmaxa başladıx. Çox daha sonralari Eşo şefaquzi olıp qulbesini şaşırarax Patpat İzo'nın patpatlarına degi û birdenbire pisqobatlaşi (Homa'nın işine bax sen!).

Bi tene profesör wardi, adi 'Evdılqılûz'di. Diyidi ki, "Ben Eşo'yi inceledım, aslında o ûzaydan gelmiş bi Şebşebok'tır!" "Eşêfçi Sılo profesörın bû söledıxlarini dûyınca ögındeki alucelernen bereber iki dilini de yutti! Poxçi Qıto iki sefer xult xult û bêş sefer de ıxx ıxx... êttıxten sonra bi seksen yêre yıxıldi. Yoxladıx, maalesef rexmetlıx olmişti. Tabi Eşêfçi Sılo'yi derhal xestexanaya qaldırıp, yuttıxi iki dilıni eski yêrlerine qoydırttıxtan û Poxçi Qıto'yi da Mardinqapi'ye hawale êttıxten sonra, tekrar prôfesörın söledıxlerini dinlemaxa qoyıldıx, "... çunki ben daha önce de Şebşebok'ların anatomi, babatomi û abetomilerini incelemiştim. Şimdi ben sıze meseleyi ta başından anlatım ki sız daha ıyi anlayın. Bû Şebşeboklar bûndan ikibindörtyuz qırxdoqız sene evvel Diyarbekır'e baxli Fis köyinde meskûnmiş. Şêx Pıfpıf'ın xazabına ûxrayıp, Şêx tarafından pıfff.. diye pıflanarax taxım taxlawat ûzaya doxri ûçilar û orda İsmeil Abê gezegenine yêrleşerax Şilbêlilere qomşi olilar. Hama welakin her ne Qulpli hikmetse Şılbêliler, Şebşebok'ların xizzz.. xizzz... diye ses çıxarmalarına qafayi taxıp onlari fûtbol topi niyetine fûtbol sahasına surmax istemeleriynen ûzay maceralari sona eri.

Şebşeboklar, bi gêce yarısi, seet oni Evdo'nın doni gêçe gendi gendilerini pıfliyarax Emeriqa dênılen qelbi xırçıkli insanların çox oldıxi melmekete gidiler. Yalnız onlardan bi kişi, Pisqobat Eşo dênılen Şebşebok leyla olıp qulbesini şaşırdığı için, orda ûnıtıli. Tabi, Pisqobat Eşo öbursi gun ûyanıp dûrımi farqêdınce, işın işten gêçmiş oldıxıni anlar. Gider Şılbêlilere yalwarır, "beni aqrabalarımın gêttıxi yêre pıflayın," diye. Şılbêliler çox hama çox merhemetli û pambox yurekli insanlar oldıxi için qaxilar Pısqobat Eşo'yi pıflilar.

Çox şiddetli bi şekilde pıfladıxlari için Pisqobat Eşo ûzaydaki butun meteorlari oq gibi delıp gêçerax û yolından saparax û ayrıcana Mêligehmed'e bi qaç metre ûzaxlıxtaki Angût Şero'nın qurbehe poxi işxalına ûxramiş olan hecızli gezegenine ûxrayıp axşam yêmegini yêdıxten sonra melmeketi olan Diyarbekır'e warır.

Bû arada Pisqobat Eşo'nın abêsi Eloyê Fisê (Nami diger; Pırasali Eloyê Fisê) sarışın bi Emeriqali qıza aşıx oli û onın aşqından sebeh, övle û axşam hama elıne ne gêçırse raq raq diye ûrıp şarqi sölemaxa, şarqi bestelemaxa başlamiş. Bûni dûyan Emeriqali temaşesel medya, Elo'yi telewizyona çıxarıp yaptıxi muzigi icra êtmesini saxlilar.

Bûnın ardından butun Emeriqa raqraqlarnan êle bi inlemaxa başlamiş ki, Emeriqan Cûmhûrbaşqani Qıllıngton derhal, (Genelqurmay Başqanı'na dahi danışmadan) olaxanusti hal ilan êdi. Bêlelıxnen Eloyê Fisê'nın icad êtmiş oldıxi raqraq (yanê Emeriqali yampırilerin dêyışiynen "rock") muzigi Emeriqa sınırlarını aşarax butun dunyayi tesiri altıne ali. Tabi, bû arada Emeriqalilar Eloyê Fisê'nın heqiqi Kurtçe ismini teleffûz êdemedıxleri için, ona önce "Elfis" û daha sonra da "Elvis" dêmaxa başlilar. Ayrıcana Elo'nın nami diger isımlerinden "Pırasali" da telaffuz dênen ne oldıxi belırsız qudumsız yuzinden "Presli" olarax degışıme ûxri.

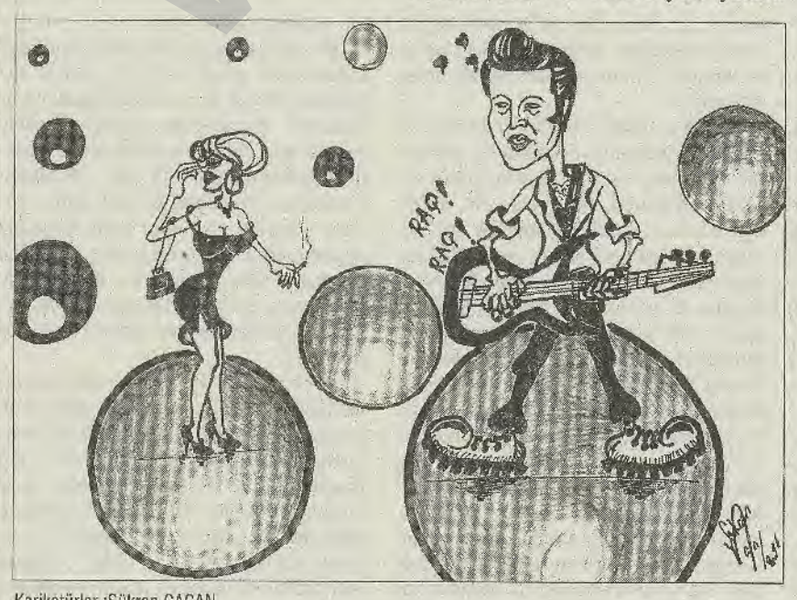

Karikatürler :Şükran ÇAÇAN

Kulturli dilenciler

"Diyarbekır Belediyesi pırpırım toxımi gibi çoxalan û çoxaldıxçe de berdanberdanlaşan dilencilerlen başa çıxamayınca çareyi, Parsekistan'den dilencılıx alanında ıxtısasi olan dunyaca meşûr dilencibaşlarını getırerax, bızım yêrli dilencilere neoparseklıx qonısında egitım vêrdırtmaxta bûlındi.

Gözınız aydın kulturli dilenciler geli!

Öncelikle barışın muhatabı mı yoksa olanağı mı tartışılmalı?

Mehmet MÜFİT

Türkiye'de her iktidar değişikliğinde, ateşkes yada barış tartışmalarında muhatabın kim olduğu sorunu da gündeme alınıyor. Barışa ilişkin görüş beyan edenler PKK'nin asıl muhatab olduğunu ısrarla belirtmek zorunluluğunu(!) duymaktadırlar. Dikkat edilirse, tartışmalar genellikle bu yönlü yapılmaktadır. Barış için mücadele yürüten bir çok demokratik kuruluşun da tavrı bu doğrultudadır.

İlginç olan, içinden geçtiğimiz bu süreçte barışın olanağının olup olmadığı, barışı kazanmak ve şartlarını oluşturmak için nelerin yapılması gerektiği sorununda yoğunlaşılmadığıdır.Muhatab sorunu bu anlamda artık tartışmaları ilerletmiyor, sürekli tekrarın mücadeleye bir katkısı olmuyor. PKK, yıllardır özellikle asıl muhatabın kendisi olduğunu tartışmıştır. Ulusal mücadelenin bugün asıl gücü olan kuvvet için, sorunu bu yanıyla da tartışmak normaldir elbette. Ancak, "muhatab" tartışması meselenin esasanın tartışılmasını gölgelemektedir. PKK, bu tartışmaları iki sebepten dolayı yapmaktadır; 1- Batı devletlerinin ve TC'nin, silahlı ulusal kurtuluş hareketini ve PKK'yi baskı altına alarak yumuşatmak için kendilerine yakın saydıkları ve sürekli diyalog içinde tutabilecekleri çevreler yaratma arayışları, 2- PKK'nin, kendi dışındaki diğer bütün ulusal ögelerle olan ilişkilerindeki kaygıları ve güvensizliğidir. O, ulusalcı güç ve çevrelere kuşkuyla yaklaşmaktadır, güven duymamaktadır. Geçmişten bugüne, bütün ulusalcı güç ve çevrelerle devrime, ulusal birliğe hizmet etmesi gereken ilişkiler geliştirememiştir. Birleştirici davranılmadığından güvenle hareket edilmemektedir, dıştalayıcı olunmaktadır. Bu nedenledir ki, tartışmalar daha çok muhatabın kim olması gerektiği üzerinde yapılmaktadır. Böylece, diğer ulusal güçlere ilişkin ulusal birlik esprisi içinde somut politikalar da ortaya çıkarılamıyor.

Barış içinden geçtiğimiz bu süreçte ne kadar mümkündür? Barışın Türkiye'de, Kürt halkının asgari çıkarları sorununda dahi olsa, tesis edilmesinin nesnel olanakları nelerdir? Koşullar gerçekten hazır mıdır? Önce bu sorulara cevap verilmelidir.

Şüphesiz ki, barışı istemeye ve onun koşullarını hazırlamaya çalışılmaladır. Barış için mücadele ulusal kurtuluş devrimimize hizmet etmektedir. Zaten bu yüzden rejim, barış hareketine azgınca saldırmaktadır. Başka şeylerin yanısıra barış, Türkiye'ye kısmi de olsa anayasal özgürlükler getirecektir. TC, tarihinde ilk defa halkın kitlesel mücadelesinin sonucu olarak ciddi bir değişim yaşayacaktır. Rejimin asıl korkusu bundandır. Ulusal kurtuluş mücadelesine yıllardır imhacı saldırılarda bulunmasının sebebi budur, yani; ulusal kurtuluş hareketinin iki somut kazancı olacaktır. 1- Kürdistan'a özgürlük getirecektir, 2- Türk rejiminin demokratikleşmesine yol açacaktır. Oysa sömürgeci rejim, bütünüyle böylesi sonuçlara karşı savaşıyor, o bakıma, tabiatı gereği barışa karşıdır.

O halde, mevcut gerçeklere rağmen hiç kimse ne kendisini ne de başkasını yanıltamaya kalkışmamalıdır. Son 15 yılık süreçte ortaya çıkan gelişmelerde rejimin konumuna ve politikasına bakıldığında, öyle kısa vadede iyimserliğe yol açabilecek bir durumun olmadığı görülecektir. Yıllardır ulusal saflardan söylendiği gibi, herhangi bir beklentiye girmenin doğru olmadığı açıktır. Rejimin özellikle serhıldanlar döneminde netleştirdiği ve adım adım yaşama geçirdiği siyasi ve askeri stratejisi vardır. Bunun sonuçlarını herkes açık bir şekilde görmektedir. Fakat ülkemizdeki alt-üst oluş felaketine rağmen, hala beklentiler üzerine yanıltıcı "politikalar" yapılmaya çalışılmaktadır. Bir çok ulusalcı güç ve onların "dümen suyu"na razı olan bir takım aydınlarımız önlerini göremiyorlar, bu anlamıyla siyasi miyopluk içindedirler.

Herşeyden önce, Türkiye'de barışın tesisi için iç ve dış şartların müsait olması gerekmektedir. Buna göre, iç şartalar bakıldığında, "milli mutabakat"ın sürdüğü görülmektedir. Türk karşı-devrim paktını zayıflatacak çıkışlar darbelendi ve susturuldu. YDH ve Sabancı olayı buna somut örnektir. Ayrıca, rejim kendi içinde kan dökerek kendisi için pürüz olan unsurları temizledi, bir dizi general ve subayın tek tek ortadan kaldırılması sağlandı. Bütün bunlardan bir sonuç çıkarmak gerekiyor; Türk hakim paktında henüz bir çatlak ve zayıflık görülmüyor. Rejimin kendi iç çelişkileri sonucu bir takım değişikliklerin ortaya çıkmayacağı tespitini yapmak gerekiyor. Rejim, sahip olduğu çelişkileri kendi yöntemiyle çözebilme yeteneğine sahiptir. Bu bakıma, tabandan gelişen bir halk hareketi olmaksızın Türk "milli mutabakatı"nın çatlayabileceğini düşünmek yanlış olacaktır. Devlet, Kürdistan'da sürdürdüğü sömürge savaşında kendisini yeniden üretmekte ve örgütlemektedir. Ona bu olanağı iki güç vermektedir; birincisi, batının emperyalist devletleridir, ikincisi, Türk halkının rejime verdiği destektir. İç cephenin halk ve muhalefet panoramasına bakıldığında bu durum açık bir şekilde görülmektedir. Türk halkı esas olarak, Kürdistan'da savaşın sürdürülmesi için rejime gerekli olanakları sunmuştur. Türk halkı, bilinçsizliğinin ve gerici milli bencilliğinin kurbanı durumundadır. Sistemin bütün burjuva partilerinin bu gerçeklikte önemli rolleri olmuştur.

İlginç olan, içinden geçtiğimiz bu süreçte barışın olanağının olup olmadığı, barışı kazanmak ve şartlarını oluşturmak için nelerin yapılması gerektiği sorununda yoğunlaşılmadığıdır.Muhatab sorunu bu anlamda artık tartışmaları ilerletmiyor, sürekli tekrarın mücadeleye bir katkısı olmuyor.

İşçi sınıfı ise, siyasi mücadelede silik bir konumdadır, politikleşmiş sınıf hareketini ortaya çıkarmaktan uzaktır. Demokratik-devrimci siyasi örgüt ve partilere gelince, rejimi zorlayabilecek, onun işini zorlaştırabilecek konumda maalesef değildirler. Aslında, Türk halkının ve işçi sınıfının durumu, sistem dışı örgütlerin ve demokratik güçlerin hangi konumda olduklarının da göstergesidir. Bu duruma demokrasiden ve devrimden yana etkide bulunabilmek için, en azından, rejime karşı bir birlik arayışı bile yoktur: Demokratik-devrimci hareket yine bin parça.

Bütün bunlardan dolayı, hem barışı kazanmanın olanakları ve hem de barış hareketi oldukça zayıf kalmaktadır. Bir kaç demokratik kuruluş dışında, kitlelerin ve siyasi devrimci örgütlerin desteğinden yoksun bir barış hareketiyle karşı karşıyayız. İfade edilmeye çalışılanlardan bir sonuç çıkarmak gerekirse eğer, şu söylenebilir; iç koşullar rejime geri adım attırabilecek, onu barışa zorlayabilecek olgunluğa ulaşmamıştır. Dolayısıyla, ne bu günlerde ne de önümüzdeki 4-5 senede barışa ilişkin herhangi bir değişiklik beklenemez. Bu tesbit, aynı zamanda dış şartlardan da çıkmaktadır.

Kürdistan'ı ve Türkiye'yi kuşatan dış koşullara bakıldığında yukarıdaki tespit daha iyi anlaşılır. Her şeyden önce, Batını hakim emperyalist güçleri Türkiye'yi "gözden çıkarmak" konumunda değildirler. Ama kamuoyunun da baskısıyla Türkiye'deki rejim zaman zaman eleştirilmektedir ve baskı altına alınmaya çalışılmaktadır. Ne var ki, Kürdistan sorununun çözümünü kolaylaştırmak ve rejimin demokratikleştirilmesi için, siyasi ve ekonomik yaptırımlara, çıkarları gereği, gitmezler. Bu işin bir yanı, öteki yanı ise Ortadoğu'daki şartlardır. Türkiye'de barışın sağlanması ve "Kürt sorunu"nun geçici de olsa bir çözüme ulaştırılması aynı zamanda, Ortadoğu'daki şartların şu ya da bu şekilde değişimine bağlıdır. 1- Suriye ve İsrail arasında sağlanmak istenen barışın gerçekleşmesi, 2- Irak'ta Baas rejiminin yerine yeni bir iktidarın kurulması ve Güney Kürdistan sorununa Irak çerçevesinde bir çözüm bulunması, 3- İran'ın ciddi bir şekilde çevrelenmesi ve Mollalar iktidarıyla Batının, özellikle de ABD'nin hesaplaşması.

İsrail-Filistin uzlaşması, İsrail ile komşuları arasında barışın sağlanması yolunu açmıştır. Suriye-İsrail anlaşması ve barışı ise, Bağdat'ta iktidarın değişmesi yolunu açacaktır. Ancak, İran'a geri adım attırılmaksızın, Suriye'den "yalıtmaksızın" yada onu, ciddi bir şekilde çevrelemeksizin Bağdat'ta iktidar değişimi zor olacaktır. ABD'nin son Amado Kennedy kanunu, sadece İran'ı uluslararası terörizm yaptığı için ekonomik ambargo ile cezalandırma amacını taşımıyor, aynı zamanda Irak'a ilişkin planlarını hayata geçirme girişimidir bu. Çünkü, İran'ın Irak üzerindeki nüfuzu kırılmaksızın, hesapları boşa çıkarılmaksızın ABD, Bağdat'ta iktidar değişikliği girişiminde bulunamaz. Bütün bu planları için ise , Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır. Türkiye'nin korunması ve Kürt halkına karşı savaşta desteklenmesi başka çıkarların yanısıra, bundandır. Türkiye hakkında ABD'nin resmi görüşü şudur: Türkiye, ABD'nin geleneksel dostudur ve nazik bir bölgede bulunmaktadır. Bu bakıma, bütün bunlar dikkate alınmaksızın, mevcut Türk rejimiyle zamansız barış hesaplarına girmek sadece ulusal kurtuluş hareketini oyalamaz, ulusal birliğimizin ve ulusal kurumlaşmalarımızın da ortaya çıkmasını da geciktirir. Eğer bir daha hatırlatmak gerekiyorsa, şunu söylemek istiyoruz: Ulusal birlik olmadan, ulusal kurumlar yaratmadan kısmi ulusal hakları bile elde etmenin imkanı yoktur. Kimin, bunu ne kadar bilince çıkardığı da tartışılır.

Sözünü ettiğimiz sorunların çözümünde -ki bunlar Ortadoğu'daki gelişmelere yön veren problemlerdir- yeni gelişmeler ortaya çıkmadığı sürece Kuzey'de ne barış ne de Kürdistan sorununun kısmi çözümü beklenmelidir. Belli ki, Ortadoğu yeni çalkantılar yaşayacaktır. Bunun neticesinde, eğer ulusal kurtuluş hareketi bütünlüklü bir hazırlığa sahipse, Kuzey'de ulusal haklarımızın elde edilmesine yol açılabilir.

Demek ki, sorun sadece rejime karşı çok yönlü bir mücadele yürütmekle bitmiyor; sonuç almasını engelleyen iç ve dış etkenleri de iyi hesaplamak gerekiyor. Aksi taktirde, ulusal kurtuluş hareketi kısa sürede soluğu tüketebilir.

Bütün bu sorunlarda PYSK, diğer bazı ulusalcı güçlerden -PKK ve PSK'den- farklı düşünmektedir. Kürdistan Sosyalist Birlik Partisi'nin barış ve olanakları sorunundaki, barışı kazanma meselesindeki tespitleri ve politikası daha gerçekçidir. O, özellikle bu dönemde, ulusal kurtuluş hareketinin derlenip toparlanması, ulusal birliğin sağlanması, direnişin geliştirilmesi gereğine dikkatleri çekmektedir. Unutmamak gerekir ki, devrimci ulusal mücadeleden ve ulusal birlikten başka bir yol yoktur. Başrışda bu yolla kazanılacaktır.

Muhalif Olmak

Ş. Davut LAŞER

Muhalefeti bir görev ve misyon olarak görmek, iktidar olmanın önünde engeldir. Sol ve devrimci güçler, sisteme karşı pozisyonunu ve duruş noktasını belirledikten sonra, alternatifini yaratarak, iktidar olmanın bilinci ile hareket etmelidir. Aksi halde sadece muhalif olur.

Sol ve devrimci güçler, yıllarca sisteme karşı muhalefet ede ede muhalif bir yaşam ve düşünce biçimi geliştirdiler, muhalif bir kişilik yarattılar. Muhalefet şekli, kişinin kimliğini, düşüncesini önemli ölçüde etkiler. Muhalefeti ana görev olarak algılıyanların kişiliği de muhalif olur. Muhalifler iktidar olmanın bilinci ile hareket etmez. Onlar, muhatablarının yanlışlarıyla kendi düşünce ve yaşam felsefesini yaratır ve her zaman muhatabına endekslidir.

Muhaliflik kişinin düşünce ve yaşamına hakim olursa, kişi kendisi ile barışık olmaz, kendi kendisine muhalif olur, herşeye muhalefet eder. Bu muhalifler, sınıfın genel çıkarları temelinde, birlikte hareket etmek zorunda olduğu güçlerle ortak yönlerini, ortak çıkarlarını aramaz, bu onu fazla ilgilendirmez, o ayrılık noktalarını öne çıkarır, "önce ayrılık noktalarımızı tartışalım" der. İlke adına taliyi esas duruma getirir, ilke adına, düşmana karşı uzlaşmazlığı, dosta karşı uyuşmazlık derekesine düşürür, böylece kararlı ve tavizsiz maskesi takınır. Bu muhalifler, birleştirici değil, parçalayıcıdırlar. En son iki kişi de kalsalar yine bölünürler ve "daha da arındık güçlendik" derler. Çevresini yanlış ikilemlerle uğraştırırlar, toplumun gündemini hiç bir zaman yakalayamazlar. 1 Mayıs işçi bayramının isimlendirilmesi gibi konularda bile örgütü bölmeye çalışır ve işçi sınıfının bu bölünmede kendi peşlerinde gitmemesine öfkelenir, işçi sınıfının kandırıldığına inanır.

Muhalifin, üretme, yaratma, inşa, icra konusunda bir yeteneği yoktur, bu konularda kendisini sorgulama gereğini hiç duymaz, çünkü görevi muhalefet etmektir, eleştirmektir. Verilerden hareketle hangi sonuca ulaşılacağı onu hiç ilgilendirmez, hayalcidir, mükemmelliyetçi görünür, burnundan kıl aldırmaz, herşeyin en iyisini bilir, ama hiç bir şey yapmaz, yapanları eleştirir, çünkü görevi budur.

Muhalif olduğu için doğruları görmek istemez, yanlışları arar, doğruların da yanlışlarını bulup eleştirmeye çalışır. Çünkü görevi budur, doğruya doğru derse, görevi biter.

Olayları negatif yönleriyle görür, "kriz" ve "provakasyon" teorileriyle işe başlar ve öylece bitirir. Bu negatif bakış açısı düşünce ve davranışlarına sinince, karamsar, mızmız, ne istediğini bilmeyen, hedefi ve programı olmayan bir kişi olur çıkar.

Bu muhalifler, iktidarı savunur ama, kendi pozisyonları iktidar olma ile çelişir, disipline gelmezler. İcracı, sonuç alıcı değil, gözlemcidirler, pratikte silik, teoride asidirler.

Muhalifliği meslek edinenler, eleştiri hakkını, en kutsal ve dokunulmaz hak olarak görürler, bu hakkın kullanılmasında sınır tanımazlar. Çünkü varlığının temeli budur, görevi eleştirmektir. Ama eleştirinin kendisine yönelmesine hiç mi hiç tahammül etmezler, anti-demokratik ve haksız bulurlar, kişiliğine, görevine ve haklarına yöneltilmiş bir saldırı olarak görürler, saldırı pozisyonuna geçerek, eleştirileri eleştiri ile karşılamaya çalışırlar.

Bu muhaliflerin birçok özelliklerini sıralayabiliriz. Herkes çevresinde bu tip muhalifleri rahatlıkla görebilir.

Türkiye devrimci muhalefetinin gazetelerine, bildirilerine bakıyorum, muhalifin bu mantığının hakim olduğunu görüyorum. Burda iktidar olma mantığı yok, bölünme parçalanma mantığı ve teorileri var. Arabesk mantık, arabesk karamsarlık tüm düşünceye hakim. Yaşamın hiç mi güzel yanı yok? Savaşta bile yaşam güzeldir. Mahvolma, kahrolma, kriz, çöküntü vs. dışında düşünce sistemimizi dayandıracağımız bir temel yok mudur? Vardır. Yaşamı gözleyelim, pesimist değil optimist olalım, vuruşarak kaybetmeyi değil, vuruşarak kazanmayı, iktidar olmayı bilince çıkaralım.

Ulusal birliğe doğru

İbrehîm XELİL

Birlik Kürtler için zor bir iştir. Bu ulusal kurtuluş mücadelesinde en büyük handikap olmuş ve halen de olmaya devam ediyor.

Bunun nedenleri üzerinde burada durmayacağım. Bunun üzerinde çok yazıldı, çizildi ve var olan birliksizliğin, birbirine karşıt duruşları "kötülükleri"nden de çokça söz edildi.

Ulusal birliğin önemi, gereği hatta vazgeçilmezliği üzerine demeç veren, görüş belirten Kürdistanlı siyasi parti ve hareketlerin bir kısmı, ya da çoğunluğu; çok geçmeden bu olumlu ve yapıcı açıklamalarını unutmuşçasına, bunlara ters davranışlar içine girdiklerini görüyoruz. Kürdistan'ın hemen her parçasında, tüm siyasi parti ve hareketler açısından mutlak olmasa da, genelde manzara böyledir. Nûroj gazetesi geçen sayısındaki başyazısında bu zaafa ve açmaza vurgu yaparak dikkatleri bu noktaya çekmişti.

Güney Kürdistan'da YNK ile KDP arasındaki dramatik gelişmeler bu yönde olumsuz bir örnek olarak durmaktadır. Özgür bir vatan parçası üzerinde bütün zorluklara ve kuşatmalara karşı ulusal birlik perspektifini temel alarak ulusal kurumları yaratma, kendi kendini yöneterek kendi efendisi olma yerine, parti çıkarlarında direterek sömürgecilerin ve bazı uluslararası güçlerin oyununa gelerek birbiriyle dalaşmayı yeğlemektedirler. Bunun herhangi bir partiye yarar sağlamadığı, sağlayamayacağı gibi, genelde ulusal çıkarlara ters ve tahripkar sonuçları da ortadadır.

Kuzey Kürdistan'da da ulusal kurtuluş mücadelesi çözüm noktasında kendisini dayatmasına karşın, ulusal birliğin henüz sağlanmadığını da biliyoruz.

"Çözüm" konusunda ve "muhatap" sorunun da ben-sen tartışmaları sürüp giderken, sağlıklı bir çözüm için kuzey Kürdistanlı siyasi parti ve hareketlerin bir araya gelerek ortak adım atma noktasında pek bir çaba sarfetmediklerini görüyoruz. Böylesine dağınık bir ulusal yelpazede TC'yi köşeye sıkıştırarak, ona gözle görülür tarzda, geri adım attırmak ve ulusal kurtuluş mücadelesinin daha ileri ve güçlü hamleler yapmasına olanak sağlamak elbetteki mümkün değildir. O nedenle, kuzey Kürdistan'da ulusal kurtuluşun uzun ve kısa vadeli çıkarları bakımından ulusal birlik vazgeçilmez ve şarttır.

1992 sonrasında kuzey Kürdistanlı siyasi parti ve hareketler arasında başlayan birlik ve cephe çalışmaları yeniden başlatılmalıdır. Bu çalışmanın hangi nedenlerle kesintiye uğradığı ve niçin başarıya ulaşmadığı konusunda kamuoyunu, özellikle Kürdistan halkına karşı ortak bir açıklama yapılarak, bununla beraber yeni bir başlangıcın adımı atılmalıdır.

1992 sonrasında kuzey Kürdistanlı siyasi parti ve hareketler arasında başlayan birlik ve cephe çalışmaları yeniden başlatılmalıdır. Bu çalışmanın hangi nedenlerle kesintiye uğradığı ve niçin başarıya ulaşmadığı konusunda kamuoyunu, özellikle Kürdistan halkına karşı ortak bir açıklama yapılarak, bununla beraber yeni bir başlangıcın adımı atılmalıdır.

Bugünkü ortamda daha bir elzem olan birliğin zemini yakalanmalıdır. 1992 sonrasında başlayan birlik çalışmaları ve birlik platformunun gerçekleştirdiği kısmi bazı eylemlilikler ve kamuoyuna yansımış ortak açıklamalardan da anlaşılacağı gibi; Kuzeyli siyasi parti ve hareketler istedikleri ortak bir zeminde buluşabilirler. Her siyasi parti ve hareketin kendine özgü düşünceleri ve kendi aralarında var olan siyasi-ideolojik görüş farklılıkları böylesine bir birliğin önünde esasta engel teşkil etmeyeceğini belirtmeye bile gerek yoktur.

Önemli olan birliğin gerekliliğine olan samimi inanç, bunu gelip geçici ve taktik bir olay olarak görmeden ve güçlü-güçsüz ikilemine girmeden, demokratik tahammülü, fedakarlık duygusu tutumunu göstererek parti çıkarları yerine ülke ve ulusal çıkarları ön planda tutan temel bir politik yaklaşımı sergileyebilmektir.

Bu mümkündür. Dahası Kürt ulusunun temel, acil ve ertelenemez bir talebi olarak gündemdedir.

Şuna kesin inanıyoruz ki; eğer 1992 sonrasında başlayan birlik çalışmaları başarıya ulaşabilseydi, mükemmel demiyelim, en zayıf haliyle de olsa, ulusal iradenin ifadesi olarak ulusal temsil yaratılmış olsaydı, TC devleti daha geri noktalara itilirken, mücadele ise daha ileri bir hamle yapacaktı. Ne yazık ki bu olanak ve fırsat iyi değerlendirilemedi.

Zaman ve enerji kaybına rağmen, henüz bu fırsat kaçırılmış değildir. Eski olumsuzluklardan arınarak, birliği engelleyen zorlukları aşarak, ulusal birliğin heyecanı ve coşkusu tekrar ve daha güçlü yakalanabilir.

Kuzeyde yaratılacak ulusal birlik ruhu ve ulusal devrimci dalga ulusal kurtuluş mücadelesine yeni bir ivme kazandıracak ve bugün var olan belli zorluklar, tıkanmalar aşılarak mücadele daha ileri noktalara taşınacaktır.

Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi, işte o zaman çözüm konusunda, ezik, edilgen ve siyasi perspektifi dumura uğramış tarzda değil, Kürdistan toprağına daha emin basan adımlarıyla, ulusal birliğin yarattığı ulusal özgürlük yürüyüşüyle ve bundan aldığı güçle kendi muhatabı karşısına çıkacak, diplomatik ve politik alanda da hasmının oyunlarını bozarak temel ulusal çıkarları uygun alarak zaferin yolunu açacaktır.

Bu düşünce ve inançla gözler şimdi K. Kürdistanlı siyasi parti ve hareketlerdedir. Onların atacağı ortak adımdadır. PYSK, PKK, PSK olmak üzere kuzeyli tüm siyasi güçler Kürt halkı ve ulusunun bu beklentilerine yanıt verip mücadelenin temel ihtiyacı olan ulusal birliği sağlama yolunda ve bunun bilincinde olarak tarihi rollerini oynayabilmelidirler. Ne diyelim, haydi rast gele !

Avrupa'da Kürtlere karşı oluşan olumsuz imaj

M. Ali YILDIRIM

Bugün tüm Avrupa'da bir milyona yakın Kürt yaşamakta. Avrupa kamuoyu gözünde tüm Kürtler kriminal ve Avrupa'nın başına bela olmuş, yaşadıkları ülkelerin yasalarını tanımayan bir halk olarak görülüyor.

Son dönemlerde Kürtlerin daha önce sahip oldukları olumlu imaj TC'nin yaptığı yoğun anti Kürt propaganda ile tersine dönüşüp olumsuzlaşma sürecine girmiştir.Bizlerin olumsuzlaşmaya giden imajımızı değiştirmek için yapmamız gerekenleri ve eksikliklerimizi irdelememiz gerekmektedir. Kürt sorunu bundan 10-20 sene öncesine kadar belki bu derece aktuel değildi. Ama Kürtler Avrupa'da bu kadar kötü bir imaja sahip değildiler. Dünya'da ve özellikle Avrupada en çok horlanan ve aşağılanan göçmen grup "Türklerdi". Avrupa'da istenmeyen, kötü bir imaja sahip olan hemen hemen tek azınlık gruptu. Bunu sokakta, iş yerlerinde ve toplumsal her boyutta hissetmek ve görmek mümkündü.. Bu durumu yirmi sene önce Avrupa'da olanlar ve özellikle Almanya'da yaşayanlar çok iyi bilirler. O dönem Kürtler belki yeterince tanınmıyorlardı ama, bilindiği kadarıyla çok olumlu bir imaja ve sempatiye sahiptiler. Daha onsene önce "..ben kürdüm" dediğimizde büyük bir sempatiyle karşılaşıyorduk. Hangi parçadan geldiğimizi, Kürtlerin çok sorunlarının olduğunu, bizimle nasıl dayanışmaya girebileceklerini sohbetlerde dile getiriyorlardı. Bugün gelinen noktada bu politik ve insancıl duyarlılığı görmek pek mümkün değil. Bugün Kürtler deyince akla "terörizm", "uyuşturucu mafyası" geliyor. Ne yazık ki Türk devletinin yaptığı propaganda Avrupa ülkelerinde de etkili olmuştur. Kürt sorunu eşittir PKK. PKK eşittir "terörizm" damgası vurulmaya çalışılmaktadır. Bunda PKK'nın yanlış politik tutumlarının payı vardır .

Bugün tüm Avrupa'da bir milyona yakın Kürt yaşamakta bunun ancak bir bölümü PKK'ya sempati duymakta. Fakat Avrupa kamuoyu gözünde tüm Kürtler kriminal ve Avrupa'nın başına bela olmuş, yaşadıkları ülkelerin yasalarını tanımayan bir halk olarak görülüyor. Dolayısıyla günlük hayatta ırkçı uygulamalarla karşı karşıya kalmıyor. Kürt olduğun için işe alınmıyorsun, devlet dairelerinde horlanıyorsun, sokakta kötü insan muamelesi görüyorsun. Ulusal kurtuluş mücadelesi için, yarın uluslararası dayanışmayı sağlamak için, yaratılan bu negatif durumu ortadan kaldırmak için elimizden geleni yapmak zorundayız. Avrupa kamuoyunun Kürtler hakkındaki bu olumsuz imajını, mutlaka olumlu yönde değiştirmemiz gerekir. Buna en çok bizlerin ihtiyacı var. Onun için bu konuya değinmek zorundayız. Değinmekle kalmayıp, bu konuda somut adımlar atmak durumundayız.

TC'nin tam aradığı bir ortam.Uluslararası kamuoyunun desteğinden yoksun bir Kürdistan'da terör üzerine terör estiriyor. Binlerce köy yerle bir edildi, milyonlarca insanımızı sürgüne zorladı, yüzlerce insanımız sokak ortasında kurşuna dizildi. Kürdistan harabeye çevrildi ama Avrupa'dan çıt çıkmıyor. Arada çıkan cılız seslere de TC, "ne yapalım terörizme karşı savaşıyoruz" argumanlarıyla Kürdistanı yok etme politikasını meşrulaştırıyor. "Bizim Kürtlerle bir sorumuz yoktur. Sorun teröre karşı olmaktır". Deyip işin içinden çıkıyorlar. "Siz olsaydınız aynı şeyi yapmaz mıydınız?"v.s.. Doğrusu bu durum Avrupa'nın ve Almanya'nın da işine yarıyor. Bazan kendi kamuoyunu yanıltmak için, TC'ye kısa ambargolar uygulasalar da hemen arkasından silah sevkiyatlarına yeniden başlıyorlar.

Bu zalimlerin gerçek yüzlerini dünya kamuoyuna göstermek için, başta biz Kürtlere büyük görevler düşüyor, yürütüğümüz mücadelenin ulusal kurtuluş mücadelesi olduğunu terörizmle ilgisinin bulunmadığını TC'nin Kürlerin uluslararası desteğini kesmek için 'terörizm' yalanını yaydığını dosta düşmana duyurmamız gerekmektedir. Bundan hareketle ülke dışında ve ülke içinde atacağımız politik adımlara, pratik eylem biçimlerimize çok dikkat etmek zorundayız.

Sonuç olarak TC'ye bize karşı kullanabileceği politik malzeme vermemek gerekiyor. Olumlu yada olumsuz imajların yaratılması çok önemlidir. Bu imajlar bazen bir devleti yerden yere vurmaya yetiyor. Ya da tersine göklere çıkarabiliyor. Onun için imaj deyip es geçmiyelim. Ciddi ciddi bunun muhasebesini yapalım. Zararın neresinden dönersek kardır.....

Bırakuji değil ama xwekuji devam ediyor

Baştarafı S.1'de

(Yezidiler, yarım milyondan bahsediyorlar. Hapsedilen ve işkence edilerek zorla islamlaştırılmaya uğraşılan Yezidi Mîri Ali Beg'in direniş destanı hala dengbejlerin dilindedir.)

Hareketin önderliğinden farklı oldukları için katledilenlerin sayısı konumuz itibariyle çok fazla bir önem arzetmiyor. Esas ders alınması gereken; Jakoben hareketinin Fransa'daki başarısından sonra dünyaya dayattığı merkezi örgütlenme anlayışının gittikçe planetimiz üzerinde tek ve başlıca model haline gelmeye başlamasıdır. Fransız aydınlanmacı filozoflarından itibaren insanlığın gelişmesini ana gücü olarak ekonomik gelişme öne sürülmüştür. Üretici güçler-hatta sadece üretim araçlarının geliştirilmesi atılan her adımın merkezine oturtulmuş ve herhangi bir sosyal hareketliliğe sadece bu anlayış içinde, ilerici veya gerici damgası vurulmuştur. Ne pahasına olursa olsun alet edavatları geliştirmek gerekiyordu çünkü "alt yapı gelişirse üst yapı da değişecekti.." Burjuvaziden anarşistine kadar tüm siyasi yelpaze bu pozitivist- ekonomik anlayışın hegemonyası altında tezler ileri sürmüşlerdir. Hepimizin ezbere bildiği "zor tarihin ebesidir" masum sözleri de bu anlayışın, siyasetteki tarifidir.

Bu model her türden farklılığı; ekonomik gelişme için zorunlu sayılan birliğin önünde zaaf olarak görülür ve hangi yol ile olursa olsun bu farklılığın imhası vacip görülür. Siyasi kodları Avrupa sınırlarını aşmakta gecikmeyecektir. Akıl ve bilimi esas alan teori-ideolojilerle donatılmış bir aydın-siyasiler grubunun öncülüğünde geniş sınırları kontrol eden merkezi üniter devlet, unique (biricik) bir resmi dil, bir tek güçlü parti ve tüm bunların hülasası güçlü bir lider herhangi bir halkın bir anda Marks'ın deyimi ile "devrimci" olarak adlandırılmasına yetiyordu.

Mîr Mihemed de bu yolu izlemeye çalıştı. Yaptığı ünlü Robespierre veya Bismark'ın yaptıklarından pek farklı değildi. O da önce kendisini Kürt halkı ile özdeşleştirdi ve bu halkın tek kurtarıcısı olduğunu ilan etti dolayısıyla kendisine benzemeyen ve kendisi gibi düşünmeyenleri kafir ilan etmesi ikameci model açısından ideolojiktir. Mîr Mihemed ve bu güne kadar hala onun gibi düşünenler kendi düşünce sistemleri itibariyle haklılar ama yanlış ülkede dünyaya gelmişler. Bu mîrimizden Mele Mustafa'ya kadar tüm siyasi önderlerimiz, memleketimiz dışında nerede dünyaya gelselerdi şu anda devrimci ve başarıya ulaşmış önderler olarak anılacaklardı. Ama binlerce yıldır gerçek bir mozaik olan ve en ufak farklılığına bile sahip çıkan bir memlekette; varolan dini, etnik hatta en ufak yöresel farklılıklar arasındaki konsensüsü bozan milliyeti ne olursa olsun kendi sonunu hazırlıyor. Nitekim Mîr Mihemed bu eylemiyle geriye saymaya başladı ve hala mezarının yeri bile bilinmez. Barzani ve diğerlerinin başına gelenler de artık herkesin malumu.

Tüm yüzyıl boyunca süren ulusal direnmelerin başarıya ulaşamama nedenlerini, komplocu teori miyopluğunu bir yana bırakıp, araştırmaya başladığımızda siyasi önderliklerin benzer tahammülsüzlüklerinin başlıca neden olduğunu görürüz. Ama geçmişimizden ders alarak siyasi programımızın esasını ülkemiz ve halkımızın özgünlüğü kabulü üzerine inşa edeceğimize hala Bismark hayalleri gütmeye devam ediyoruz. Ve hala siyasi tezlerimizin esasını; farklılıkları zaaf olarak gören demir disiplinli üniter-devlet ikameci anlayışı oluşturuyor. Siyasi sınıf bir yana (onlar hoş görülebilir çünkü bu anlayış bu kesimin ekmek kapısıdır) aydınlarımız bile her ağızlarını açtıklarında; "Şöyle Kürtleri iyice toparlayacak bir Bismark'ımız olsaydı".... deyip duruyorlar. Ve ardından yaşanan "farklılıkları ortadan Bismark usulü kaldırma yöntemlerine " başvuranları gördükçe bu kez de "birakuji" deyip hayıflanıyorlar. Oysa Bismark demek farklılıkları zorla da olsa ortadan kaldırmaya çalışmak demektir. Jakoben devlet-millet tezi kendisini milletle özdeşleştiren Atakürtler gerektirir. Atakürtler ve "devrim" anlayışları da iç katliamlardan geçer. Jakoben Devlet-millet anlayışını esas alıp devletini kuranların, daha sonra "birakuji" diyerek hayıflandığını hangi tarih kitabı yazmış. Bu tip devlet inşasında katledilenlerin adı Türk devletinin kuruluş tarihinde "Yunan ajanları vaya gericiler" Bolşevik tarihinde ise "emperyalizmin ajanlarıdır" olarak anılır.

Memleketimizin güneyi, gerçek kurtuluşumuz yolunu göstermede hala fedakarlık yapmaya devam ediyor. Bir kez daha Bismark hayalleriyle dikilmiş gömleklerin halkımıza dar geldiğini gösteriyor. Oysa bu hayallerin peşinde koşan Barzani de, Talabani de fazla uzağa gitmeden sadece kendi 30 yıllık karşılıklı ilişkilerini kabaca gözden geçirseler bugün nasıl bir abesle iştigal ettiklerini farkederlerdi. 64'de Talabani ve arkadaşları yol ayrımına geldiklerinde; yeni bir hareket yaratmak ile ilgili görüşleri hiçbir biçimde memleketimiz ve dünyada rağbet görmüyordu. Bu yıllarda herhangi bir devrim de başarılı olmak için; tek ve güçlü parti-önder tartışılmaz ön koşul sayılıyordu. Mele Mustafa belki de ilk kez tüm memleketimizin tartışılmaz önderiyken ve ardında koskoca Barzani aşireti varken bir avuç aydın hem ona hem de moda devrim anlayışına meydan okudular ve ayakta kalabildiler. 76 sonrası YNK yıllarca neredeyse tek başına silahlı mücadeleyi yürüttü ve o yıllarda İran'da bulunan KDP'yi nihayet alt ettiğini düşündü. Ama ilk fırsatta bu parti varolduğunu göstermekle kalmadı silah zoruyla ortadan kaldırılamayacağını da ispatladı. Ve yıllar süren kanlı savaşlardan sonra Berê de (cephe) yanyana gelmek ve birbirlerine tahammül etmek zorunda kaldılar.

Buna rağmen, Jakoben devlet-siyaset anlayışına ille de haklılık vermek uğruna halkımızın kazandığı özgürlüğü kana bulamaktan kaçınmıyorlar ve ardından da timsah gözyaşları döküp "birakuji"den şikayet ediyorlar. Türk devletinin son babasını 7 sülalesini ihya ettiği anlamına gelen "kendim için birşey istiyorsam namerdim" vecizesini şimdi de nihayet iktidara gelip gerçek yüzlerini gösteren bizim ikameci siyasilerimiz hergün tekrarlıyorlar. İktidar olmanın her yeni nimetinden yararlanırken "Ji bo Kurd û Kurdistan" nidalarını daha bir hemaset ile yükseltiyorlar. Halk özgürlüğünün bedelini evinin kapısına kadar satarak ödemeye çalışırken; dünün devrimcileri iktidara gelir-gelmez iktidarlarını zor ile pekiştirmeye çalışıyorlar. Çifte ekonomik ambargo ve İran-Türk devletlerinin sürekli tacizlerine rağmen başını dik tutan halkımıza günlük yaşamlarını biraz da olsa rahatlatacak projeler sunacaklarına ikameci siyasilerimiz parti orduları teçhizatlandırmakla işe başladılar. (güçler dengesi eşit olduğu için bizde bir değil şimdilik iki Bismark ve Bismarklarımızın çıkarlarını koruyacak iki "milli" orduya ihtiyaç vardı.) Neyse ki; teoriyi yalanlamadılar. Orduların halk ile uzaktan yakından bir ilişkisinin olmadığını göstermek için olsa gerek; Saddam ünlü ordusunu yenen pêşmergeyi, orduya ve pêşmergeyi halktan biri haline getiren elbisesini de hizmetkarlara özgü üniformaya çevirdiler.

Herhangi bir muz cumhuriyetinin idarecisi siyasilerle benzerliklerini kanıtlamak için de bu yeni ordularına erlerinden itibaren maaş bağladılar. İlk işe başlayan er'in 3000 dinar maaş aldığı (birkaç ayda bir ancak alınan öğretmen maaşı 300 dinar) ve rütbeye göre aylığın arttığı 30.000 lik 91 model çekdarlarıyla (özgürlük mücadelesinde karşılıksız herşeyini feda eden pêşmerge ile ayrımını belirtmek için bu yeni silahlılara verilen ad) hala kendileri için bir şey istemediklerin iddia ediyorlar. Kürt halkı; ise bir süredir özgür memleketimizde, bir avuç silahlı lümpeniyle yüzbinlerin kanı ve alınteri pahasına kazanılar özgürlüğü sadece Bismark olabilmek uğruna tehlikeye sokanlarla arasına mesafe koymaya başladı. Zaxo'dan Kifrî'ye kadar 7'den 70'e herkes; Kürt siyasi sınıfı ve memleketi kurtarma yöntemlerinin 4 yılda nasıl sınıfta kaldığını ve taru-mar olduğunu tartışıyor.

Ben de; Bismark heveslilerinden en az sömürgeciler kadar nefret eden bir Kürt olarak bu iki örgüt şeflerine (onların yerine göz dikmeye niyetli namzetlere de) şunları söylüyorum; Bu kavga, beni inandırmak istediğiniz biçimiyle "birakuji" değil. Kaldı ki; aralarında iktidar-çıkar hırsı olmayan kardeşler birbirlerini imha etmezler ama insanlık ve Kürt tarihi; iktidar kavgasında birbirini katletme yöntemi itibariyle Makyavel'i ağzı açık bırakacak bir şekilde kardeşini, oğlunu hatta babasını boğazlayan binlerce örnek ile dolu. Bismark heveslilerini en azından kanser eden Kürtler; "birakuji" demogojisini sulandırmakta da iyi bir örnek olacaktır. Programlarınızın halka toplumsal proje sunmaktan aciz olması itibariyle benzerliğinizden dolayı uzun bir müddet kendi aranızdaki kavga sizler açısından "Birakuji" idi. Ancak artık bu kavganın adı; ikameci sınıfın memleketimizde rezili rüşva olması babında, siyasi sınıfın "xwe kuji" sidir. Mam Celal Talbani ve Mesut Barzani intihar ediyorlar ve Atakürt namzetlerini de kendileriyle birlikte 19. yüzyılın mezarlarına gömüyorlar.

Son tavsiyem; Her iki örgüt (ileride aynı emeli gütmeye niyetlenecek muhtemel Atakürtler'de dahil) tüm teçhizatları ve çekdarlarıyla Hewler ovasında buluşsun. Yakın yöredeki sivil halkı boşaltmak ve yeni silahlar için ihtiyaçları olan parayı tedarik etmek-banka soymak dahil- bizim boynumuzun borcu olsun. Her iki taraftan da tek nefer kalmayıncaya kadar savaşsınlar. Her iki taraftan da yıllarca omuz-omuza olduğum ve gözümden sakındığım binlerce eski yoldaşım olmasına rağmen bir tek gözyaşı dökersem NEJİNİM...

Profesyonel siyasi-kurtarıcıların koruyacağı bir özgürlük hiçbir işe yaramaz sadece halktan diyet gerektirir. Ben bir Kürt olarak; bu diyeti bir kerede kolumu kesme pahasına ödemeye hazırım. Çünkü bir bireyi olduğum bu halkın kendi kazandığı özgürlüğü hazmedecek ve koruyacak olgunlukta olduğunu biliyorum. Hadi bütün ikameciler; birbirinizi bizden uzak bir yerde bitirin ki Kürtler parazit bir siyasi sınıfı olmayan ilk halk olarak insanlık tarihine geçsin.

Ordudan atılan subaylardan yargılanma talebi

Ordudan atılan subaylar geçtiğimiz hafta Mazlum-Der'de basın açıklaması yaptılar.

İSTANBUL- Yaklaşık üç hafta önce Yüksek Askeri Şüra (YAŞ) toplantısı sonrası,re'sen emekli edilerek ordudan uzaklaştırlan, Yüzbaşı Rıfat Yel, Yüzbaşı Osman Özcan ve Üsteğmen Cemal Öztiryaki, 29 Ağustos tarihinde Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi'inde, bir basın toplantısı düzenlediler. Basın toplantısında konuşan, İnsan Hakları ve Mazlumlar için Dayanışma Derneği Mazlum-Der, İstanbul Şube Başkanı Şadi Çarsancaklı " Bu arkadaşlarımız bize yaptıkları başvuruda, kurban seçildiklerini ve yargılanmak istediklerini bildirmişlerdir. Biz, Mazlum-Der olarak, zulüm kimden gelirse gelsin eğer ortada ciddi bir İnsan Hakları ihlali varsa, Biz tavrımızı ortaya koyarız. Bu topraklarda her zaman İnsan Hakları İhlalleri olmuştur. Günümüz manzarası, failli meçhullerle, köy yakmalarla yargısız infazlarla doludur"

Yüzbaşı'lardan Osman Özcan ise,ihrac edilmeden önce aldığı madalyaları göstererek, " Bizler her zaman üstlerimiz tarafından takdir edildik. Buna rağmen disiplinsizlik suçlamasıyla atılıyoruz. Benim orduya 14 yıl fiili hizmetim var. Eğer ben ve arkadaşlarım gerçekten disiplinsisek neden sürekli takdir ediliyorduk" dedi.

Yargılanmak İstiyoruz

Ne ile suçlandıklarını bilmediklerini ifade eden subaylar, " Geçmişi iftihar tablolarıyla dolu olan bizler, hiçbir geçerli neden olmaksızın cezalandırılıyoruz. Ama suçumuzun ne olduğu bize söylenmiyor. Bunu hukuk devletiyle bağdaştırmak mümkün değildir" açıklamsını yapan Subaylar, yargılanmadan atıldıklarına da dikkat çekerek şu görüşlere yer verdiler;

"Disiplinsizlik ithamı yalandır, iftiradır. Silahlı Kuvvetlerde zimmetine para geçirenler, astlarına ve üstlerine fiili müdahalede bulunanlar, hatta komutanlarını öldürmeye teşebbüs edenler askeri mahkemelerde yargılanmaktadır. Acaba bizler onlardan daha büyük bir suçmu işledik? Eğer suçlu isek yargılanmak istiyoruz. Bu günümüz dünyasında artık en ilkel topluluklarda bile insanlara verilen bir haktır."

ÇAĞRI

Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş mücadelemizde yeni ve tarihi bir adım olan P Y S K kuruluş gecesinde tüm Kürdistanlıları ve halkımızın dostlarını aramızda görmek istiyoruz.

Konuşmacılar

PASOK- Yunanistan
SİNN FÊİN- İrlanda
SPD-Uta Zapf, MdB
BÜNDNİS 90/Die Grünen
PDS
PYSK
İHD
Kürt-Kav

Sporthalle Köln
28.09.1996
Saat: 16.00

Program

Dalshad
Ferhat Tunç
Grub Ahmamazda
Nasır Rezazi
Nuzan ve Grubu
Nilüfer Akbal
Şivan Perwer
Koma Nişitiman

Med-Kom, Nûroj, Roza Temsilcileri
A. Melik Fırat, Münir Ceylan

Tertip Komitesi

İki kitaba toplatma

Hraçya Koçar'ın Özlem(Garod) ile Dr. Kaws Kaftan'ın Baban-Botan-Soran isimli kitapları 5 No'lu DGM tarafından bölücülük propagandası yapıldığı gerekçesiyle toplatıldı.

Özlem(Garod) ve Baban-Botan-Soran'ı yayınlayan Nûjen Yayınevi tarafından yapılan açıklamada, Özlem'in, mahkemenin iddiasının aksine, halklar arası kardeşliği işlediği vurgulanarak, kitabın 1994 yılında Zel Yayınlık'ın yaptığı ilk baskısının da toplatılmadığına dikkat çekildi.

Baban-Botan-Soran'ın 1800'lü yılları içeren bir araştırma inceleme olduğunun belirtildiği açıklamada, "Hangi devlet ve milletin bölünmez bütünlüğünü hedefleyerek propaganda yapılmış olabilir" denildi.

Toplatma kararının ve düşünceye dönük düşmanlığın kınandığı açıklamada, ırkçılık yapan her kim olursa olsun lanetlendiği kaydedildi.

(İSTANBUL)

nû Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Adına İmtiyaz Sahibi ve
yazışleri Müdürü : Alper Aslıtan
Hukuk Müşavirleri: İbrahim İnce
Kültür ve Toplum-Yaşam: Nesimi Aday
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah.
Çakırağa Camii Sok.
Utku Apt. No:18/7 Aksaray-İSTANBUL
Telefon: 530 65 24 - 530 65 58
Fax: 530 64 73
Diyarbakır Bürosu: Şair Sırrı Hanım Sok.
MarufApt. Kat:1 Ofis- Diyarbakır
Tel- Fax: (412) 221 80 74

Antep Bürosu:Karagöz Cad. Gören İşh.
K:4 No:45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
İzmir Bürosu: 859. Sok. Saray İşhanı
Kat:2 No:3/203 B.Blok Konak- İZMİR
Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana Bürosu: Cemal Gürsel Cad.
Vakıf İşhanı Kat:4 No:407 ADANA
Tel-fax : (322) 352 05 20
Yurtdışı Temsilcilikleri:
İsviçre : Halis Kınalı- Kehrgasse 10 3018
Bern-İSVİÇRE
Almanya: Kasım Aras
Tel-fax: 0049 23 23 13 304

Hollanda : Ferhat Amedî
Tel-Fax : 0031 263 23 26 95
İsveç : Selim Murat Box 70 31
16407 KISTA/SWEDEN
Tel-Fax: (00) 46-8-760 34 74
İngiltere : Seyda Alpşen
Tel-Fax: (00) 44-181 533 21 17
Fransa : H. Yanakçı
Tel-Fax: (00) 331 448 39 848
Yunanistan : Baran Jîyan
Tel : (00) 30 182 51 487
Fax: (00) 30 182 50 604
Baskı: BASMAT

Roj
Wochenzeitung für nachrichten und kommentare
Veratwortlicher
Redakteur: M. Öncü
Herausgeber: K. Aras
Bahnhofstr. 110, 44629 Herne
Bankverbindung:
Herner Sparkasse
Konto-Nr: 66 01 546
BLZ 432 500 30

Dağların Oğlu'ndan Kentin Kızı'na masallarda süregelen yaşam mücadelesi

Kawa ile Şehrazat

Ali BİÇER

Kawa, Dehak'ı öldürünce karanlığın doruklarında eteş yakar, ülkesini aydınlatır.. Şehrazat, şafak sökünce en heyecanlı yerinde keser masalını çünkü, gündüz masal anlatılmaz.

Bu başlık bize, ister istemez, Mem û Zin, Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı gibi bir aşkın iki kahramanını çağrıştırıyor. Bazı okuyucular Kawa'nın hiç değinilmeyen aşk hayatına el attığımızı düşünebilir. Ne yazık ki yazımızın Kawa'nın aşkıyla bir bağlantısı yok.

Bilindiği gibi; Kawa, ünlü "Demirci Kawa" efsanesinin, Şehrazat (kentin kızı) da "Binbir Gece Masalları"nın kahramanıdır. biri erkek biri kadın olduğu halde aralarında aşkta olmadığına göre, ikisini yan yana getiren bağlantı ne olabilir ki?...

Kahramanlarımızı biraz daha açmaya çalışalım: Kawa atölyesinde ekmek kavgası için demir döven bir ustadır. Şehrin fırıncısından, nalburundan, dülgerinden bir farkı ve üstünlüğü yoktur. Demek ki, insanı farklı kılan, ekmek kavgası için bir iş yapmak, hatta o işi en iyi yapanlardan biri olmak değildir. Hz. İsa marangoz, Hz. Muhammed tüccardı. Her ikisininde öne çıkışının faktörlerinin daha değişik olduğunu biliyoruz. Çünkü, demircilik, dülgerlik, tüccarlık yani zanaat ve esnafcılık yapmak bireyi ortalama insan olmaktan kurtaramıyor.

Kawa, kan ter içinde demiri dövüp, yaşama savşı verir. Gün aydınlanır, gün kararır, devran döner, aydınlık ile karanlık her zaman olduğu gibi aynı zaman nehirinde akar. Diyalektik ağlarını örer...

Kurban celat olur

Ol hikaye gelir çatar; Kral Dehak her gün bir iki gencin boynunu vurdurtur. Gençlerin beynini yılanlarına yedirir. Zalim Dehak'ın bunu niçin yaptığının mantıki bir açıklaması yoktur. Aslında bugünkü diktatörlere (dikta yönetimlere) bakılırsa bunun cevabı çok açıktır. Diktatör yönetimler kan dökmeden yaşıyamazlar. Kan durduğu zaman halkın saltanatlarını alt üst edeceğinden korkar... Bunun için yönetmek kan dökmekle eş değerdir. Amaç halkı iliklerinde korkuyu duyması ve baş kaldırmaz hale getirmektir. Diyalektiğin ördüğü ağlar gereği hiç bir şey sürgit devam etmez. Gün olur, en kanlı diktatörler bile alaşağı edilir. Kurban cellat olur!

Dehak'tan hoşnutsuz olanların kervanına Kawa'da katılır. Ne yazık ki hoşnutsuz olmak ortalama insan olmakta Kawa'yı kurtaramaz. Ama ne zamanki hoşnutsuzluğu öfkeye, öfkesi eyleme dönüşür farklılık devrimci kimliği ile anılır. Balyozu ile Dehak'ın kafasını parçalayınca da artık efsane kahramanı olur...

Efsanelerdeki, tarihteki bütün erkek kahramanlar gibi Kawa'nında fiziki gücü öne çıkarılır! Zor zorla yıkılır! Bu erkek mitosuna yakışır bir kahramanlıktır!

Şimdi. Doğu mitolojisinde, bir Doğu masalına geçelim. Öncelikle hemen şunu belirtelim, mitolojiler erkeği, masallar ise kadını öne çıkarır. bu, mitolojilerin daha çok erkek, masalların ise kadın anlatıcısı olmasından ileri geliyor olabilir..

"Namuslu kadın ölü kadındır"

Bir gün Şah Şehriyar (şehrin efendisi) ve kardeşi Şahzaman (zamanın efendisi) eşlerinin birbirlerini aldattığını öğrenirler. Bir erkeğe hemde şah olmuş bir erkeğe bu yapılır mı? Kadın değil mi yapmış işte, oysa bu hakkın sadece erkeklerin hakkı olduğunu nısıl da unutur... "Erkek adam (!) bunu affeder mi? .. Her iki Şah'ta eşlerini öldürür.. Ve kadınlarada artık hiç bir güvenleri kalmaz. Her iki kardeşte birbirleri ile "Kadınlara inanma! Vaatlerine gül geç! Çünkü onların iyi ya da kötü halleri ferç (vulva)lerinin heveslerine bağlıdır," diye konuşurlar. "Bütün kadınlar bizi aldatacak birer potansiyeldir. O halde en sadık ve namuslu kadın (eş) ölü kadındır" diye düşünmeye başlarlar.

Erkek kadınsız olmuyor!... Şah Şehriyar düşünür, taşınır, kararını verir. Vezirini çağırır "her gece kendisine genç bir bakire getirme emrini verir. Vezirin getirdiği genç kızı şah koynuna alır, sabah oluncada onu öldürür. Çünkü Şah Şehriyar yattığı kızdan ayrılır ayrılmaz kızın (eşinin) bir başka erkekle kendisini aldatmasından korkar.. Üç yıl boyunca her gece bir kızla yatar ve sabah olunca da onu öldürür. Üç yılın sonunda memlekette Şah Şehriyar'a sunulacak kız bulunmaz olur. Ama her zamanki gibi Şah vezirine kız getirme emrini verir. Vezir ne kadar arayıp taradıysa da şahına yakışır kız bulamaz. Üzgün ve eli boş eve döner.

Vezir'in Şehrazat (kentin kızı) Dünyazat (dünyanın kızı) adında iki genç ve güzel kızı varmış. Kızlar babalarını üzgün görünce nedenini sorarlar. Vezir de olup biteni anlatır. Büyük kızı Şehrazat babasına, "Beni bu hükümdarla evlendir! Ya kurtulur yaşarım ya da ölümüm halkın kızları için bir kurtarmalık oluşturur" der.

Babaları ilk önce karşı çıksada, Şehrazat onu davranışının doğruluğuna inandırır. Şehrazat, okumayı, araştırmayı seven biridir. Kütüphanesinde ciltlerce kitap bulunur, tarihi, masalları, efsaneleri iyi bilir.. güzel konuşur, dinlenmeye doyum olmaz..

Şehrazat şaha götürülür. Şah Şehrazat'a sahip olacağı sıra, Şehrazat bir isteği olduğunu söyler. Şah, "Nedir? "der. Şehrazat, "Bir kız kardeşim var ona veda etmek isterdim" diye yanıtlar. Kızkardeş gelir.

Şehrazat önceden kızkardeşini tembihler. Ona masal anlatması gerektiğini söyler Şah'a. Şah izin verir. Şehrazat anlatmaya başlar. Gün aydınlanınca masalın sonunu bitirmeden, Şehrazat susar. Şah masalın sonunu merak eder, öldürmeyi öbür sabaha erteler.

Bu böyle binbir gece devam eder. Sonunda Şah, "Şu binbir gecede seni dinliyerek derinden derine değiştim. Sevinç ve de yaşama mutluluğuyla dolu bir ruh kazandım" der. Şehrazat ömür boyu eşi olur, ve böylecede her sabah bir genç kız öldürülmekten kurtulur.

Doğu Kültürünün bu iki büyük masalı bize çok şey anlatmaktadır. Özelliklede ikinci öykümüz kadının da en az erkek kadar değiştirme yetisine sahip oluşunu ortaya kor. Ve kadının karşı çıkış ve değiştirme yönteminin erkeğinkine benzemek zorunda olmayışının da altını çizer. Kawa efsanesi sınıf, Şehrazat (Binbir Gece Masalları)'ın ise kadın-erkek çelişkisini (daha doğrusu kadınların ataerkil toplum tarfından nasıl fiziki ve ruhsal olarak yok edilişini) anlatır. Şehrazat Kawa'nın tersine zoru zorla değil, bilgelikle aşar... Kimi araştırmacılara göre, Şehrazat Aristofanes'in İysistratsından sonra dünya edebiyatının ikinci büyük feminist kahramanıdır.

Kawa, Dehak'ı öldürünce karanlığın doruklarında eteş yakar ülkesini aydınlatır.. Şehrazat, şafak sökünce en heyecanlı yerinde keser masalını çünkü, gündüz masal anlatılmaz.

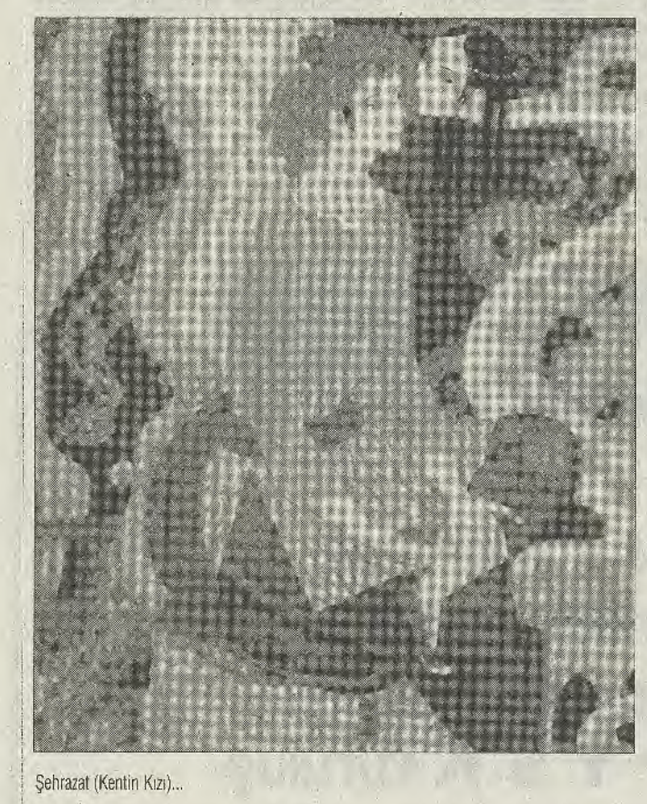

Şehrazat (Kentin Kızı)...

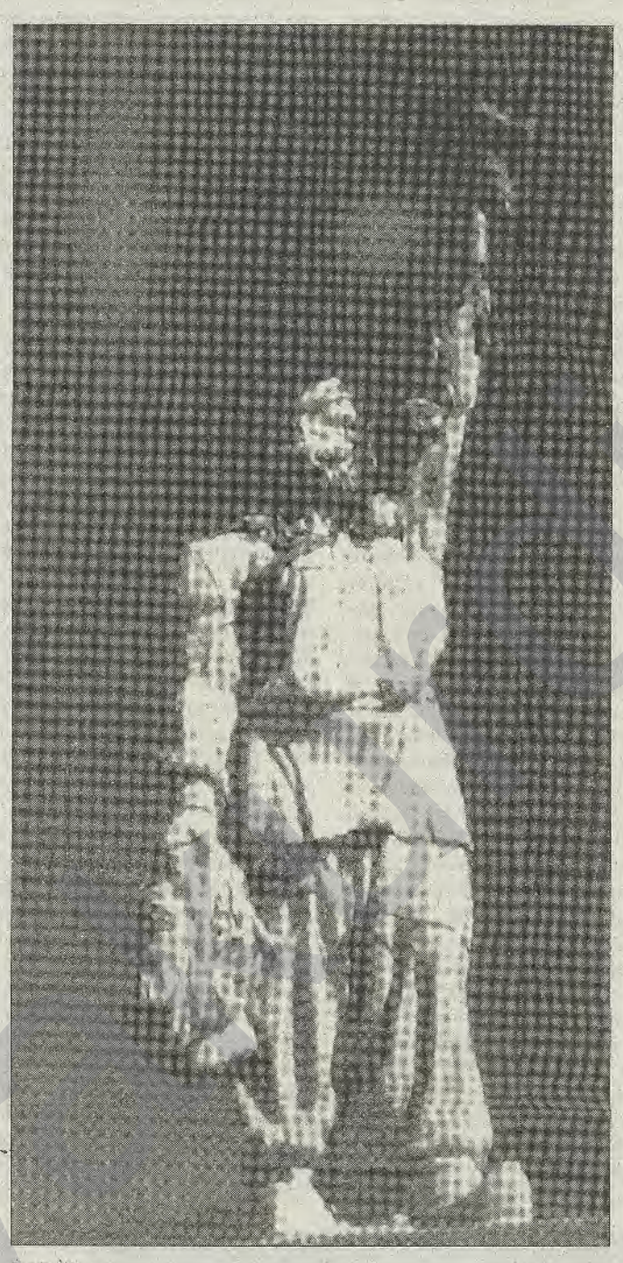

Demirci Kawa

O gün çok yorgun gelmiştim eve ve dinlenmem gerekiyordu. Yorgunluğumun farkına varan eşim, lütfen bugün Türk televizyon kanallarını izleme diye uyardı. Çünkü, Türk televizyonununu seyrettiğimizde evde kavga çıkıyordu. Eskiden babam da öyle idi. Haberleri izlediğimizde kızmaz küfürü basmazsa, rahat edemezdi. Türk kanallarından haberleri izleyince benim de moralim hep bozulur. Ne olurdu bugün de Türk televizyonunda haberleri izlemesem. Nasıl olsa hep yalan, şovenizm ve ırkçılık kokuyordu haberleri. Hergün Kürt halkının "köküne" dinamit koyma esas programı teşkil ediyordu. Eee... halkın deyişiyle de "insanda ne din ne de iman bırakıyorlardı."

Güle Güle Kıbrıs'lı Kardeşim

Haci ERDOĞAN

Ben de eşimin dediğine uyarak bugün Türk kanallarını izlemiyecektim. Öyle de yaptım. Elimdeki uzaktan kumandayla tek tek Alman kanallarından haberleri araken, birden beni yerimden kaldıran o canlı resimleri gördüm. Ürperdim ve korktum. İğrenç ve canice diyebiliyordum kendi kendime. Savunmasız ve sivil bir genç nişan alınarak şakağından vuruluyordu. Kalp atışlarımın hızlandığını hissetmeye başladım bir an, soluk alamıyordum ve yutkunmaya başladım. Benim için Türk televizyon kanallarını izleyip,izlememe kaygısı yoktu artık. Aha.. herşey dünya televziyon kanallarına taşınmıştı. Neden bu kadar ırkçılık ve şovenizm? Neden bu kör düşmanlık? Nerden kaynaklanıyordu diye soruyordum durmadan kendime. Nasıl bir ruh halidir ki, Kürd'ün kafasını ve kulakların kesip, onunla kameranın karşısına geçip poz veriyor. Şimdi de savunmasız Rum'u nişan tahtası gibi görüyor. İşte o an, o Vietnamlı gencin infazı geldi gözlerimin önüne. Televizyonlarda ve filmlerde çok görmüştüm o sahneyi. İğrençti! İğrenç ve caniceydi.

Bilmem 70'li yıllardaki, o dünyayı ayağa kaldıran Vietnam'da çekilmiş infaz fotoğrafını hatırlıyor musunuz? Hani sokak ortasında diz üstü çöktürülmüş Vietnamlı gence namluyu çeviren Amerikan uşağı "korucu"nun hiç sıkılmadan tetiğe basışını ve patlayan körpecik bir vücudun, körpecik kafatasını. Etrafa saçılan kan ve körpecik beyin. Eğer genç kuşaktan geliyor ve bu fotoğrafı ve filmi görmemiş iseniz, lütfen kütüphanelerden ya da daha eski kuşaklardan bu fotoğrafı edinin. Filmi seyretemek için uğraşın ve Solomon Solomu adlı Kıbrıslı Rum gencin infazı ile karşılaştırın.

Birkaç gün önce de ağzı salyalı MHP'li faşistleri Kıbrıs'a devlet eliyle gönderenler, televizyonlarının önünde ellerini oğuşturarak, Rum genci Tassos İsak'ın bu faşist sürülerince linç edilmesini zevkle izlemişlerdi. Bugün de verdikleri emir ile Solomon'u(*) infaz ediyorlardı.

* * *

o kadar emin ve onurlu ki/nasıl da benziyor bize/Hüseyin Şen'e/Vedat Aydın'a/defedeceğim seni ya ey işgal/tam şakağında akan kızıl kan/ve o gülerekten yığılıyor aşağıya/size inat edercesine gülümseyerek gidiyor ölüme/güle güle Rum kardeşim/unutma ha.. bizden yana/bir selam götür ve bir öpücük ver/Vedat'a, Hüseyin'e, Tassos'a/ve bir de kafaları kesilen Kürt gerillalara...

*Solomon, Kürdistan Dayanışma Komitesi üyesidir.

---

1 EYLÜL: "Namlular çözer(mi?) bilmeceleri"

M. Sait ALPASLAN

Öldürülen, köyü yakılan, sürülen, metropollerde onurunun son demini yaşayan insanlar, barış istiyor

1 Eylül, dünyanın emperyalistlerce 2. paylaşımı sırasında, Hiroşima, Nagazaki ve benzeri onlarca yerde süren katliamların, insanlığın tarihine kara bir leke olarak geçmesinin utanç yıldönümü. Dünya barış günü.

Uygar dünyanın çeliği bile eriten napalm, atom vb. bombalarla insanı teslim almaya, direncini kırmaya çalıştığı devrin yıldönümü. Ve yine uygar dünyanın kendi ayıbına bir avuç insan külü serpip "bir daha yaşanmasın"ları çoğalttığı.

Yüzyılımız, irili ufaklı onlarca lokal savaş dışında iki tane büyük paylaşım savaşı yaşadı. Bu savaşların birinde Rusya komünistleşirken, ikincisinde dünyanın 5'te 2'si komünistleşmiş ve belki bundan dolayı yüzyılımız 3. bir paylaşım savaşı yaşamamıştır. Çünkü hir paylaşım savaşı, komünistlerin önüne kurtuluş bekleyen yeni topraklar çıkarmış ve komünizm, barbar kültüre galip gelip yeni yeni kaleler yaratmıştır. Bugün dünya barış günü. Artık ne sosyalist blok kaldı, ne de süren ulusal kurtuluş savaşlarının dışında yeni bir savaş. Her şey eski tadında. Elde bir Hiroşima katliam anıtı, bir de Nazım Usta'nın şiirleri. Gerisi Amerikan (bomba atan) ve Japonya (bomba yiyen) nın oluşturduğu dev bir teknoloji ve endüstri tröstü.

"Balık tuttuk yiyen ölür
Etimize değen ölür"

Bazı olaylar ve olgular, ulusların kaderini değiştirir ve o ulusun, bütün kuşaklar boyunca, hemen hemen her bireyinin beynine kazınır. Katliamlar, savaşlar, sürgünler... Öldürümler, ölmeler vs. Bugün dünya'nın çoğu ülkesi artık bu kötü günleri unutmuş. Sadece (varsa) meçhul asker anıtları, adet olsun diye ziyaret edilir, ülke başkanları birbirlerine başsağlığı telgrafları çeker ve yaşananlardan duydukları üzüntülerini bildirirler. Daha olmazsa karşı ülkenin anıtına bir çelenk yollayıp işi bitirirler. Çünkü o denli unutulmuş, o denli sıradanlaşmıştır ki bu duygu; hiç bir halk artık böylesi bir katliamı yaşayacağını bile düşünememektedir.

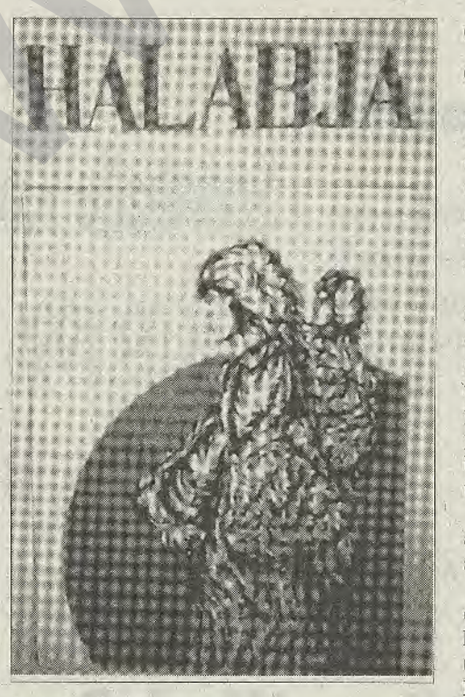

Resim: Saman Kadir

Ama ya devletler? Devletler de halkları gibi mi düşünürler acaba? Evet, belki kendi toprakları üzerinde böylesi katliamların bir daha yaşanmamasını sağlarlar. Ama daha yoksul, azgelişmiş ve zengin yeraltı kaynaklarına sahip ülkeler, bu devletlerin satranç tahtasına dönüşür adeta. Kimi mat çeker, kimi de şah. Kendisinin olamayan topraklarda sahip konumunda olmak ne tuhaftır? Ya da kendi toprağında sürgün olmak ne acı...

Kürt Halkı barışçı bir halktır. Kürt halkı, bıçak kemiğe dayanmayıncaya dek, kendi toprağında kendine parya muamelesi yapana bile engin bir hoşgörü gösterir. Bu yüzden bazılarının çapul dediği, bazılarının Çeçenistan'daki olayları protesto ederken bile yaktığı bayrağına kırmızı, sarı ve yeşil renklerinin yanında bir de beyaz rengini almıştır. Çünkü beyaz barıştır ve bu insanların ekmekten, sudan, yaşamaktan öte barışa ihtiyacı vardır.

"Kalanın dibinde bir kelep inci/Yaşları üç ile beş arasında/Suya atsan su utanır boğmağa/Ateş dersen, ateş kıymaz yakmağa"

Barış isteği dörde bölünmüş yüreğin bir parçasında değil, dördünde de dile getirilmekte, türküler, öykülere konu olmaktayken, egemenler, en çok nasıl tüketeceklerini düşünür-dururlar Kürtleri. Çünkü Kürt yaşadıkça çoğalır, çoğaldıkça başa bela olur. Çünkü özgürlük ister ve bu uğurda canını bile vermekten çekinmez.

Bu anlamda, Kürtlerin yaşadığı en vahşi katliamlardan biri de Halepçe, 2. bir Hiroşima'dır. Üstelik hiç bir dünya savaşında değil, direnen 10 bin peşmergeyi dağdan indirmek için, 5 bin kişiyi vahşice kimyasal silahlarla zehirlemek. Ey tarih, kaç bin yüzlüsün? Uygar batının, çağdaş Avrupa'nın ilaç fabrikalarında üretilen Napalm ve Hardal, Kürdün bir güneşli gün kabusudur. Sarmısak kokulu ölüm. Made in USA. Made in France etiketli ölüm. Ne kadar yüzlüsün. Katliam anaları, Kürt anası kesilirse ne cevap buyrulur? Fransa önce Saddam'a kimyasal silah satmış, katliamdan sonra da Kürtlerin hamisi kesilmiştir. (En seçme) Kürtleri ülkesine almıştır. Belki yaşananların tümü sadece barışı istemenin bedeli. Barış ise özgürlükten kopmuyor. Barışın önşartı, özgürlük.

Sadece Halepçe mi? Dünyada nice dünler, nice Halepçeler Kürtlerin Tarihinde birer mabet gibi durmuştur. Diyarbekir, Palu, Koçkiri, Zilan, Ağrı, Xiratel, Sason, Dersim... Kürtlerin tüm şehirleri, başharfleri alfabenin tümünü iki kere oluşturur, bu dörde bölünmüş coğrafyanın talanından ve katliamından payını almıştır. Bundandır bayrağa beyazın nakşedilmesi. Türkülerin diline bile dolanması barışın.

Belki, savaşı en çok istemesi gerekenler Kürtlerdir. Ama nedense, günümüz koşullarında barışı en çok isteyen onlar. Tüm göçertilmelerine, öldürülmelerine, kahredilmelerine karşın barışı isteyen ve beyaz bayrağı defalarca uzatanlar onlardır. Üstelik bunu savaştan uzak duranlar ya da aydınlar değil, halk istiyor.

Öldürülen, köyü yakılan, sürülen, metropollerde onurunun son demini yaşayan insanlar, barış istiyor. Bu barış, her 1 Eylülde tekrar dile getiriliyor. Yürüyüşle dile getiriliyor, anmayla dile getiriliyor, şenliklerle dile getiriliyor. Maalesef egemen güç, bunların tümüne öldürümle, silahla, kurşunla karşılık verince, tekrar söz susuyor ve namlular bilmecenin çözümünde başrolü oynuyor.

Oysa, namlular çöze çöze, bilmecede hal bırakmadıklarının ayırdındalar ve yaklaşan her yeni 1 Eylül'de, kendilerine lanet ediyorlar. Belki barışı kutsayan, daha çok silahlardır. Belki Kürdü en iyi anlayanlar da onlardır. Ve belki bir gün, şu aptal insanoğlına isyan edip, kurşun yerine gül atmaya başlarlar.

"SAVAŞ VE BARIŞ"

Foto. Berin Bozkurt

Kedi'nin gözlerinde acı ve kızgınlık var. Ama daha çok acı. Güvercin ise, harap bitap. O, kendi acısına gömülmüş. Suskun ve çaresiz... Doğanın katledildiği megapollerde yalnızığın trajik izleğini sürdürüyorlar. İnsanların bütün "çirkefliğine" inat, onlar; yaşama hakkına saygılılı, dostane bir tavrın güzelliğini "sisler bulvarı"da büyütmeye durmuşlar. İnsanların biribirini "boğazladığı" bir zaman diliminde hayvanların "dostluğu" bizlere örnek olamaz mı acaba?..
Bu sorunun cevabını; siyah beyez bir fotoğrafın karelerinde yolcuk yaparken bulmanızı öneriyorum.